

DE PAREL VAN GODDELIJKE VERGENOEGING

Door

THOMAS WATSON

**STICHTING GIHONBRON
MIDDELBURG
2012**

INHOUD

OUDE TITELPAGINA

APPROBATIE

OPDRACHT

INHOUD

HOOFDSTUK I, DE INLEIDING TOT DE TEKST

HOOFDSTUK II, HET EERSTE DEEL MET DE EERSTE AANMERKING

HOOFDSTUK III, BEVATTENDE DE TWEEDE AANMERKING

HOOFDSTUK IV, HET TWEEDE DEEL VAN DE TEKST; EERSTE AANMERKING

HOOFDSTUK V, BEANTWOORDING VAN ENIGE VRAGEN

HOOFDSTUK VI, VERTONENDE DE NATUUR VAN DE VERGENOEGING

HOOFDSTUK VII, REDENEN EN BEWIJZEN VAN HEILIGE VERGENOEGING

HOOFDSTUK VIII, EERSTE GEBRUIK. HOE EEN CHRISTEN ZIJN LEVEN
TROOSTELIJK KAN MAKEN.

HOOFDSTUK IX, TWEEDE GEBRUIK. TOT BESTRAFFING VAN DE
ONVERGENOEGDE CHRISTENEN

HOOFDSTUK X, DERDE NUTTIGHEID. AANMANING TOT VERGENOEGING
12 TEGENWERPINGEN BEANTWOORD

HOOFDSTUK XI, HEILIGE BEWEEGREDEKENEN TOT VERGENOEGING
13 MOTIEVEN TOT VERGENOEGING

HOOFDSTUK XII, 3 DINGEN ALS NOODZAKELIJKE UITZONDERINGEN

HOOFDSTUK XIII, 4^e NUTTIGHEID VAN BEPROEVING HOE EEN CHRISTEN
WETEN KAN OF HIJ DEZE GODDELIJKE KUNST GELEERD HEEFT

HOOFDSTUK XIV, 5^e NUTTIGHEID BEVATTENDE EEN HEILIGE ONDERRICHTING
OF 18 RAADGEVINGEN OMTRENT VERGENOEGING

**AL DE THEOLOGISCHE EN PRACTICALE WERKEN
VAN DE GODVRUCHTIGE EN ZEER GELEERDE HEER
THOMAS WATSON**

in zijn leven getrouw Bedienaar van het Heilig Evangelie te Londen

BEHELZENDE VELE UITMUNTENDE PREDICATIES

**Bestaande in Stichtelijke en Zoetvloeiende Bedenkingen, Verklaringen en Toepassingen
van enige voornamelijk uitgezochte plaatsen van het Oude en Nieuwe Testament**

Om hun uitnemendheid uit het Engels vertaald,

DOOR

DS. JOANNES FABRICIUS,

In zijn leven Bedienaar van het Heilig Evangelie in de heerlijkheid Kuynder

ONVERANDERDE UITGAVE.

VERMEERDERD MET VIER NIEUWE TRACTATEN.

UTRECHT,

J.J.H. KEMMER.

APPROBATIE

Dat de Meditaties van de eerwaardige, Godvruchtige, Engelse Godgeleerde Mr. Thomas Watson, vol zijn van Geest en kracht in die dingen die de ziel betreffen, om het werk van de genade daarin op het beste te bevorderen, nu door de bijzondere getrouwigheid en de onverdrietige naarstigheit van de eerwaardige, Godzalige en welgeleerde ds. JOANNES FABRICIUS, predikant in de Heerlijkheid Kuynder, uit het Engels vertaald, zijn bij ons onderschreven Visitatoren van onze Classis, volgend de 55 Art. van Kerkenorde nagezien, en bevonden niet alleen overeen te komen met de gezonde leer van de Gereformeerde Kerk van Jezus Christus, maar ook waardig te zijn om van een ieder, die iets heerlijks, tot bijzondere opwekking van zijn ziel, zoekt gelezen te worden; de goede God geve Zijn zegen tot deze en alle arbeid van zijn getrouwe dienaren, ten goede van Zijn Gemeente. Amen.

Actum Vollenhove 14 Juni 1665

RUDOLPHUS CYRICIUS,
Eccl. Vollenhove

PETRUS LEONARDS,
Eccl. Blockzil.

OPDRACHT

DE GODZALIGE , HOOG-EDEL GEBOREN VROUW,
Vrouw SOPHIA SICKINGA, Geboren VAN ECHTEN,
 Echtgenoot van de Hoog-Edel-Geborene , Erentfesten Heere,

De Heer FEYO SICKINGA,
 TE WARFFUM-BORG,

Jonker en Hoveling tot Warffum, Brede, Usquert, Zuytwolde, Eenrum, Peter-buuren, Wester-
 Nieuw-landt, Adorp, Harszens, Eenum, Léermis, Ryp, 't Zant, &c.

Mevrouw,

De edelheid van bloed is geenszins de minste onder uiterlijke voorrechten, die God de mensen kinderen in deze wereld bijzet. Dat was het geen zeker redenaar in zijn lofrede ter ere van Constantijn de Grote voorgaf. Dat het de voornaamste en heerlijkste weldaad van de onsterfelijke God was, terstond met het geluk van een edele geboorte in de wereld te komen. In de heilige bladeren worden de edelen met heerlijke titels versierd. Num. 1: 16 worden ze genaamd, de voornaamste, de overste der stammen, de hoofden der duizenden van Israël. De wijze Salomo acht de edelheid zo hoog, dat hij het land welgelukzalig rekent, wiens Koning een zoon der edelen is, Pred. 10: 17. De Profeet noemt ze *de heerlijken*, Jes. 5: 13. De adel is de heerlijkheid en glorie van een land; daarom genaamd *de heerlijkheden van Juda*, vers 8.

Maar hoe heerlijk dat ook de luister van een adellijke geboorte glinstert in 't oog van de wereld, zo kan ze toch iemand gans geen voorrecht geven tot genade en eer bij God; gelijk ze een goed Christen niet strekt tot nadeel, zo een groot mens niet tot voordeel. Daar is een andere edelheid, die ik een ziel-edelheid noem, deze is 't die een edele ziel recht edel maakt voor de God der heerlijkheid. Dan heeft de adeldom haar volle glans en luister, wanneer de edelheid van vloed met edelheid van gemoed vergezelschap gaat. Dan is een adellijk gemoed best versierd, wanneer de natuurlijke geboorte met een hemelse en bovennatuurlijke wedergeboorte gevoegd is. Edelheid is een sieraad van het geslacht, maar heiligheid en deugd een sieraad van de edelheid. Dan is de adellijke kroon op het aller-kostelijkste opgemaakt, wanneer ze met de parels en diamanten van christelijke deugen behangen is.

De verbasterde wereld oordeelt dat edelheid en heiligheid onbestaanbare dingen zijn, en met elkaar niet bestaan kunnen, dat een strikt en heilig leven niet past bij een hoge en grote staat, dat de grootste mensen de kleinste christenen moeten zijn, alsof de grote personages geen Godzaligheid voegde, maar hovaardij, glorie, wellust enz. Het schijnt dat Jonadab van hetzelfde gevoelen was, toen hij zei tot Amnon: *waarom zijt gij van morgen tot morgen zo mager, gij koningszoon?* Alsof het een koningszoon niet paste droevig te zijn, maar in weelde en wellust te leven. Zo oordeelt en zo doet dikwijls de wereld. Zulks dat het zeggen van de dichter waar is:

*Die deugt bemint schuw' hof en staat,
 Want staat en deugt nooit t'samen gaat.*

Een gebrek, waarover Salvianus al voor elfhonderd jaren geklaagd heeft: *Zo iemand uit de adel zich begint tot God te bekeren, dadelijk komt hij in 't oog, en verliest al de eer van zijn edelheid: och! hoe weinig is Christus naam onder het Christenvolk gerekend, daar de godsdienst onedel maakt, en een man godloos moet worden, om geëerd en geacht te blijven.* En Seneca in zijn tijd: *heiligheid en Godzaligheid zijn, helaas! goederen voor gemene lieden.* Nochtans zijn er te allen tijden onder grote en aanzienlijke personages zodanige Salomo's, Jozia's, Hiskia's, Josafats, Constantinussen en Theodesiussen geweest, die de heiligheid en

Godzaligheid zo hoog hebben geschat dat ze deze voor haar grootste sieraad en beste adeldom gehouden hebben.

En waarlijk is deze heiligheid het grootste sieraad voor een edele ziel. Bloed mag veredelen, geleerdheid versieren, maar de Godzaligheid zet de kroon op. Hetgeen Aeneas Sylvius zegt van de geleerdheid, dat mag ik hier passen op de Godzaligheid, *de gemene man moet ze achten als zilver, de edelen als goud, de vorsten als parels*. Onheiligheid is een schandvlek in een adellijk geslacht. Hier geldt hetgeen de koning Theodoricus placht te zeggen: *wat doen de onreinheden van de gemoederen onder de glans van de geslachten?*

De heiligheid is sierlijk in zichzelf, *een sieraad van Gods huis*, Ps. 93: 5. *Een heilig sieraad van Gods volk*, Ps. 110: 3. *Een versiersel van de verborgen mens des harten*, 1 Petrus 3: 4. *Een kleed van gouden borduursel voor de Bruid van Christus*, Ps. 45: 14. Indien wij ze in haar volle glans en luister met een geestelijk oog aanschouwen, zullen wij bevinden dat ze met een statelijke en hemelse majesteit vergezelschap gaat. Als Alexander met zijn heirleger tegen Jeruzalem optrok, ging Jaddus de hogepriester uit de stad hem tegemoet, bekleed met zijn hogepriesterlijk gewaad, een opperkleed van purper, met goud geborduurd, en een gouden plaat, waar de naam van God op geschreven was; dit gezicht was zo statelijk en ontzaglijk, dat de keizer, als erende en ontziende de naam van God, ter aarde neerviel. Zulk een glans en luister is in de heiligheid, dat degene die ze aanschouwen daarover noodzakelijk moeten verbaasd staan; ja, dat zelfs degenen die ze tegenstaan, niet anders kunnen als zich daarover verwonderen; genade en heiligheid verschilt weinig van glorie en heerlijkheid; het ene is het zaad, het ander is de bloem. Heiligheid is strijdende heerlijkheid, en heerlijkheid is zegepralende heiligheid.

Doch nooit staat dit sieraad sierlijker als dan wanneer het in een edele en brave geest gezien wordt. De zonde staat lelijk waar zij ook is, maar bijzonder in degenen die boven anderen uitsteken; de genade staat sierlijk waar ze ook is, maar bijzonder in degenen die van een edeler extractie zijn. Wanneer de wereldse eer de grond is van de hemelse, dan ontvangt de eer een dubbele luister. Godvruchtige armoede is een hoofd van goud op voeten van leem; maar Godvruchtige edelheid als *gouden appels in zilveren gebeelde schalen*. Een godsdienstige Lazarus is een kostelijke parel op een mesthoop. Maar een Godzalige Constantinus een diamant in een gouden ring, een zon op de troon, zo ongemeen en wonderlijk als aangenaam en heerlijk.

Ja, wat meer is, de heiligheid is de beste edelheid. Een edelheid welks afkomst is uit de genade, die een vonk is van de Goddelijke natuur en een straal van de heerlijkheid des Heeren, die de edelheid van het geslacht, welks afkomst uit de natuur is, ver te boven gaat. Tertullianus getuigt van Augustus, dat de naam van Godzaligheid hem aangenamer was, dan die van vermogendheid. Hieronymus schrijvende van Paula een edele juffrouw, die van vaders zijde was gesproten uit Aeneas, en het adellijke huis van de Graechen, en van moeders zijde, uit Agamemnon, zegt, dat zij edel was van bloed, maar edeler door heiligheid.

Die Godzalig is, heeft van God een hoger geboorte als die van zijn voorvaders ontvangen. Een geboorte, die van boven is, uit het onvergankelijke zaad van het levende en eeuwig blijvende Woord, om te zijn een zoon of dochter van de Allerhoogste, een erfgenaam van God en mede-erfgenaam van Jezus Christus. Christus ontvangen te hebben, uit God geboren en van het Koninklijke bloed van de hemel te zijn, dat is een eer van een dubbele verf, die geen gunst van de wereld geven, noch afgunst van de hel besmetten kan. Een dochter van het geloof is van groter afkomst als een zoon van edelen, als was hij van Christus maagschap naar het vlees. Paulus wordt genaamd een dienstknecht van Jezus Christus, Rom. 1: 1. En Jacobus de *broeder des Heeren*, Gal. 1: 19. Het is meer een dienstknecht des Heeren dan een broeder des Heeren te zijn. Het is de genade en geen bloed dat ons hier enig voorrecht geeft. De grote Constantinus hoorde liever dat men hem noemde een dienstknecht van Christus, dan keizer

van de wereld. David achtte het groter eer een deurwaarder van het huis des Heeren als een koning in Israël te zijn. De keizer Theodosius stelde de eretitel van Lidmaat van de Kerk boven Hoofd van het Rijk, voorgevende dat hij liever een Christen en geen Keizer, als Keizer en geen Christen was. Alexander de Grote, om vooral edel en groot genoeg te zijn, rekende zijn geslachtslinie van de Goden. Gewisselijk met de Koning des hemels in maagschap te zijn, dat is de hoogste edelheid; dat de Geest van God in onze ziel leeft en werkt, is heerlijker, alsof de aderen met de heldhaftige geesten en het adellijke bloed van de voorvaderen bevrucht waren.

Op de lijst van de Goddelijke en geheiligde Ridderschap te staan, en zijn naam in het Boek des levens te hebben, dat is de hoogste eretrap. *Van toen af, dat gij kostelijk zijt geweest in Mijn ogen, zijt gij verheerlijkt geweest*, zegt de Heere, Jes. 43: 4. Geen keuriger edeldom (opdat ik de woorden van de grote Kanselier van Parijs gebruik) als met naam en daad Christen te zijn; en te zeggen met Ignatius, *Christus is mijn oudheid, Christus is mijn edelheid*. Onze Koninklijke afkomst en adellijk geslacht daar uit bewijzende, dat het bloed van Christus door onze aderen loopt, en onze geesten in de Godsdienst verheft: want de grootste adeldom is een rechtschapen dienstknecht van de grote God te zijn, heiligheid en Godzaligheid maakt dat God iemand *boven al de volken hoog zet tot lof, en tot een naam, en tot heerlijkheid*, Deut. 26: 19. Die van Bereëa waren edeler dan die van Thessalonica, omdat zij godsdienstiger waren, en *het Woord met alle toegenegenheid ontvingen*, Hand. 17: 11. Jabez was heerlijker dan zijn broeders, omdat hij godzaliger was, 1 Kron. 4: 9.

Mevrouw,

Degene die U Hoog Edelh. kennen, die erkennen de aloudheid van U Hoog Ed. geslacht en de edelheid van U Hoog Edel huis en familie. En weten, indien op luister van adellijke geboorte te roemen stond, dat U Hoog Edel geen stof van roem ontbreken zou.

Maar zij kennen U Hoog Edel niet, die niet weten, dat U Hoog Edele ziel te hoog en te hemels is, dan dat ze stof van roem in het stof zou zoeken [want wat is alle wereldse eer en hoogheid anders als stof, hetwelk hoe hoger het geblazen wordt, hoe meer het verstuift]. U Hoog Edel. weet, dat op adellijke geboorte te roemen, niet anders is als te roemen, op hetgeen dat een ander toekomt.

U Hoog Edelh. weet dat de aller-doorluchtigste geboorte met zonde besmet, onrein, walgelijk en stinkende is, zulks dat, indien er geen wedergeboorte bij komt het beter was nooit geboren te zijn. U Hoog Ed. weet dat hoe hoog ook de adellijke geboorte bij de mensen [en met recht] gerekend wordt, dat ze echter geen privilege en voorrecht geeft bij hem die geen aannemer is van personen. U Hoog Edelh. weet dat degene die de luister van een edele geboorte heeft, niet anders heeft, als hetgeen de goddeloze en verworpelingen kunnen hebben.

U Hoog Edelh. weet, dat er een tijd voor handen is, dat noch geboorte, noch staat, noch enige wereldse voorrechten baten kunnen.

U Hoog Edelh. heeft voorraad opgelegd tegen die tijd en een wedergeboorte bekomen, die bij haar voortduren zal, ook wanneer alle andere geboorte en adeldom in het stof zal leggen. Kent derhalve geen hoger adeldom als de heiligheid, geen heerlijker ziel sieraad als de deugd, geen groter eer als bij God in eer te zijn, geen andere rijkdom als rijk te zijn in goede werken. Ik weet zeer wel, dat het de aard is van een recht edele ziel, de lof van de deugd liever te verdienen als te hebben; niettemin vergeeft het mij, indien ik voor de wereld, ter ere van de vrije genade, die uwe Hoog Edele ziel zo rijkelijk versierd heeft, roeme, hetgeen mij de wereld en faam allang verhaald heeft; dat U Hoog Edel. één van degenen is, die de eer nog eerlijker en de edelheid nog edeler maakt; dat gij geen eer van uwe Hoog Edel. voorvaders zozeer leent, als wel vergeldt, en met een rijke interest aan U Hoog Edel. nakomelingen uitkeert.

Gewisselijk Mevrouw, uw Godvruchtigheid maakt u edeler als uw afkomst, en dat gij edel zijnde door bloed, noch edeler zijt door heiligheid, is niet zozeer uw eerzucht als gelukzaligheid. Het één mag U Hoog Edel een naam geven als van de groten op aarde, maar het ander zal uw naam in Gods Kerk doen rieken als de wijn van Libanon.

Het eerste uur, Hoog Edele Vrouw, die mij gunstige toegang in U Hoog Edelh. tegenwoordigheid en zulk een aangename gelegenheid, om van de Godzaligheid, gevallen van de consciëntie, en heilige bewegingen van het gemoed met U Hoog Edelh. te spreken, gegund heeft; gaf mij zulke klare blijken van een tedere consciëntie, een levendig gevoelen en heilige bewegingen van gemoed, dat ik in U Hoog Ed. niet anders kon bespeuren als een bijzondere liefde en zucht tot de ware Godzaligheid, de heilige bediening, de getrouwe dienaren, en al degenen waar enige trekken van het evenbeeld van God in gezien worden. En dat heeft mij en de gedachten en de vrijmoedigheid gegeven, om aan U Hoog Edel. op te dragen, hetgeen ik U Hoog Edel. handen hier aanbied. Een werk niet van mijn eigen maaksel, maar van een man die de Kerk van God in Engeland met grote stichting heeft gediend; [doch van mij niet zonder grote moeite en arbeid naar mijn gering vermogen getrouwelijk vertaald] een man dewelke, alhoewel nu met vele andere, uit oorzaak van het verschil met de bisschoppelijke, van zijn publieke predikdienst ophoudt, en alzo in een burgerlijke zin dood is, echter niet na laat andere met zijn schriften in een geestelijke zin levendig te maken.

Het werk behelst een stof waarin wij vertrouwen, dat U Hoog Edelh. grote zoetigheid zal smaken, tot bijzondere verkwikking van haar ziel.

INHOUD

I. In de eerste plaats zal U Hoog Edelh. vinden de *Privileges en voorrechten van de Kinderen Gods* over 1 Cor. 3: 21, 22 en 23. Een inventaris van al onze tegenwoordige en toekomstige goederen; een bijenkorf vol Goddelijke honig. Gelijk het een grote genade is voor een kind van God, dat hij een erfgenaam van het koninkrijk is, Jac. 2: 5. Een *erfgenaam Gods en medeërfgenaar van Jezus Christus*, Rom. 8: 17. Zo kan het hem niet minder troost geven, dat hij weet wat het voor goederen zijn. Hier staan ze geregistreerd; hier worden ons de druiventrossen van het hemelse Kanaän vertoond; hier kunnen wij, terwijl wij noch aan deze zijde van de Jordaan zijn, met Mozes gelijk als van de berg Nebo in het land van de beloften zien. Wij moeten de Inventaris van onze erfgoederen dagelijks overlezen, om onze tegenwoordige kwalen te verlichten. Wij moeten op de kroon zien, terwijl wij noch in de strijd zijn, opdat wij te kloekmoediger strijden mogen. *Mozes zag op de vergelding des loons*, en dat gaf hem een moed tegen de verdrukkingen. *Christus zag op de vreugde die Hem voorgesteld was, om het kruis te verdragen*. Och! Mevrouw, konden wij de grote dingen die noch toekomstige zijn, levendig in de gedachten houden, wat een zoet en hemels leven zouden wij leiden, hoe zouden wij met Monica de moeder van Augustinus de aarde en de aardse dingen met voeten treden, en de tegenwoordige geestelijke en toekomstige hemelse dingen omhelzen!

II. Hier nevens gaat *Gods Anatomie*, zijnde een ontleding van het hart van de mens over Hebr. 4: 13. Daar zal U Hoog Edel. een vertoog vinden van de onbepaalde wetenschap van God, en het alziende oog van de onzienlijke God zien. Daar zal u Hoog Edelh. leren, *hoedanig dat wij behoren te zijn in heilige wandel en godzaligheid*, 2 Petr. 3: 11. Wat heiligheid, wat oprechtheid, wat exemplare godzaligheid ons betaamt, die wij in zulk een tegenwoordigheid zijn. O dat wij *de Heere gedurig voor ons stelden*, Ps. 16: 8. En dit alziende oog gestadig voor ogen hielden, wij zouden zo veel vreemd vuur niet brengen in de Goddelijke tegenwoordigheid.

III. Dan volgt *De kunst van Goddelijke vergenoeging*, over Fil. 4: 11. Een kunst die bij het voorrecht van christenen zeer wel voegt: want wie past de plicht van vergenoeging beter als een christen, welke beide tegenwoordige en toekomstige dingen in eigendom heeft? Wie heeft zulk een reden om vergenoegd te zijn als de mens, zegent ons God niet, wat hebben wij van God verdient? Wat is Hij ons schuldig? Kastijdt ons God met roeden, Hij kon ons geselen met schorpioenen; Hij kon ons zowel verdoemen als kastijden. Gewisselijk, Mevrouw, ik ken geen sieraad in de godsdienst, die een christen zo doet glinsteren in de ogen van God en van de mensen, als de vergenoeging. Noch daar is niets daar al de christelijke deugden met meerdere overeenstemming in werken of met meerdere luister in schijnen, als in deze kring. Iedere deugd doet hier het zijne, om de ziel in haar gematigde gesteldheid te bewaren. De vergenoeging is de rechte steen van de filosofen die alles in goud verandert. Het curieus en zienlijke van een versiersel en gouden borduursel van hart, hetwelk de bruid van Christus *geheel verheerlijkt maakt inwendig*. Hoe begerig behoort een christen te zijn om zulk een glinsterende diamant te dragen! Och Mevrouw, hadden wij deze kunst wel geleerd, wat een hemel zou ze ons op aarde zijn! Want gewis, is er een zalig leven voordat wij in de hemel komen, het is een vergenoegd leven.

IV. Indien U Hoog Edelh. een stap verder gaat daar zal U Hoog Ed. ontmoeten *Een Advocaat en Voorspraak voor de Armen*. Een voorbeeld van een vroom en Godzalig man met het livrei van liefde en weldadigheid bekleed, uit Ps. 112: 9. Nooit hadden wij zulke Advocaten en Voorspraken meer van node als in deze liefdeloze tijden; het wordt verhaald in het leven van Chrysostomus, dat hij dikwijls van aalmoezen predikte en tot werken van barmhartigheid vermaande, zulks dat hij de naam kreeg van de aalmoes prediker; onze tijden hebben veel zulke Chrysostomussen van node; nooit waren de twisten en tweespalten heter, nooit de liefde kouder, *een teken dat de ongerechtigheid vermenigvuldigd is*, Matth. 24: 12. De ijver van onze voorvaders veroordeelt ons. Wij hebben betere ogen met Rachel, maar zij waren vruchtbaarder met Lea. Wij zijn zo ver van kerken en armenhuizen te bouwen, dat wij deze liever omver rukken en vervallen laten. Hoe wordt de waarheid in deze eeuw verloochend en de liefde verstoten! Hoe vergeten wij de borsten van de genade die ons voeden, en de gouden vleugels die ons bedekken! Och! wanneer zullen wij een opstanding van de liefde zien, die nu dood en begraven in het stof schijnt neder te liggen. De Heere werke een wonder in onze harten en klieve de steenrotsen in onze boezem, dat het water van berouw en de wijn van liefde daaruit vloeie.

V. Hetgeen dat wij U Hoog Edelh. in de vijfde plaats opdragen is *Het Geestelijk vermaak der Heiligen*. Over Ps. 1: 2. *Maar zijn lust in des Heeren Wet*: waarin mijn auteur niet anders beoogt, als dat hij onze harten, die zo verslingerd zijn op de plezieren en gemakkelikheden van deze wereld, mag ontsteken met een heilige lust en liefde tot de dingen die Goddelijk en hemels zijn; dat ons het Woord des Heeren mag zijn tot *vreugde en blijdschap des harten*, Jer. 15: 16. *De Sabbat een verlustiging*, Jes. 58: 13. Dat wij ons mogen *verheugen in Zijn Bedehuis*, Jes. 56: 7. Dat de dag van het Avondmaal mag zijn een feestdag voor de ziel, Jes. 25: 6. En dat wij alzo ons vermaak en vreugde mogen zoeken in die dingen, welker betrachtning ons gedurig werk zal zijn in de hemel, gelijk het nu reeds het gestadig werk van de engelen is; daar de rampzalige in de hel zich zo in vermaken zouden, zo ze maar een ogenblik daar in bezig mochten zijn. En waarover zij ontwijfelbaar nu zulk een groot verdriet gevoelen, omdat ze daar tevoren zulk verdriet in gehad hebben.

VI. Hieraan hangt een *Tractaat van heilige meditatie en bespiegeling*, een *Christen op de berg*, zijnde een vervolg van de voorgaande tekst, Ps. 1: 2. Waarin van de noodzakelijkheid, nuttigheid en voortreffelijkheid van de bespiegeling in den brede gehandeld wordt.

Gewisselijk, mevrouw, onder alle geestelijke plichten, waar het leven de kracht van de godzaligheid in gelegen is, is de plicht van heilige meditatie geenszins de minste; geen beter middel om het hart op God te vestigen als *Meditatie*. *Meditatie* roept alles wat in de mens is tezamen, om de naam des Heeren te loven, Ps. 103: 1. *Meditatie* is de vleugel, die de hartstochten en genegenheden van de ziel tot de dingen die boven zijn opvoert; door *Meditatie* klimt de ziel met Mozes als op het toppunt van Pisga, om een gezicht te nemen van het beloofde land. *Meditatie* is zoals Clemens Alexandrinus spreekt van het gebed, *een wandel met God*. Hetgeen Chrysostomus zegt van het geloof, dat mogen wij zeggen van heilige meditatie, ze maakt ons én God én Christus én geboden én beloften eigen, als die ons een volkomen bezitting daarvan geeft. Door *Meditatie* worden de dingen die wij gehoord hebben in onze memorie bevestigd, ons geloof opgewekt, onze liefde onstoken, onze hoop versterkt, onze begeerte levendig gemaakt, onze blijdschap in God vermeerderd. *Meditatie* fourneert onze harten, en vervult onze monden met stof om te bidden, maakt onze genegenheden los van de wereld, geeft ons een voorsmaak van de heerlijke dingen, waar wij nu noch maar op hopen, en enige kennis van de liefde van Christus, die anders alle kennis te boven gaat. *Meditatie* is het gehemelte van de ziel, waarmede wij smaken hoe lieflijk de Heere is. Het oog van de ziel waarmede wij de ongemene schoonheid van de heiligheid beschouwen; die oefening waardoor onze zinnen geoefend worden, Hebr. 5: 16. De sleutel van de wijnkelder, van het bankethuis, van de specerijhof, waardoor ons de deur geopend wordt, om tot hem te gaan, die onze ziel lief heeft.

VII. Het zevende is *Een Christen op aarde al in de hemel*. Over Ps. 139: 18. Een rechte hemelburger: zijnde een beschrijving van een verhemelde ziel. Hier zal U Hoog Edelh. zien hoe de zielen van de heiligen al in de hemel kunnen zijn, terwijl hun lichamen nog op de aarde zijn; een stof die ik weet dat U Hoog Edelh. niet onaangenaam zijn zal, als die geen ander advies heeft als: *het is geen werelds goed dat mijn begeerte voldoet*.

VIII. Hierbij voegt mijn auteur een *Tractaat van Christus lieflijkheid*, over Hoogl. 5: 16. Zijnde een vertoning van de ongemene schoonheden van Jezus Christus; bekwaam om het oog en hart van een zondaar te verrukken en tot hem te trekken. Mevrouw, indien wij deze dingen in aandachtige opmerking nemen, wij zullen op de Heere Jezus verlieven, en zeggen met de oude leraar Bernhardus: *laat mij alles gering worden, zo Jezus maar zoet voor mij mag zijn. Bent U niet mijn leven, mijn zoetigheid, mijn zaligheid, mijn hoop en al mijn begeerte?* Of met David: *wien heb ik nevens U in de hemel? Nevens U lust mij ook niets op de aarde*. Ps. 73: 25. Of met Paulus: *ik acht alle dingen schade en drek te zijn, opdat ik Christus moge gewinnen*. Fil. 3: 8.

IX. Hierop volgt dan *Het merkteken en de kroon van de oprechte*. Over Ps. 37: 37. Gewisselijk, mevrouw, is er iets gewichtigs waar ons aan gelegen is, het is de oprechtheid, *de waarheid in het binnenste*, Ps. 51: 8. Hierdoor gelijken wij Hem Die de waarheid is; en zonder deze is onze titel op de hemel geconterfeit. In en omtrent de beginselen te feilen, dat is gevaarlijk. Hoe vele schone en heerlijke gevels van uiterlijk professie zijn gevallen, omdat ze op een onvast en los fundament gebouwd waren: *wie in oprechtheid wandelt, die wandelt zeker*, Spr. 10: 9. De oprechtheid is de saus die de godsdienst geur geeft en smakelijk maakt; een juweel waar God lust in schept, Ps. 51: 8. Al onze prachtige schijn van heiligheid is zonder deze oprechtheid anders niet dan een dode romp in gouden borduursel. Het oogmerk van mijn auteur is de oprechte te beschrijven en uit te beelden: zijn opschrift mag zijn, altijd dezelfde, zoals Aristoteles zegt: *werpt hem waar dat u wilt, hij is altijd oprecht*. Indien er iets onze beschouwing waardig is, het is de oprechte: *Let op de vrome en zie naar de oprechte want het einde van die man zal vrede zijn*, Ps. 37: 37.

X. Wij kunnen ook niet ongeroerd voorbij gaan dat ene ding dat nodig is, over Fil. 2: 12. Zijnde een opwekking tot betrachtning van het noodzakelijk werk, de zaligheid van onze zielen; waarin mijn auteur niet anders beoogt, als dat hij de mensen van de lege en hoogvliegende speculaties en twistbarende disputen van deze tijden mag aftrekken, om deze aan te voeren tot iets dat vaster en van meerder aangelegenheid is; namelijk het uitwerken van onze zaligheid: want zeker is er iets voortreffelijks, het is de zaligheid, is er iets noodzakelijks, het is het uitwerken van de zaligheid: een werk waar de inspanning van al de krachten van onze zielen toe nodig is. *In het zweet uws aanschijns zult gij uw brood eten*: zo moet het brood van de ziel in een zielzweet gewonnen worden. *Wij schilderen voor de eeuwigheid*, was het woord van Zeuxis; het werk van onze zaligheid is voor de eeuwigheid, het is eeuwig werk, daarom nodig dat het wel gedaan werd; gewis, dat is de rechte wijsheid dat wij *wijs zijn tot zaligheid*, 2 Tim. 3: 15.

XI. Hierbij komt *Het verlangen van de heiligen om met Christus te zijn*; over Fil. 1: 23. Een heilige olie om de vlammen van onze liefde te voeden, om onze harten los te maken van de wereld, en tot de Heere Jezus te doen opstijgen. Gewisselijk, indien *Christus alles en in alles is*, Col. 3: 11. *Alle volheid*, Col. 1: 19. Een volheid van genade, troost, zoetheid en zaligheid, geen wonder dat zij, die eigendom aan Christus hebben, ook haken naar de bezitting en dorsten naar de omhelzing van die dierbare Zaligmaker, in wiens tegenwoordigheid *verzadiging van vreugde is*, Ps. 16: 11. Hier zal U Hoog Edel. borsten van vertroosting vinden, om uw (over het ontijdig overlijden van U Hoog Ed. zeer aangename zoon) bedroefde en ontstelde ziel te verkwikken, die bij U Hoog Ed. niet is, die is bij Christus, en dat is zeer verre het beste. Wij hebben te wenen over degene die hoewel natuurlijk levendig, echter geestelijk dood zijn; maar wij hebben ons te verheugen over degene die hoewel natuurlijk dood, echter met Christus leven; waarom zou U Hoog Ed. zich over zijn verhoging bedroeven; hij heeft immer zijn kroon, zijn troon, zijn klederen des heils, waarom tranen storten over hem van wiens ogen alle tranen afgewist zijn; waarom geheel van droefheid ingenomen over degene die in vreugde opgenomen is? Immers heeft de Heere U Hoog Ed. het beste laten houden. Christus is verre het beste; nu u Hem behouden hebt, nu hebt u niet van node iemand te benijden die leeft, of te beschreien die dood is; Jezus mag vragen, zoals Elkana zei tot Hanna: *Ben ik u niet beter dan tien zonen?* 1 Sam. 1: 8. Die zonlicht genoeg heeft zal die over het ontlenen van kaarslicht klagen? Het kaarslicht van relatie is overvloedig vergolden met de gulden stralen van de *Zon der gerechtigheid*. En dat U Hoog Ed. noch meer vertroosten kan is hetgeen zich opdoet in het volgende tractaat.

XII. *De Kroon van de rechtvaardigheid*, over 2 Tim. 4: 8. Zijnde een lijk-predicatie ter uitvaart van een Godzalig edelman. Mevrouw, ik weet dat U Hoog Ed. zeer gevoelig is over het verlies dat U Hoog Ed. getroffen heeft, kinderen komen van harte en gaan ter harte; het zal niet ondienstig zijn indien wij U Hoog Ed. met de hoop van een toekomstig gewin verkwikken: gedachtig zijnde hetgeen Salomo zegt, Spr. 31: 6. *Geeft wijn degene die bitterlijk bedroefd van ziel zijn*. Hier is een wijn die een droevig hart verheugt en de bittere wateren van Mara verzoet. Is hier een kruis dat U Hoog Ed. treft, hier is een kroon voorhanden die U Hoog Ed. troost. De Joden hebben de gewoonte dat ze degene die in rouw vervallen zijn, hiermede vertroosten, laat uw troost in de hemel; zijn zo zeg ik, zie op naar de hemel, en laat de weggelegde kroon uw kruis verlichten, en uw ziel vertroosten. Begeeft ons de grond van aardse troost, laat ons het anker van de ziel in het binnenste voorhangsel doen ingaan, Hebr. 6: 19.

XIII. *De Zaligheden of Bedenkingen over de beroemde Predicatie van Christus op de Berg*, uit Matth. 5: 1-10 verdienen hier mede een behoorlijke plaats. Want wat de auteur van deze predicatie aanbelangt, ziet, hier is één die groter is dan Salomo. Christus Zelf is de Predikant; indien Zijn lippen ooit als honigzeem gedropen hebben, zo is het in deze Goddelijke orakelen geweest. Hier hebben wij een subject vol van zoete verscheidenheid. Deze predicatie van *Christus op de Berg* is een geestelijk borduurwerk doorwrocht met verscheiden kleuren; hier zijn beide nuttige en zoete dingen. De ingestelde plichten zijn gewichtig, de aangehechte vergeldingen heerlijk. Hier zijn wij een Christen bekleed in het witte lijnwaad van reinheid en in het hemels blauw van gelukzaligheid. Hier zien wij hoe genade en heerlijkheid elkaar ontmoeten en kussen. Niemand denke in de hemel te komen, zo hij bij deze Jacobs ladder niet opklimt. Wil iemand rijk zijn, zo moet hij arm van geest zijn; wil iemand de gelukzaligheid genieten, zo moet hij de heiligheid omhelzen enz. In deze predicatie van Christus hebben wij een kort begrip van de godsdienst; een kleine Bijbel. Hier is een Lusthof met curieuze bloemen beplant, daar u de rozen en de violen mag plukken, om de verborgen mens des harten te versieren. Hier is de gouden sleutel om de deur van het paradijs te openen. Hier is de conduitepijp van het evangelie, waar de wijn vloeit om degene te verkwikken die arm van geest en rein van hart zijn. Hier is het kostelijke oude kabinet, waar de parel van de gelukzaligheid in opgesloten is. Hier is de kruik waar het manna, dat de ziel tot het eeuwige leven voedt, te vinden is. In één woord, hier is een gebaande weg die in het heilige der heiligen ingaat.

XIV. Tot een toegift wordt hierbij gevoegd, een *Aanhangsel van de zaligheden*, over 1 Joh. 5: 8. En een parelsnoer van enige uitgelezen bedenkingen over verscheiden bijzondere teksten als:

- I. Christus overvloedige volheid, Col. 3: 11.
- II. De dierbaarheid van de ziel, Matth. 16: 26.
- III. De ziekte en genezing van de ziel, Luc. 5: 31.
- IV. De glans en de luister van de genade, 1 Petr. 1: 2
- V. De Geestelijke wacht, Spr. 4: 23.
- VI. De hemelse loopbaan, 1 Cor. 9: 24.
- VII. Het heilig anker, Tit. 2: 13.
- VIII. De bloeiende en vruchtdragende bomen van de gerechtigheid, Fil. 1: 11.
- IX. Het reukwerk van de liefde, 1 Petr. 1: 22.
- X. De goede practizijn, Joh. 13: 17.
- XI. Een woord van vertroosting voor de kerk van God, Ps. 46: 6.
- XII. Een geestelijke hartsterking, Rom. 8: 28.
- XIII. Schilderij van een heilige, Ps. 32: 6.
- XIV. Troost aan een heilige, Matth. 12: 20.
- XV. Vereniging van Christus met de heilige, Hoogl. 2: 16.
- XVI. Leer van de bekering, Hand. 26: 20.
- XVII. De wezenlijke uitnemendheid in geestelijke dingen, Spr. 8: 21.
- XVIII. De verborgen tempel, 1 Cor. 3: 17.

Dit zijn de werken van de hooggeleerde en zoetvloeiende Thomas Watson, door onze arbeid vertaald, die wij U Hoog Ed. in schuldig onderdanigheid aanbieden, met een bijgaande opdracht van mijzelf, omdat wij anders hebben (opdat ik de woorden van Askines tot Socrates gebruike) tot alle mogelijke diensten in Christus Jezus, en van mijn geringe gebeden aan de troon van de genade van God, om de stromen van geestelijke en lichamelijke zegeningen over U Hoog Ed. persoon en familie.

De God nu des vredes, Die de grote Herder der schapen, door het bloed des eeuwigen testaments, uit de doden heeft wedergebracht, namelijk onze Heere Jezus Christus, Die volmake u in alle goed werk, opdat gij Zijn wil moogt doen; werkende in u, hetgeen voor Hem welbehagelijk is, door Jezus Christus; Denwelken zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen. Dit is en zal altoos zijn.

Hoog Edel Geboren Vrouw,
De innigste wens en bede van uw dienstbereide in de Heere

JOANNES FABRICIUS,
Bedienaar van het Heilig Evangelie in de Heerl. Kuynder.

In Kuynder 10 Juli 1665

DE KUNST VAN GODDELIJKE VERGENOEGING

OVER FIL. 4: 11

Ik heb geleerd vergenoegd te zijn in hetgeen ik ben.

HOOFDSTUK I

DE INLEIDING TOT DE TEKST

Deze woorden worden bij wijze van voorkoming, om zekere tegenwerping voor te komen en te onderscheppen, ingevoerd. De apostel had in de voorgaande verzen verscheidene gewichtige en hemelse vermaningen voorgesteld, en onder andere, *om in geen ding bezorgd te zijn*, vers 6. Niet om uit te sluiten.

1. Een voorzichtige zorg: *Want zo iemand de zijnen, en voornamelijk zijn huisgenoten niet verzorgt, die heeft het geloof verloochend, en is erger als een ongelovige*, 1 Tim. 5: 8.
2. Nog een godsdienstige zorg: *Want wij moeten ons ten enenmale benaarstigen, onze roeping en verkiezing vast te maken*, 2 Petr. 1: 10.
3. Maar om alle bekommerlijke zorg betreffende de uitkomsten van de zaken uit te sluiten: *Weest niet bezorgd voor uw leven, wat gij eten zult*; Matth. 6: 25. En in deze zin moet de zorg van een christen zijn, niet bezorgd te zijn. Het woord zorgvuldig in het Grieks, is van een oorspronkelijk woord, dat het hart in stukken kerven betekent, afkomstig en is zo een ziel-scheurende zorg: wacht u daarvoor. Ons wordt bevolen *onze weg op de Heere te wentelen*, Ps. 37: 5. Ons werk is, de zorg af te werpen; en Gods werk, de zorg op te nemen. En door onze ongematigheid rukken wij hem Zijn werk uit de handen.

Zorg, wanneer ze buiten haar middelpunt loopt, 't zij dan wantrouwende of ontrustende, is zeer smadelijk voor God; neemt Zijn voorzienigheid weg, alsof Hij in de hemel zat, en Zich met de zaken, die hier beneden gebeuren, niet bemoeide; evenals iemand, die een uurwerk maakt en dan hetzelfde zijn gang laat gaan.

Onmatige zorg trekt het hart van betere dingen af; en in zijn algemeenheid, als wij denken hoe te leven, vergeten wij hoe te sterven.

Zorg is een geestelijke kanker, die verteert en geesteloos maakt. Waartoe dient ze? Eerder zullen wij een stadie tot onze droefheid, dan een cubit tot onze troost door onze zorg toe doen. En God brengt het als een vloek: *Zij zullen hun brood met kommer eten*. Het is voorwaar beter te vasten dan dit brood te eten. *Wees dan in geen ding bezorgd*.

Opdat nu iemand niet zegt: wel Paulus, u predikt ons 't geen u zelf nauwelijks geleerd hebt; hebt u zelf wel geleerd, niet bezorgd te zijn? Dit schijnt de apostel stilzwijgend te beantwoorden in de woorden van de tekst. *Ik heb geleerd vergenoegd te zijn in hetgeen ik ben*.

Een uitnemende zinspreuk! Een spreuk waardig in onze harten ingegraven te worden: waardig met gouden letters op de kronen en hoofdsieraden van vorsten geschreven te worden.

De tekst verdeelt zichzelf in twee delen.

I. De Leerling: *Paulus, ik heb geleerd.*

II. De Les: *Vergenoegd te zijn in hetgeen ik ben.*

HOOFDSTUK II

HET EERSTE DEEL VAN DE TEKST

DE LEERLING MET DE EERSTE AANMERKING

Met het eerste begin ik.

I. De Leerling en zijn voortgang: *Ik heb geleerd.*

Waaruit ik in het voorbijgaan twee dingen bij wijze van uitlegging waarnemen zal.

I. Het is niet *ik heb gehoord*, maar *ik heb geleerd*. De apostel zegt niet, ik heb gehoord, dat ik in hetgeen ik ben vergenoegd moet zijn maar ik heb geleerd. Waaruit dit leerstuk vloeit.

Het is niet genoeg voor christenen hun plicht te horen, maar zij moeten ze leren. Iets anders is het te horen, iets anders te leren; zoals het iets anders is te eten en iets anders te verteren. De heilige Paulus was een practicus. Christenen horen wel veel maar het is te vrezen dat ze weinig leren. Vier soorten aarde zijn er in de gelijkenis maar er is maar één goede aarde. Een juist zinnebeeld van deze waarheid: velen zijn er die horen maar weinig die leren.

Twee dingen zijn er die ons van leren terug houden.

1. *Kleinachting van hetgeen wij horen.* Christus is de Parel van grote waarde. Wanneer wij deze Parel gering achten, nooit zullen wij òf de waarde òf de deugd daarvan goed leren. Het evangelie is een buitengewone verborgenheid; hier wordt het genoemd: *een evangelie der genade*, dat een evangelie der heerlijkheid is, overmits de heerlijkheid van God daarin als in een doorzichtig glas flonkert. Maar hij, die deze verborgenheid heeft leren verachten, zal die te gehoorzamen bezwaarlijk kunnen leren. Die de zaken van de hemel alsof ze voorhanden waren aanschouwt en mogelijk als het bedrijf van een koophandel of het uitvoeren van een staatsontwerp van groter belang rekent, die is waarlijk op de brede weg, die naar de verdoemenis leidt, en zal altijd moeilijk leren, hetgeen tot zijn vrede dient. Wie zal leren hetgeen hij niet het leren waard acht?

2. *Vergeeten wat wij horen.* Zou een scholier zijn regels die voor hem liggen direct vergeten als hij ze leest, dan zou hij ze nooit leren. Aristoteles noemt het geheugen van de ziel *schrijver* en Bernhardus noemt de ziel *maag*, want ze heeft een behoudende kracht en verkeert het hemels voedsel in bloed en geest. Groot is ons geheugen in andere dingen en hetgeen daar niet vast aan is, dat kunnen wij wel onthouden. Cyrus kon de naam van iedere soldaat in zijn grote heirleger onthouden: wij kunnen de belediging wel onthouden. Dit is een kostelijk kabinet met mest te vullen. Maar zoals Hieronymus spreekt: *hoe haast vergeten wij de geheiligde waarheden van God?* Drie dingen vergeten wij zeer snel: te weten: onze misgrepen, onze vrienden en onze onderwijzingen. Veel christenen zijn als ziften, welke in het water gestoken vol maar daar weer uitgetogen terstond leeg zijn. Zo ook, terwijl ze een predication horen, gedenken ze sommige dingen; maar trekt de zeef uit het water, zodra zij uit de kerk zijn uitgegaan is alles vergeten. Legt deze woorden, zegt Christus, in uw oren: *Gelijk iemand een kleinood opdat het niet gestolen wordt in zijn kabinet opsluit.* Laat ze zinken: het woord moet niet alleen als dauw, die alleen het loof bevochtigt, maar als regen, die tot de wortel van de boom doordringt en deze vruchtbaar maakt, neervallen. Ai! Hoe dikwijls zal de satan, die rechte roofvogel van de lucht het goede zaad dat gezaaid is wegnemen.

NUTTIGHEID

Laat ik u dan nu tot een ernstige proef brengen. Velen van u hebben veel gehoord: veertig, vijftig, zestig jaren hebt u geleefd onder de gezegende bazuin van het evangelie; wat hebt u geleerd? Duizend predicaties mag u gehoord en echter niet één geleerd hebben. Onderzoekt uw eigen gewetens.

1. Veel hebt u tegen de zonde gehoord; bent u hoorders of leerlingen geweest?

Hoeveel predicaties hebt u tegen gierigheid gehoord; dat ze de wortel is waar hovaardij, afgoderij, verraad en zulke gruwelzonden meer uit voorkomen, 1 Tim. 6: 10. Iemand noemt ze een hoofdstad van de zonde. Zij is een samengevoegd kwaad en bevat een menigte van zonden in zichzelf. Bezwaarlijk zal er een zonde gevonden worden of gierigheid is een bijzonder mengsel daarvan en nochtans bent u de beide dochters van de bloedzuiger gelijk, die roepen: geef, geef. Hoeveel hebt u gehoord tegen haastige toorn, dat ze een korte uitzinnigheid en een droge dronkenschap is; dat ze *in de boezem der dwazen rust*, naar Salomo's getuigenis. Pred. 7: 9 en evenwel wordt uw geest bij de minste gelegenheid in brand gestoken.

Hoeveel hebt u gehoord tegen vloeken en zweren? Christus uitgedrukt bevel is: *zweert ganselijk niet*, Matth. 5: 34. Deze zonde mag boven allen *een onvruchtbaar werk der duisternis*, Ef. 5: 11 genoemd worden. Zij is noch met vermaak verzoet, noch met gewin verrijkt. Aan de andere kant is zij als het gemene vermiljoen, waarmee de duivel de zonde beschildert. Het zweren is verboden op straf. Terwijl de zweerder zijn vloek-eden, als vliegende pijlen tegen God opschiet, om Zijn heerlijkheid te verwonden; zo schiet God *een vliegende rol vol vloeken* tegen hem neer, Zach. 5: 2, 4. En maakt u uw tong tot een vuurpijl waarmee u de vloek-eden als kaatsballen uitstoot; wilt ge uzelf vervloeken, zoals de Filistijnen met Simson deden? Zoekt u zich te vermaken met hem, die uiteindelijk het huis over uw hoofden zal doen neerstorten? Helaas! hoe hebben zij geleerd, wat zonde is die niet eens de zonde te verlaten geleerd hebben? Weet hij, wat een slang is, die er mee speelt?

2. Veel hebt u gehoord van Christus. Hebt u Christus ook geleerd? De Joden, zoals iemand zegt, droegen Christus in hun Bijbels maar niet in hun harten. *Haar geluid is over de gehele aarde uitgegaan*, Rom. 10: 18. De profeten en apostelen zijn als bazuinen geweest, welker geluid zich over de ganse aarde heeft uitgebreid. Duizenden zijn er echter die het geluid van deze bazuinen wel gehoord en evenwel Christus niet geleerd hebben, Rom. 10: 16. *Zij zijn niet allen het Evangelie gehoorzaam geweest*.

1. Iemand kan wel veel van Christus weten en toch Christus niet leren: ook de duivelen hebben hem gekend, Marc. 1: 24.

2. Iemand kan Christus prediken en toch Christus niet leren, zoals Judas en de valse apostelen, Fil. 1: 15.

3. Iemand kan Christus belijden en toch Christus niet leren. Er zijn ook veel belijders in de wereld tegen welke Christus eenmaal heftig betuigen zal, Matth. 7: 22, 23.

Vraagt u wat het is om Christus te leren?

Als antwoord dient:

1. Christus te leren is, *Christus gelijk te worden*. Wanneer de Goddelijke merktekenen van Zijn heiligheid op onze harten geschreven zijn, 2 Cor. 3: 18. *Wij allen met ongedekten aangezicht de heerlijkheid des Heeren als in een spiegel aanschouwende, worden naar hetzelfde beeld in gedaante veranderd*. Er is dan een herschepping; een zondaar het beeld van Christus in de spiegel van het Evangelie beschouwende, wordt in datzelfde beeld veranderd. Nooit zag iemand Christus met een geestelijk oog aan of hij ging geheel veranderd weg. Een

ware heilige is een Goddelijk schilderij. Waar al de ongemene schoonheden van Christus naar het leven zijn geschilderd en afgezet. Hij heeft dezelfde geest, hetzelfde oordeel en dezelfde wil als Jezus Christus.

2. Christus te leren is: *in hem te geloven: mijn Heere en mijn God*. Wanneer wij niet alleen *God* maar ook *in God* geloven; hetwelk de dadelijke toeëigening van Christus aan onszelf en als een besprenging van het gezegende geneesmiddel van het bloed van Christus op onze zielen is. U die veel van Christus gehoord hebt en echter met een nederige aankleving, *mijn Jezus*, niet zeggen kon, verstoort u niet zo ik zeg, dat de duivel zijn geloofsartikelen zowel als u, opzeggen kan.

3. Christus te leren is, *Christus te leven*. Wanneer wij onze wandel naar het woord van de Heere aanstellen. Zo zal ons leven, als een kostelijke diamant, een schitterende luister in de kerk van God, van zich geven en zal, in zekere zin, met het leven van Christus zoals een schrift met zijn voorschrift overeen komen, Fil. 1: 27.

Tot zover de eerste aanmerking van het woord.

HOOFDSTUK III

BEVATTENDE DE TWEEDE AANMERKING

II. Dat woord, *ik heb geleerd*, is een woord dat de zwaarigheid van een zaak uitdrukt en toont, hoe bezwaarlijk en met wat een moeite de apostel tot deze vergenoeging van het hart gekomen was: het was niet door de natuur ingeschapen. Paulus was er niet natuurlijk aan gekomen maar hij had het geleerd: het koste hem menig gebed en menige traan, door Gods Geest was het hem geleerd.

Waaruit u dit leerstuk hebt waar te nemen.

Tot goede dingen kan me niet dan met moeite en zwaarigheid geraken. Het werk van de godsdienst is zo licht niet als sommigen zich wel inbeelden. *Ik heb geleerd*, zegt de Heilige Paulus. De mens behoeft u voorwaar de zonde niet te leren, die is van nature, Ps. 58: 3. En komt daarom zo licht als het water uit de springbron voort. Goddeloos te zijn is een lichte zaak. De hel wordt zonder storm ingenomen.

Maar zaken van godsdienst moeten met moeite geleerd worden. Het vlees te snijden is licht, maar een ader te openen zonder een polsader te raken, dat heeft zijn zwaarigheid. Het ambacht van de zonde behoeft u niet te leren, maar de kunst van vergenoeging kan zonder heilige naarstigheid niet verkregen worden: *ik heb geleerd*.

Twee gewichtige redenen zijn er waarom er zo veel vlijt en oefening van node is.

I. Omdat geestelijke dingen tegen de natuur zijn. Iedere zaak in de godsdienst is tegenvoetig voor onze aangeboren aard. Tweeërlei zaken zijn er in de godsdienst: hetgeen men geloven en hetgeen men doen moet en beide zijn ze tegen de natuur.

1. De zaken van *het geloof*. Zoals de mens gerechtvaardigd wordt door de gerechtigheid van een ander. Hij moet een dwaas worden opdat hij wijs wordt. Hij behoudt alles, door alles te verliezen. Dit alles is tegen de natuur.

2. Zaken die *geoeffend* en in het werk gesteld moeten worden, zoals:

1. *Zelfverloochening*. Voor een mens zijn eigen wijsheid te verzaken en zichzelf blind te zien, zijn eigen wil te verloochenen, die smeltende in de wil van God. Het rechteroog uit te steken, de zonde die zijn gunstgenoot is en hem naast aan het hart ligt, zoals Bernhardus spreekt te kruisigen en te kelen, de wereld afgestorven en dood te zijn, in het midden van alle gebrek overvloed te hebben, zijn kruis op te nemen en Christus na te volgen en dat niet alleen in

gouden maar ook in bloedige wegen. De godsdienst te omhelzen, wanneer ze haar nachtklederen aan heeft en al haar kleinodiën van eer en bevordering afgenomen zijn. Dit alles is tegen de natuur en moet daarom geleerd worden.

2. *Zelfonderzoeking*. Voor een mens zijn hart (als een wekker) uit een ander te nemen en stuk voor stuk te onderzoeken, een geestelijke inquisitie of vierschaar in de consciëntie op te richten, Davids licht en lamp te nemen en naar de zonde te zoeken, ja, als richter het vonnis te vellen over zichzelf. Dit is tegen de natuur en daartoe zal men niet lichtelijk zonder *leren* geraken.

3. *Zelfverbetering en hervorming*. Een mens als Kaleb, *van een andere geest te zijn*, tegenvoetig gaande tegen zichzelf, zijn hart zijnde veranderd, de loop van zijn leven gekeerd, nu vloeiende naar de waterloop van de godsdienst. Dit is ten enenmale tegen de natuur en is zo vreemd alsof u de aarde opwaarts zag vliegen. Wanneer een steen opwaarts gaat is het geen natuurlijke maar een geweldige beweging en zodanig is de beweging van de ziel naar de hemel, het is een geweldige. Het moet *geleerd* worden want vlees en bloed is in deze zaken onervaren. De natuur kan niet meer de natuur dan de satan de satan uitdrijven.

II. Omdat geestelijke zaken bovennatuurlijk zijn. Er zijn sommige dingen in de natuur die bezwaarlijk uit te vinden zijn, zoals de oorzaken van de dingen die niet geweten worden zonder studie. Aristoteles, een groot filosoof (welke sommigen een arend uit de wolken neergedaald genoemd hebben), kon echter de oorsprong van de beweging van de rivier Euripus niet uitvinden waarom hij zich ook zelfs daarin wierp. Wat zijn dan geestelijke en Goddelijke dingen die in een kring boven de natuur zijn en buiten alle menselijk onderzoek? als de Drie-eenheid, de persoonlijke vereniging, de verborgenheid van het geloof, om te geloven tegen hoop. Hier kan alleen Gods Geest onze lamp ontsteken. De apostel noemt ze *de diepten Gods*. Het evangelie is met kleinodiën vervuld maar voor zinnen en reden zijn ze opgesloten. De engelen in de hemel zijn begerig deze geheiligde diepten te peilen, 1 Petr. 1: 12.

Laat ons om de Geest van God bidden opdat Hij ons lere; wij moeten van God geleerd zijn. De Moorman kon wel lezen maar niet verstaan totdat *Philippus zich bij zijn wagen voegde*. Gods Geest moet Zich ook bij onze wagen voegen. Hij moet ons leren of wij kunnen niet geleerd worden. *Al uw kinderen zullen van de Heere geleerd zijn*. Iemand mag het opschrift van de zonnwijzer lezen, hij kan nochtans zo de zon daar niet op schijnt, niet zeggen hoe de dag gaat. Wij mogen ook het woord van de Heere overlezen en weer overlezen, wij kunnen nochtans met voordeel daaruit niet leren totdat de Geest van God *in onze harten schijnt*, 2 Cor. 4: 6. Ach, bid om en aan deze gezegende Geest. Het is Gods koninklijk voorrecht te leren en te onderwijzen. *Ik ben de Heere uw God, Die u leert wat nut is*. Gods dienaren mogen ons onze les voorzeggen, God alleen kan ze ons leren. Wij hebben beide ons gehoor en gezicht verloren, zijn daarom zeer onbekwaam om iets te leren. Sedert Eva naar de slang geluisterd heeft zijn wij altijd doof en sedert zij naar de *Boom der kennis* zag, zijn wij blind geweest maar als God komt om te leren, zo neemt Hij die verandering weg. *Hij opent de ogen der blinden en opent de oren der doven*, Jes. 35: 5. Van nature zijn wij dood, Ef. 2: 1. Wie wil uitgaan om doden te leren? Nochtans, ziet! God onderwindt Zich de doden verborgenheden te leren verstaan. God is de grote Leraar. Dit is de reden waarom 't gepredikte Woord zo verscheiden op de mensen werkt: twee in een gestoelte; op de ene wordt krachtig gewrocht, de ander ligt aan de Goddelijke inzetten als een dood kind aan de borst en geniet geen voedsel. Wat is de reden? Omdat de hemelse wind van de Geest de één en niet de ander aanblaast. De ene heeft *de zalving van God, welke hem alle dingen leert*, 1 Joh. 2: 27, de ander niet. Gods Geest spreekt zoetelijk nochtans onweerstandelijk. In die hemelse lofzang kon niemand dat nieuwe gezang zingen dan die *aan hun voorhoofden verzegeld waren*, Openb. 14: 2. De verworpelingen kunnen 't niet zingen? Die in de verborgenheden van de

zaligheid ervaren zijn moeten het zegel van de Geest op zich hebben. Laat dit dan onze bede zijn: *Heere, blaas Uw Geest in Uw woord*. En wij hebben een belofte die deze bede vleugels kan geven, Luc. 11: 13. *Indien dan gij, die boos zijt, weet uw kinderen goede gaven te geven, hoe veel te meer zal de hemelse Vader de Heilige Geest geven degenen, die Hem bidden?* Tot zo ver van 't eerste deel van de tekst, *de Leerling*, welk ik maar als een korte verklaring betoogd heb.

HOOFDSTUK IV

HET TWEEDE DEEL VAN DE TEKST; DE LES ZELF MET DE AANMERKING

Nu kom ik tot het tweede, hetwelk het voornaamste is, te weten de *Les* zelf: *vergenoegd te zijn in hetgeen ik ben*.

Hier was voorwaar een ongemeen stuk van geleerdheid in de Heilige Paulus dat hij zich zo wist te voegen naar alle gelegenheden, hetwelk temeer te verwonderen is, dan al de geleerdheid in de wereld, die in vorige eeuwen van Caesar, Ptolomeus en Xenophon, die grote verwonderaars van de wetenschappen, op het hoogste toegejuicht is.

Weinig woorden bevat de tekst, *In hetgeen men is, vergenoegd te zijn*. Maar indien waar is, het geen eenmaal Fulgentius zei, dat een gulden zinspreuk afgemeten moet worden naar haar korthed en zoetigheid, zo zal dit een volmaakte spreuk zijn. Hier is het grote in het kleine. De tekst is gelijk een dierbaar juweel, klein in grootte, maar groot in waarde.

De voornaamste voorstelling, waar ik op zal aandringen, is deze.

Een begenadigde ziel is een vergenoegde ziel. De Leer van de vergenoeging is een zeer voortreffelijke Leer en zolang wij die niet hebben geleerd, hebben wij nog niet geleerd christenen te zijn.

I. Het is een zware Les. De engelen in de hemel hebben ze niet geleerd, die waren niet vergenoegd. Al was hun staat uitnemend heerlijk, hun gedachten zweefden echter al hoger en hijgden naar iets voortreffelijkers. *De engelen, die hun beginsel niet bewaard hebben*, Judas vers 6. Zij hielden hun staat niet omdat ze met hun staat niet vergenoegd waren. Onze eerste ouders, bekleed met de uitblinkende rok van de onnozelheid in de Lusthof, hadden niet geleerd *vergenoegd te zijn*. Zij hadden eergierige en hovaardige harten en achten hun menselijke natuur te leeg en veracht. Ze wilden met Godheid gekroond en *als God wezen*, Gen. 3: 5. Al hadden ze een keur van alle bomen in Eden, ze konden hen niet vergenoegen, zoals de *Boom der kennis*, welke zij oordeelden te zijn een ogenzalf, om hun ogen te openen, en hen alwetende te maken. O dan was deze les, zelfs in de onnozelheid zo zwaar te leren, hoe zwaar zullen wij ze dan, die wij met verdorvenheid geblokt en bezwaard zijn, bevinden?

II. Zij is van algemene uitstrekking: zij raakt allen.

1. Zij raakt de *rijke*. Niemand moet het onnodig achten deze, welke God met overvloed en grote staat gezegend heeft tot vergenoeging aan te dringen. Alsof ze meer tot nederigheid en behoorlijke dankbaarheid vermaand moesten worden. Ja, ik zeg ook tot die: *weest vergenoegd*. De rijken hebben hun misnoegen zowel als anderen, zoals blijkt:

Ten eerste. Wanneer ze een grote staat hebben, zo zijn ze nog misnoegd, dat ze geen meerdere hebben. Hun honderd talenten willen ze tot duizend maken. Een man bij de wijn, hoe meer hij drinkt, hoe meer hij dorst, gierigheid is een droge waterzucht (hoe meer hij drinkt, hoe meer lust om water te drinken).

Een aards hart is het graf gelijk, *hetwelk niet verzadigd wordt*. Daarom zeg ik: *gij rijke: weest vergenoegd*.

Ten tweede. De rijken, laat ze vergenoegd zijn met hun staat (hetwelk echter zelden gebeurt) nochtans of ze schoon middelen en staat genoeg hebben zo hebben ze toch geen eer genoeg. Indien hun schuren vol genoeg zijn, zo zullen hun torens niet hoog genoeg zijn. Zij willen iets zijn in de wereld, zoals Theudas roemde, *dat hij heel wat was*. Nooit gaan ze zo lustig voort als wanneer de wind van eer en toejuiching hun zeilen vervult; laat deze wind zakken, straks zijn ze misnoegd. Iemand zal denken dat Haman zo veel had als zijn hoogmoedig hart begeren kon. Hij was boven alle vorsten gesteld tot zulk een toppunt van eer verhoogd dat hij de tweede in het Koninkrijk was. Hij was echter in het midden van al zijn praal, omdat Mordechai zich niet ontdekken en voor hem buigen wilden, misnoegd en *vervuld met grimmigheid*, vers 2, 5 en er is geen middel om deze pleuris van de wraak te verzachten dan door het laten van al het bloed van de Joden en het opofferen daarvan tot een slachtoffer. Zelden wordt deze jeukte van eerezucht zonder bloed gestift. Daarom zeg ik: *gij rijke, weest vergenoegd*.

Ten derde. De rijke, gesteld dat ze met hun hoogheid en eer en met hun magnifieke eretiteln vergenoegd zijn, hebben echter niet altijd genoeg in hun relaties. Zij die in de schoot ligt mag soms de kolen aanblazen, zoals Jobs vrouw, die hem aanvoerde om tegen God Zelf uit te vallen: *zegen God en sterf*. Soms kunnen kinderen misnoegen veroorzaken. Hoe dikwijls gebeurt het dat de melk van de moeder een slang opkweekt? En dat hij die eens haar borsten zoog uit gaat om haar bloed te zuigen? De ouders moeten dikwijls van druiven dorens en van vijgen distels verzamelen. Kinderen zijn echte Egelantieren, de roos gelijk, die wel een zoet riekende bloem is maar zoals Basilius zegt: haar scherpstekende prikkels heeft. De troost van onze relaties is niet een geheel zuivere maar gemengde wijn: zij heeft meer droesem dan geest in zich en is zoals de rivier vanwaar Plutarchus spreekt, welks water 's morgens zoet maar 's avonds bitter is. Ons wordt in dit leven geen vrijbrief vergund. Daarom moeten ook de rijken vermaand worden dat zij vergenoegd zijn.

2. De leer van vergenoeging raakt de arme. U die zo mild van de borsten van de Goddelijke voorzienigheid gezogen hebt, *wees vergenoegd*. Het is een zware les, daarom moet ze des te eerder begonnen en geleerd worden. Hoe zwaar is het wanneer nu onze levensmiddelen zijn verdwenen en onze grote staat bijna tot niet weggesmolten is om dan vergenoegd te zijn? De middelen van ons onderhoud worden in de Heilige Schrift *ons leven* genoemd omdat zij de zenuwen van het leven zijn. De vrouw in het evangelie had *al haar leeftocht* aan de geneesmeesters ten koste gelegd. In de grondtekst staat: *haar ganse leven*, haar ganse leven had ze aan de medicijnmeesters ten koste gelegd, dat is alle middelen waarvan ze leven moest. Het is veel wanneer armoede onze vleugels gekort heeft, om dan vergenoegd te zijn, maar hoewel het zwaar is, het is heerlijk: en de apostel had hier geleerd, in alles vergenoegd te zijn. God had de Heilige Paulus in een grotere wisselvalligheid gebracht dan wij ooit van iemand gelezen hebben. Hij was echter vergenoegd. Anderszins kon hij zeker deze nooit met zo grote kloekmoedigheid zijn doorgeraakt. Zie in wat voor een wederwaardigheid deze gezegende apostel geworpen was: *wij worden in alles verdrukt*, daar hebt u zijn droevige toestand; *doch niet benauwd*, daar hebt u zijn vergenoegen in die staat; *twijfelmoedig*, daar is zijn zwaarigheid; *doch niet mismoedig*, daar is zijn gerustheid. Lezen wij een weinig verder, daar bevinden wij hem *in verdrukkingen, in noden, in benauwdheden, in slagen, in gevangnissen, in beroerten*, enz. Daar is zijn angst en gevaar, maar nog wat verder en daar is zijn vergenoegen: *als droevig zijnde, doch altijd blijde, als arm, doch velen rijk makende, als niets hebbende, en nochtans alles bezittende*. Wanneer nu de apostel van alles was ontzet, zo was

hij echter ten opzichte van die zoete vergenoeging van gemoed, die als een zoete muziek in zijn ziel was, *alles bezittende*. Wij lezen een korte historie van zijn lijden, 2 Cor. 11: 23, 24 en 25. *In arbeid overvloediger, in slagen uitnemender, in gevangenissen overvloediger, in doodsgevaar menigmaal, enz.* Ziet nochtans de gezegende gestalte van zijn geest: *ik heb geleerd vergenoegd te zijn in hetgeen ik ben.*

Waarheen de voorzienigheid ook waaide, hij had zulke hemels ervaring en vaardigheid, dat hij altijd wist hoe zijn koers te leiden. Wat zijn uiterlijke staat aangaat, hij was altijd dezelfde man. Hij kon òf op de hoogste sport van Jacobs ladder òf ook beneden bij de grond zijn. Hij kon òf gezangen òf klaagliederen zingen, de Bruiloftsrei volgen òf uitvaart houden. Hij kon wezen hetgeen God hem hebben wilde: *ik weet gebrek te lijden en overvloed te hebben*. Hier is een ongemeen voorbeeld voor ons om na te volgen. Paulus was ten opzichte van zijn geloof en kloekmoedigheid zoals een ceder en stond onbewegelijk maar ten opzichte van zijn uiterlijke toestand was hij als een riet, neigende zich alleszins naar de wind van de Goddelijke voorzienigheid; wanneer hem een voorspoedige en gunstige koelte aanwaaide kon hij zich daar naar voegen, *ik weet verzadigd te zijn*. En wanneer een onstuimige storm van verdrukking tegen hem aankwam, zo wist hij zich in nederigheid daar naar te buigen: *ik weet honger te lijden*. Paulus was (zoals Aristoteles spreekt) als een teerling die vierkant is, werpt ze zo u wilt, altijd valt ze op haar zijde. Laat God de apostel hoe het hem goeddunkt werpen, altijd valt hij op deze zijde van vergenoeging. Een vergenoegde geest is als een horloge. Al draagt u het op en neer bij u, het raakt niet van de gang, noch de raderen buiten orde maar het behoudt zijn volkomen beweging. Zo was het met de Heilige Paulus gesteld, of God hem in zeer verscheiden gelegenheden had gevoerd, zo was hij echter niet verheven door de ene, noch terneer geslagen door de andere. Het uurwerk van zijn hart was niet versteld, de raderen van zijn genegenheden niet buiten orde maar behielden haar gestadige beweging hemelwaarts. Altijd was hij vergenoegd. Een schip voor anker mag soms een weinig hobbelen maar het zal niet zinken. Vlees en bloed mogen hun vrees en ontrusten hebben maar de genade zal ze overwinnen. Een christen zijn anker in de hemel geworpen hebbende, zo zinkt zijn hart nimmermeer neer. *Een begunadigde geest is een vergenoegde geest.*

3. Dit is een ongemene kunst en wetenschap, die Paulus aan de voeten van Gamaliël niet had geleerd. *Ik ben onderwezen* zegt hij in het volgende vers. In deze heilige verborgenheid heb ik de beginselen gelegd, deze Goddelijke kunst heb ik gekregen, daarvan heb ik weet. God moet ons tot rechte kunstenaars maken. Zo wij iemand in een kunst waar hij onervaren in is in te werk willen stellen, hoe onbekwaam zullen wij hem bevinden. Zet een landman aan een schilderstuk om te schilderen en af te zetten, wat een vreemd werk zal hij maken? Dat is buiten de kring van zijn beroep. Wilt u een schilder wiens handwerk is kleuren te leggen, aan de ploeg of aan het bomen planten of enten te werk stellen, hij zal daarin, als zijn kunst niet zijnde, onbedreven bevonden worden. Gebied een natuurlijk mens te leven door het geloof en als alles overdwars gaat, *vergenoegd te zijn*; u gebied hem hetgeen waar hij geen wetenschap van heeft. En mag alzo wel een kind het roer van het schip te sturen geven. In God vergenoegd te leven wanneer wij alle uiterlijke vertroosting ontberen is een kunst, welke *vlees en bloed niet heeft geopenbaard*, ja veel van Gods eigen kinderen, die in sommige plichten van de godsdienstigheid anderszins uitstekende zijn, wanneer ze tot de plicht van de vergenoeging komen, hoe onervaren worden ze bevonden? Zij zijn geen meesters in deze kunst gepromoveerd.

HOOFDSTUK V

BEANTWOORDING VAN ENIGE VRAGEN

Tot verlichting van dit leerstuk zullen wij enige vragen beantwoorden.

1. Vraag: of een christen van zijn toestand niet gevoelig en toch vergenoegd kan wezen?

Dient tot antwoord: ja want anders is hij geen heilige maar een stoïcijn. Rachel deed wel dat ze *haar kinderen beweeende* (daar was natuur) maar haar misgreep was dat ze niet *vertroost wilde wezen* (daar was misnoegen). Christus Zelf was gevoelig toen hij *grote druppels bloed* zweette en zei: *Mijn Vader, indien het mogelijk is, laat deze drinkbeker van mij voorbijgaan*, echter was hij *vergenoegd*. Hij boog Zijn wil onder de wil van Zijn Vader. *Doch niet gelijk Ik wil, maar gelijk Gij wilt*. Het is het bevel van de apostel: *vernedert u onder de krachtige hand Gods*, hetwelk wij niet kunnen doen zonder daarvan gevoelig te zijn.

2. Vraag: of een christen zijn zwaarigheid voor Gods aangezicht niet open kan leggen en toch vergenoegd zijn?

Wederom is het antwoord: ja, *Ik heb U mijn twistzaak ontdekt*, zegt Jeremia, Jer. 20: 12. *David stortte zijn klacht uit voor des Heeren aangezicht en gaf voor Zijn aangezicht zijn benauwdheid te kennen*, ps. 142: 3. Wij mogen tot God roepen en al ons geleden geweld en ongelijk als voor Zijn ogen spellen. Zal niet het kind zijn vader klagen? Wanneer enige last onze geest drukt en benauwt zo geeft het gebed ademtocht en verlicht het hart: Hanna's geest was onder de last benauwd, *ik ben*, zei ze, *een vrouw bezwaard van geest*. En nadat ze gebeden had ging ze weg, en *haar aangezicht was haar zodanig niet meer*. Hier is het onderscheid tussen een heilige en tussen een ongeduldige klacht: in de ene klagen wij *aan God* en in de andere *over God*.

3. Vraag: wat is het dan eigenlijk, dat vergenoeging uitsluit?

Dient tot antwoord: drie dingen zijn er welke de vergenoeging uit haar gebied verbant, omdat die geenszins met haar bestaan kunnen.

1. Een kwellende morring, die eigenlijk de dochter van misnoegen is, sluit ze uit. David zegt: *Ik bedrijf misbaar in mijn klacht*. Hij zegt niet: ik mor, ik murmureer in mijn klacht. Moring is niet beter dan oproer in het hart. Het is een opstaan tegen de Heere. Wanneer de zee woest en onstuimig is dan werpt ze niets dan modder en schuim op. Wanneer het hart misnoegd is, dan werpt het niets anders dan droesem van verbolgenheid, ongeduldigheid en soms weinig beter dan Godslastering uit. Morren is niet anders dan schuim dat van een misnoegd hart afkookt.

2. Een onmatige ontsteltenis en neerslachtigheid sluit ze uit. Wanneer een mens zegt: ik ben in zulk een benauwdheid, in engte, dat ik niet weet hoe mij te ontwinden, hoe er uit te geraken. Ik ben verloren, het is met mij gedaan. Hoofd en hart zijn zo ingenomen dat hij noch bidden noch overdenken kan etc. Ja, dat hij zichzelf niet machtig is. Evenals wanneer een veldleger geslagen en zijn heirkrachten geveld zijn, de ene herwaarts en de andere derwaarts loopt en de ganse krijgsoorde buiten orde is. Even zo lopen dan iemands gedachten, verbijsterd op en neer. Misnoegen ver stelt en brengt de ziel buiten orde. Zij rukt de wielen af.

3. Een kinderlijke moedeloosheid sluit ze uit. Het ene volgt gewoonlijk op het ander. Een mens van een verbaasde geest zijnde, niet wetende waarheen zich te wenden of hoe zich uit het tegenwoordige gevaar te ontwinden, begint onder de last te bezwijken en machteloos neer te zijgen. Want bekommernis is voor de ziel, hetgeen de last voor de rug is, zij overlaadt de geest en doet ze door overladen neerzinken. Een moedeloze geest is een misnoegde geest.

HOOFDSTUK VI

VERTONENDE DE AARD VAN DE VERGENOEGING

Deze vragen beantwoord hebbende, zo kom ik nu in de naaste plaats om deze vergenoeging te beschrijven.

Vergenoeging is een zoet temperament van de geest waardoor een christen zichzelf in alle gelegenheid in evenwichtigheid gedraagt. De natuur daarvan zal in drie volgende scheidsregels klaarder blijken.

1. Vergenoeging is iets Goddelijks en wordt de onze niet door verkrijging maar door instorting. Ze is een scheut van de boom des levens afgenomen en door de Geest van God in de ziel ingeplant: een vrucht die niet in de hof van de wereldse wijsheid groeit maar die van een hemelse geboorte is. Het is daarom aanmerkelijk dat vergenoeging met Godzaligheid tezamen gevoegd en in uitrusting gaat: *Doch de Godzaligheid is een groot gewin met vergenoeging*. Vergenoeging zijnde òf een gevolg van Godzaligheid òf een metgezel òf beide. Ik noem ze Goddelijk om ze te onderscheiden van die vergenoeging waartoe ook een zedelijk mens geraken kan: heidenen schenen deze vergenoeging te bezitten maar het was alleen de schaduw en afbeelding daarvan, de Beryl en niet de echte Diamant. Gene was maar burgerlijk, deze geheiligd. Gene alleen uit gronden van Reden, deze van Godsdienst. Gene was slechts aan de fakkel van het licht van de natuur, deze aan de lamp van de Goddelijke schriftuur ontstoken. De reden mag deze vergenoeging een weinig leren, gelijk dus: hoedanig ook mijn toestand is, zodanig is ze. Daartoe ben ik geboren en of mij kruisen en zwarigheden ontmoeten, het is maar een algemene ellende: alle hebben ze hun deel, waarom zou ik dan beroerd zijn? Deze dingen mag de reden raden, het natuurlijk vernuft ingeven, echter is het inderdaad meer nooddwang, dan vergenoeging. Maar gerust en blijmoedig te steunen op God de Schepper wanneer schepsel troost ontbreekt dat kan de Godsdienst alleen in de Schriften van onze zielen brengen.

2. Vergenoeging is iets inwendigs, binnen in de mens en dat niet in de schors, maar in de wortel. Vergenoeging heeft beide de springbron en stroom in de ziel. De straal heeft zijn licht van de lucht niet: de stralen van de vertroosting die een vergenoegd mens geniet, spruiten niet van buiten, van uiterlijke vertroosting, maar van binnen: zoals droefheid in de ziel geplaatst is, *het hart kent zijn eigen bittere droefheid*: zo heeft ook de vergenoeging haar zitplaats binnen in de ziel, en hangt geenszins aan het uitwendige. Waaruit ik besluit dat uiterlijke beroerten deze inwendige vergenoeging niet stuiten noch afbreken kunnen: een geestelijke zaak ontstaat uit geestelijke gronden, te weten, het begrip van de liefde van God. Wanneer het buiten stormt mag van binnen muziek gezongen worden. Een bij mag door het vel steken, het hart zal ze echter niet kunnen treffen: uiterlijke tegenspoeden kunnen het hart van een Christen alwaar de vergenoeging geherbergd is niet treffen. De dieven mogen ons geld en schat wegnemen, maar geenszins deze dierbare parel van de vergenoeging, als die in het kabinet van onze ziel opgesloten is, tenzij dat wij zelf daarvan beroofd willen zijn. De ziel die deze rijke schat van de vergenoeging bezit kan zoals Noach in de ark, zingen in het midden van een zondvloed.

3. Vergenoeging heeft iets hebbelijks: zij schijnt met een vast bestendig licht aan het firmament van de ziel. Vergenoeging verschijnt niet alleen nu en dan, zoals sommige sterren die zelden gezien worden. Maar zij is een vastgezette gematigdheid van het hart. Een daad geeft geen benaming: hij wordt terstond geen milddadig mens genoemd, die maar éénmaal

van zijn ganse leven aalmoes geeft. Zulks kan ook een gierigaard doen maar hij die tot milddadigheid zich begeven heeft, dat is, die bij alle gelegenheden bereidwillig is tot *de behoeften der heiligen mede te delen*. En zo wordt ook hij die zichzelf tot vergenoeging begeven heeft vergenoegd gezegd te zijn. Zij is niet toevallig maar bestendig. Aristoteles maakt in zijn welsprekenskunst onderscheid tussen de kleuren welke in het aangezicht ontstaan uit hartstocht en die veroorzaakt worden door lichamelijke gesteldheid. Een bleek aangezicht mag schaamrood worden maar dat is alleen een hartstocht en gemoedsberoering; maar die gestadig zodanig is en welker gesteldheid het zo mede brengt, die wordt eigenlijk rood en bloedrijk gezegd te zijn. Niet die bij sommige gelegenheid en veel licht wanneer het naar wens gaat, maar die gedurig en bestendig tevreden is, die is een vergenoegd mens. Die de vergenoeging heeft als een hebbelijkheid en gesteldheid van zijn ziel.

HOOFDSTUK VII

REDENEN EN BEWIJZEN VAN HEILIGE VERGENOEGING

Aldus de aard en hoedanigheid van de vergenoeging geopend hebbende zo kom ik nu tot de voorstelling van enige redenen en bewijzen tot bevestiging daarvan en tot overtuiging van ons.

I. De eerste is Gods bevel. Het is ons als een plicht opgelegd. *Zijt vergenoegd met het tegenwoordige*. Dezelfde God, Die ons het geloven beveelt, Die gebiedt ons ook *vergenoegd te zijn*. Indien wij het niet gehoorzamen lopen wij moedwillig onder de hoofdstraf om Gods genade en Zijn geestelijke goederen eeuwig te verliezen. Gods Woord is een genoegzaam bevel: het heeft gezag en autoriteit in zich en moet een heilige teugel zijn om ons van misnoegen af te houden. *Hijzelf heeft het gezegd*, was genoeg onder Pythagoras leerlingen. *Hij heeft het Zelf gedaan*, is de koninklijke stijl. Gods Woord moet de Leidster en Zijn wil het beweeglood van onze gehoorzaamheid wezen. Zijn *het geschiede* is een Wet en heeft majesteit genoeg om ons tot gehoorzaamheid gevangen te houden: onze harten moeten niet onstuimiger wezen dan de ongeruste zee die op Zijn Woord stil werd.

II. De tweede reden welke tot vergenoeging krachtelijk aandringt is Gods belofte. Want Hij heeft gezegd: *Ik zal u niet begeven en Ik zal u niet verlaten*. Waar God Zichzelf onder hand en zegel tot onze nodige verzorging verbonden heeft. Indien een Koning tot iemand van zijn onderdanen zei: Ik zal in alles voor u zorgen; u zult zolang als ik enige Kroon-inkomsten heb, van alles genoeg hebben. Wanneer u in gevaar bent zal ik u veilig bewaren; wanneer u gebrek hebt zal die uit mijn overvloed vervuld worden. Zou zodanig een onderdaan niet gerust of vergenoegd zijn? Ziet hier, God heeft een belofte aan de gelovigen gedaan en is tot zijn verzekering als in verbintenis getreden: *Ik zal u niet begeven*. Zal dit niet als een krachtige bezwering de duivel van misnoegen terneer doen storten? *Laat uw wezen achter* spreekt de Heere door de Profeet, *en ik zal ze in het leven behouden en laat uw weduwen op Mij betrouwen*. Mij dunkt dat ik de Godzalige op zijn doodsbed zeer onvergenoegd zie en dat ik zijn klacht in dezer voege hoor. Wat zullen mijn vrouw en kinderen, als ik gestorven en heen gegaan ben, overkomen? Wellicht mogen ze tot bitter gebrek en ellendige armoede vervallen. Daarop is het Woord van de Heere: *Laat ontroering uw ziel niet ontstellen maar weest vergenoegd*. Ik zal uw kinderen verzorgen en *laat uw weduwen op Mij vertrouwen*. God heeft aan ons beloofd dat *Hij ons niet zal begeven en niet wil verlaten*. En heeft nog daarenboven Zijn belofte aan onze vrouw en kinderen tot een erfenis gelaten. Zal ons dit nog niet voldoen? Het ware geloof zal Gods simpele belofte en verbintenis zonder enige getuigen aannemen.

III. Zijt vergenoegd door kracht van Goddelijk besluit. Hoedanig ook onze toestand mag zijn, God die grote Albeschikker van de wereld heeft onze staat van eeuwigheid besloten en vastgesteld en door Zijn voorzienigheid alle toebehoort daartoe beschikt. Laat dan een christen dikwijls deze gedachten opnemen: Wie heeft mij, hetzij dat ik in hoger, hetzij dat ik in lager sfeer gesteld ben, hier toegebracht? Niet het geval of fortuin, zoals de stokblinde heidenen zich inbeelden maar het is de alwijze God, Die mij in deze kring door Zijn voorzienigheid vastgesteld heeft. Wij moeten die rol spelen, welke ons God bestelt. Zeg niet: die heeft dit en dat mij aangedaan, ziende al te veel op de onderwielen. Wij lezen bij Ezechiël van *een rad in het midden van een rad*, Gods besluit is de eerste oorzaak van de beweging van de raderen en Zijn voorzienigheid is het binnenrad dat al de anderen gaande maakt. God voorzienigheid is dat roer, hetwelk het schip van de gehele alheid wendt en keert. Zeg dan met de Heilige David: *ik ben verstomd, ik zal mijn mond niet opendoen, want Gij hebt het gedaan*. Gods voorzienigheid, die niet anders is als de uitvoering van Zijn besluit, behoort een tegengif tegen onvernoeging te zijn. God heeft ons op onze schildwacht gesteld en Hij heeft het in wijsheid gedaan.

Gods voorzienigheid is het roer, hetwelk het schip van het heelal wendt en keert. Zeg dan met de heilige David: *ik ben verstomd, ik zal mijn mond niet opendoen, want Gij hebt het gedaan*. Gods voorzienigheid, die niet anders is als de uitvoering van Zijn besluit, behoort een tegengif tegen onvernoegen te zijn. God heeft ons op onze schildwachtpost gesteld en Hij heeft het in wijsheid gedaan.

Wij oordelen dikwijls zúlk een staat des levens goed voor ons; maar zeker, als wij onze eigen voorsnijders waren, wij zouden dikwijls het slimste stuk snijden. Lot de keuze hebbende koos Sodom, dat daarna met vuur van de hemel verbrand werd. Rachel door kinderzucht gedreven zei: *geef mij kinderen of ik sterf*. Maar toen zij een kind ter wereld bracht moest zij er haar leven bij inschieten. Abraham was ernstig voor Ismaël: *Och! dat Ismaël moge leven voor uw aangezicht*. Maar geringe troost had hij van hem en van zijn zaad. Hij was geboren als een *zoon van strijd, zijn hand was tegen een iegelijk en een iegelijks hand tegen hem*. De discipelen van de Christus weenden omdat Hij de wereld verlaten zou, kiezende Zijn lichamelijke tegenwoordigheid hoewel het nochtans het beste voor hen was dat Christus heenging want anders *zou de Trooster niet komen*. David kermde en wenste het leven van zijn kind: *David zocht God voor de jongen en David vastte een vasten en ging in en lag de nacht over op de aarde*. Hoewel het nochtans, zo het kind geleefd had, een gedurige gedachtenis aan zijn schande geweest zou zijn. Wij staan onszelf dikwijls in het licht: indien wij zelf ons vermaak en troost kiezen of uitkiezen zouden; lichtelijk zouden wij er zowel iets smartelijks als iets troostlijks in aantreffen. Is het niet het beste voor het kind, dat de vader de keuze voor hem doet? Zo het aan zichzelf overgelaten was, het zou lichtelijk een mes grijpen en zijn vingers kwetsen. Iemand roept in een hevige koorts om wijn, die hem echter wanneer hij ze had, weinig nutter als vergif zou wezen. Het is het beste voor de zieke, dat hij onder behandeling van de geneesmeester staat.

God ziet in Zijn oneindige wijsheid dat één en dezelfde toestand niet goed voor allen is: hetgeen heilzaam is voor de ene kan heilloos zijn voor de ander. Enerlei gelegenheid van weer zal niet voor alle gelegenheden van de mensen dienstig zijn. De ene heeft zonneschijn, de ander regen nodig. Een kleed past niet alle man. Enerlei levensstaat is niet bekwaam voor alle mensen. Voorspoed is allen niet nut, tegenspoed eveneens niet. Is iemand laag gebracht, wellicht kan hij zich daar het beste in schikken. Wellicht heeft hij groter genade, meer geloof en lijdzaamheid. Wellicht weet hij *druiven van doornen* en zoete troost van bitter kruis op te lezen, dat kan een ieder niet doen. Is een ander in een verheven plaats van waardigheid gezeten, wellicht is hij daartoe bekwaamer, wellicht is het een plaats die meerdere gaven vereist, meer verstand en oordeel, waartoe niet alle man bekwaam is. Wellicht kan hij zijn

staat beter gebruiken en aanwenden als hebbende zowel een gewoon hart als een gewone plaats.

De wijze God ziet dat de toestand die goed is voor de ene, kwaad is voor de ander, daar komt het vandaan, dat Hij de mensen in zo verschillende cirkels en sferen, deze hoger, anderen lager, stelt. De ene begeert gezondheid, God oordeelt ziekte nutter voor hem; en werkt gezondheid uit ziekte, het lichaam des doods tot vertering brengende. Een ander wenst vrijheid, God ziet dat de prangtoom en slavernij beter voor hem is, wil hem met slavernij beteugelen, en daardoor zijn vrijheid werken; wanneer zijn voeten gekluisterd zijn, zal zijn hart op het aller-ruimste wezen. Zo wij dit geloofden, alle zondige disputen en redekavelingen van ons hart zouden ophouden. Zal ik, in hetgeen door Gods besluit vastgesteld en door Zijn voorzienigheid beschikt is, onvergenoegd wezen? Is dit niet eerder een weerspannige dan een zoon te zijn?

HOOFDSTUK VIII

EERSTE GEBRUIK. VERTONENDE HOE EEN CHRISTEN ZIJN LEVEN TROOSTELIJK KAN MAKEN.

Dit toont hoe een christen troostelijk kan leven, een hemel op aarde (de tijden mogen dan zijn wat ze willen) leiden kan; te weten: *door christelijke vergenoeging*. De troost van het leven bestaat niet in veel te hebben. Christus' eigen stelregel is: *Het is niet in de overvloed gelegen, dat iemand leeft uit zijn goederen*. Maar het bestaat in vergenoegd te zijn. Is niet de bij zowel vergenoegd, voedsel zoekende op de dauw, en zuigende aan een bloemetje, als de os, die op de bergen graaft en in de velden weidt? Vergenoeging is binnen in de mens, in het hart, geplaatst: en de weg tot gerustheid en vergenoeging bestaat niet uit volle korenschuren maar uit een gerust gemoed te hebben. Een vergenoegd mens (zegt Seneca) is een gelukkig mens. Misnoegen is een verterend humeur, dat het brein verdroogt, de geesten verdoet, de troost van het leven knaagt en verteert. Misnoegen maakt dat de mens hetgeen hij bezit echter niet geniet. Eén of twee druppels azijn zullen een geheel glas vol wijn verzuren. Laat de mens alle toevloeiing en overvloeien van werlds vermaak genieten, een druppel misnoegen zal het alles verbitteren en vergiftigen. Alle vermaak en troost hangt aan het vergenoegen. Jakob, wanneer in het worstelen het gewricht van zijn heup verwrongen was heeft in zijn gang gehinkt. En wij, wanneer het gewricht en zenuwen van onze vergenoegens beginnen verwrongen te worden, zullen in al onze vertroosting hinken. Vergenoeging is zo noodzakelijk om de troost van ons leven te behouden. Als de olie om de lamp brandende te houden. De wolken van misnoegen zullen dikwijls druppelen van tranen doen neerdruipen. Willen wij troost in ons leven genieten, wij kunnen zo wij maar willen. Een christen mag zodanige levensstand als hij begeert voor zichzelf uitsnijden. Wat klaagt u over beroerte en onrust? Het is geen onrust die u onrust maar misnoegen. Het is niet het water buiten maar dat binnen in het schip door het lek doorsijpelt dat het doet zinken en te gronde gaan. Het is niet de uiterlijke verdrukking die het leven van een christen mismoedig kan maken want een vergenoegde ziel zal al deze golven te boven zeilen. Maar wanneer het lek van misnoegen open begint te scheuren en beroerte in het hart doordringt, dan wordt het gemoed onrust en gaat te gronde. Welaan dan, doet als kloeke zeelieden, pompt het water uit en stopt dit geestelijk lek van uw ziel en geen beroerte zal u beschadigen.

HOOFDSTUK IX

TWEDE GEBRUIK. TOT BESTRAFFING VAN DE ONVERGENOEGDE CHRISTENEN

Hier is een rechtvaardige bestraffing voor al degenen die met hun staat niet tevreden zijn. En dit is bijna een algemene ziekte. Velen zijn met dat beroep waarin God hen gesteld heeft niet vergenoegd. Zij willen een stap hoger. Van de ploeg naar de troon, die met de spinnenkop uit Spreuken *met de hand grijpen en in de paleizen der koningen willen zijn*, Spr. 30: 28. Anderen van de winkel naar de preekstoel; zij willen in de tempel van de eer wezen, voor ze in de tempel van de deugd geweest zijn. Die in Mozes stoel, zonder Aärons belletjes en granaatappels pogen te stappen, zijn gelijk apen, welke hun mismaaktheid meest in het omhoog klimmen vertonen. Het is hen niet genoeg dat God aan haar gaven om in het bijzondere te stichten, besteed heeft; dat Hij haar met verscheidene weldaden heeft verrijkt. Maar zij zoeken ook daarenboven het priesterambt? Wat is dit anders dan onvergenoegen uit opgeblazen hoogmoed ontstaande? Deze beschuldigen Gods wijsheid bedektelijk, dat Hij hen niet een sport hoger gesteld heeft. Een ieder klaagt dat zijn staat niet beter is, maar zelden klaagt iemand dat zijn hart niet beter is. De ene roemt zulke, een ander zulke levensstaat, de ene keurt het land-, de andere het stadsleven voor het beste.

De soldaat oordeelt het beste een koopman en de koopman een soldaat te zijn. De mensen kunnen vergenoegd wezen alles te zijn behalve hetgene waar God hen hebben wil.

Vanwaar is het dat niemand tevreden is? Zeer weinig christenen hebben de les van de Heilige Paulus geleerd; noch arme, noch rijke weten vergenoegd te zijn. Alles kunnen ze leren, uitgezonderd dit.

I. Als de mensen arm zijn, leren zij nijdig te zijn. Zij benijden een iegelijk die boven haar is. De voorspoed van een ander is smart in hun ogen: wanneer het licht van Gods gunst de tent van hun naasten beschijnt, dat licht is haar in de weg. En zo kunnen ze in het midden van alle gebrek van nijd en kwaadwilligheid overvloeien: een nijdig oog is een boos oog. Zij leren klagerig te zijn: steeds kermende alsof God te hard met hen te werk ging. Altijd hun gebrek meldende, missende deze en gene vertroosting en levensmiddelen, daar nochtans een vergenoegde geest bij hen het hoogste gebrek is. Deze, die met hun zonden genoeg tevreden zijn, zijn echter met hun staat niet vergenoegd.

II. Zo de mensen rijk zijn, zo leren zij gierig te zijn. Met een onlesbare dorst naar de wereld hijgende, zoekende door ongerechte middelen goed tezamen te schrapen. *In welker handen schandelijk bedrijf en welker rechterhand vol geschenken is*, zoals de zanger van Israël zingt. Legt een goede zaak in de ene en een stuk goud in de andere weegschaal, het goud zal het zwaarste wegen. Daar zijn *vier dingen*, zegt Salomo, *die zeggen, het is niet genoeg*. Ik mag er het vijfde bij doen, te weten: *het hart van een gierigaard*. Zodat noch rijke noch arme geleerd hebben vergenoegd te zijn.

Gewisselijk sedert de schepping heeft de zonde van misnoegen nooit meer geheerst, of liever gewoed, dan in onze tijden. En nooit is God meer onteerd. Bezwaarlijk zult u met iemand spreken, of de passie van zijn tong zal het ongenoegen van zijn hart verraden. Ieder blaast zijn onrust uit en ook de stamelende tong kan hier vrij en vloeiend spreken. Zo wij onze wens niet hebben, God zal niet een goed gelaat van ons hebben. Maar aanstonds zijn wij ziek van misnoegen, en gereed te sterven. Zo God het volk van Israël hun lust weigert te geven, zo wensen ze dat Hij hun leven wegneemt. Kwakkelen willen ze hebben bij hun Manna. Achab, hoewel koning waarvan men billijk zou oordelen dat zijn kroondomeinen voor hem genoeg geweest zouden zijn, is echter gefronst van aangezicht en wegens het missen van Nabots wijngaard misnoegd. Jona, hoewel anderszins een goed man en een profeet, echter gereed in toornig misnoegen te sterven en vermits God zijn wonderboom had doen sterven, zo zei hij: *dood mij ook vrij. Mijn toorn is ontstoken ter dood toe: het is mij beter te sterven dan te leven*. Rachels woorden waren: *geef mij kinderen of ik sterf*. Veel zegeningen hadden ze indien zij ze

hadden kunnen zien maar deze van vergenoeging ontbrak hen. God wil onze behoeftigheden vervullen maar moet Hij daartoe nog onze lusten voldoen? Velen zijn ook om beuzelingen onvergenoegd: een ander heeft een beter kleed, een kostelijker kleinood, een nieuwer mode. Nero, niet vergenoegd met zijn keizerdom was ontevreden dat de muzikanten beter greep in het spelen hadden als hij. Hoe fantastisch zijn velen, die in misnoegen wegwijnen, wegens het gebrek van zulke dingen, welke zo zij ze hadden, haar te belachelijker zouden maken.

HOOFDSTUK X

DERDE NUTTIGHEID. EEN AANMANING TOT VERGENOEGING

Dit wekt ons op om naar deze vergenoeging te trachten. Als zijnde hetgeen dat een christen versiert en gelijk als in goud bestaat en als een geestelijk borduursel in de ogen van de wereld sierlijk accessoire.

Maar mij dunkt ik hoor sommigen bitter weklagende zeggen: helaas! Hoe is het mogelijk vergenoegd te zijn? *De Heere heeft mijn koperen boeien verzwaaard*. Hij heeft mij in een zeer droevige toestand geworpen.

Dient tot antwoord: daar is geen zonde of ze poogt haar onder enig masker te verbergen, of zo ze niet verborgen kan worden, zich door enige verantwoording te verdedigen. Deze zonde van misnoegen vind ik zeer kunstig en spitsvondig in haar verantwoording welke ik eerst ontdekken en dan weerleggen zal. Voorheen moeten wij dit als een regel vaststellen, dat misnoegen zonde is, zodat alle voorwendzelen en verdediging waarmee zij zichzelf poogt te rechtvaardigen, niet anders dan het blanketsel en optooisel van een hoer is.

I. VERDELING

DE EERSTE UITVLUCHT BEANTWOORD

De eerste verantwoording en uitvlucht welke misnoegen maakt is deze: *Ik heb een kind verloren*. Paulina was door het verlies van haar kinderen met een zodanige geest van droefenis beladen dat ze zichzelf in haar misnoegen scheen te zullen begraven. Onze natuurlijke liefde is dikwijls meerder dan onze godsdienstige.

Tot antwoord:

1. Wij moeten vergenoegd wezen, niet alleen als God ons weldaden schenkt maar ook wanneer Hij ze wegneemt. Moeten wij *God danken in alle dingen*, zo moeten wij in geen ding misnoegd wezen.
2. Wellicht heeft God de regenbak weggenomen opdat Hij u te meer van de springbron geven mag. Wellicht heeft Hij het sterrenlicht verduisterd opdat u te meerder zonneschijn genieten mag. God wil dat u meer van Hemzelf hebben zult en is Hij niet beter dan tien zonen? Zie niet zozeer op het lichamelijk verlies als op het geestelijk gewin. De vertroosting van deze wereld lopen op droesem uit maar die welke uit de zuivere beek van de Goddelijke beloften vloeien zijn klaarder en zoeter.
3. Uw kind was niet gegeven maar geleend: *ik heb mijn zoon de Heere geleend, alle dagen die hij wezen zal*, zegt Hanna. Hoe, kende zij hem? De Heere had hem haar geleend. Gods weldaden zijn ons niet in erfenis maar te leen gegeven. Wat men iemand leent mag men als men wil weer terug vorderen. God had een kind voor een tijdje bij u ter voeding besteld, wilt u

in misnoegen morren, zo Hij het weer thuis neemt? O wees niet misnoegd omdat enige gave van u genomen wordt maar wees veeleer dankbaar omdat Hij ze u zo lang geleend had.

4. Stel, dat het kind van u opgeëist is, of goed of kwaad was. Zo het kwaad en weerspanning hebt u niet zozeer een kind als wel een last verlaten en bent u droevig om hetgeen u tot meer droefenis kon gediend hebben? Was het goed en Godsdienstig, zo gedenkt dat *het weggeraapt is voor het kwaad* en in het middelpunt van de gelukzaligheid geplaatst is. Dit nederig gewest is met dikke schadelijke dampen vervuld. Hoe gelukzalig zijn zij dan die in de hemelbogen geklommen zijn. *De rechtvaardige wordt weggeraapt*. In de grondtekst staat: *wordt vergaderd*: een Goddeloos kind stervende wordt afgesneden maar het Godzalige wordt verzameld. Zoals de mensen bloemen verzamelen en om te bewaren en in bloempotten opzetten, zo heeft ook God uw kind als een liefelijke bloem vergaderd en om het voor eeuwig bij Hem te bewaren en in een sierlijke bloempot van heerlijkheid ten pronk gezet. Hoe zal dan een christen misnoegd kunnen zijn? Hoe zal zijn rouwklage onmatig en buitensporig kunnen wezen? *Gij dochters van Jeruzalem, weent niet over Mij maar weent over uzelf*. Konden wij onze kinderen uit de hemel tot ons horen spreken, zij zouden alzo zeggen: *Weent niet over ons*, die gelukzalig zijn, dat wij op zulk een zachte rustpeluw, te weten in de boezem van Christus, nederliggen. De Vorst des vredes omhelst ons, en kust ons *met de kussen Zijnsmonds*: wees niet beroerd over onze bevordering: *Weent niet over ons* maar weent over uzelf, die nog in een zondige droevige wereld bent. U bent in het dal van tranen, wij op de specerijbergen. Wij zijn in onze herberg ingebracht maar u slingert nog op de baren van ongestadigheid. O christen! wees dan niet onvergenoegd, dat u van zulk een kind afgescheiden bent maar verheug u liever dat u zulk een kind gehad hebt, breek uit in dankbaarheid. Wat een eer is dat voor een ouder, zulk een kind voort te brengen, dat toen het leefde, de vreugde van de verheerlijkte engelen vermeerderde en toen het stierf het getal van de verheerlijkte heiligen deed aanwassen.

5. God heeft u nog hoewel Hij één van uw kinderen weggenomen heeft, andere laten behouden. Alle uiterlijke troost nam Hij van Job weg: zijn goed, zijn kinderen, en zelfs zijn vrouw was hem tot een kruis. De duivel maakte van zijn ribben een boog (zoals Chrysostomus zei) waarmee hij de pijlen van de verzoeking om ook zelfs zijn hart te treffen op Job afschoot: *zegen God en sterf*. Maar Job had zich met het borstwapen van de oprechtheid gewapend en was geenszins, hoewel zijn kinderen van hem genomen waren, van zijn genade ontbloot. Nog is hij vergenoegd, noch spreekt zijn mond geen vloek maar zegen. Och gedenkt hoe vele weldaden u gedurig geniet, echter is ons verdorven hart meer misnoegd over een verlies als dankbaar voor honderd zegeningen! God heeft maar één druiventros van u geplukt maar hoe vele heerlijke trossen heeft hij nog overgelaten?

Tegenwerping: maar zegt u: het was maar mijn enigst kind, de kruk van mijn ouderdom, het zaad van mijn vertroosting, het enige bloeisel waaruit de eer van een oud geslacht groenen kon.

Antwoord:

1: God heeft u, zo u Hem toebehoort, *een naam beter dan der zonen, en dan der dochters* belooft: is hij dood die de naam van uw geslacht levendig behouden kon? God heeft u een nieuwe naam gegeven, Hij heeft uw naam in het Boek des levens aangetekend. Ziedaar uw geestelijke adeldom, ziedaar een naam die niet afgesneden kan worden.

2. Heeft God uw enig kind van u genomen? Wel, hij heeft u ook Zijn eniggeboren Zoon gegeven. En dit is een gelukzalige verwisseling. Wat behoeft hij, die Christus, Zijns Vaders *afschijnsel der heerlijkheid, Zijn rijkdom, Zijn lust en vermaak*, tot zijn bezitting heeft over verlies te klagen? Is er genoeg in Christus om het hart van God te behagen? Zal er dan in Hem niet genoeg wezen om ons in heilig vermaak te verrukken? Hij is wijsheid om ons te leren,

rechtvaardigmaking om ons van alle misdaden te ontlasten, heiligmaking om ons te versieren. Hij is dat vorstelijk, ja koninklijk geschenk. Hij is dat Brood van de engelen, de vreugde en zegepraal van de heiligen. Hij is alles en in allen. Wat bent u dan misnoegd? Ofschoon u uw kind verloren hebt, u hebt immers Hem, om Welke alle dingen verlies zijn.

6. Eindelijk, laten wij ons schamen te bedenken, dat de natuurlijke mens de genade zou achterstellen en beschamen. Pulvilles, een heiden, bezig om Jupiter een tempel toe te heiligen, als hem de dood van zijn zoon geboodschapt werd heeft daarom zijn aangevangen werk niet willen afbreken; maar met wonderbare bezadigdheid van gemoed tot een eerlijke begrafenis opdracht gegeven.

II. VERDELING

BEANTWOORDING VAN DE TWEEDE UITVLUCHT

Het tweede voorwendsel, dat misnoegen brengt is dit: een groot gedeelte van mijn goed is wonderlijk weggesmolten en mijn handel begint ten enenmale te verslappen.

Zo behaagt het God dikwijls Zijn kinderen laag te brengen en de vleugelen van hun staat te korten, het gaat met hem zoals met de weduwe die niet als een kruik olie in huis had. Maar wees evenwel vergenoegd.

1. God heeft uw goederen maar niet uw erfdeel weggenomen. Dit is een geheiligde wonderspreuk. Eer en staat en goed zijn geenszins het erfdeel, ja geen gedeelte van het eigendom van een christen: zij zijn eerder toevalligheden van zelfstandigheden. Zij zijn maar uiterlijk en buitenkant. Daarom kan het verlies van iemand niet ellendig maken, overmits hij altijd zijn erfdeel behoudt. *De Heere is mijn deel, zegt mijn ziel.* Stel dat iemand tienmaal honderdduizend gulden rijk was, die bij geval een speld van zijn mouw verloor, zou dat voor een gedeelte van zijn staat gerekend worden? Zou daarom gezegd worden dat zijn staat ontzenuwd, ja gans verbroken en vernietigd was? Het verlies van deze ondermaanse goederen is zo veel niet vergeleken bij het erfdeel van een christen als het verlies van een speld bij een gans miljoen. *Deze dingen zullen u toegeworpen worden* als een toegift zullen ze er bij geworpen worden. Als iemand een stuk laken koopt krijgt hij één of twee duimbreed als een toegift. Als hij nu die duimbreed of twee verloor, was het daarom alles verloren? Immers nee omdat hij het gehele stuk behouden heeft. Onze uiterlijke staat is niet zoveel vergeleken bij ons erfdeel als een duimbreed laken vergeleken bij een geheel stuk. Waarom zal dan een christen misnoegd wezen wanneer hij recht en eigendom aan de geestelijke schatten behoudt? Een dief mag al mijn geld dat ik bij me heb wegnemen maar mijn land zal hij mij wel laten. Evenzo is het met een christen: altijd behoudt hij recht en eigendom aan het land van de belofte. *Maria heeft het beste deel verkoren, hetwelk niet van haar genomen zal worden.*

2. Misschien had u de ziel indien niet uw staat verloren geweest. Hoe dikwijls blussen die uiterlijke vertroosting de inwendige hitte uit. God kan bezwaarlijk aan ons enig kleinood besteden of wij verlieven er zo op dat wij Hem Die ons hetzelfde gegeven heeft vergeten. Hoe jammerlijk is het dat wij afgoderij met Zijn schepselen bedrijven zouden! God is dikwijls genoodzaakt een bezit weg te nemen. Goud en zilver, platen en kleinodiën werden dikwijls tot behoud van schip en reiziger overboord geworpen. Veel mensen hadden wel een goede oorzaak de dag te vervloeken op welke zij ooit zulk een overvloedige staat, die als een betovering hun harten van God aftrekt, bezeten hebben. Velen zijn er die rijk willen worden en in de strik vallen. Bent u dan ontsteld dat God een strik van uw ziel afgewend heeft? Rijkdommen zijn doornen; bent u toornig dat God een doorn van u weggenomen heeft?

Rijkdommen worden wel bij dik slijk vergeleken; wellicht mochten uw genegenheden, die de voeten van de ziel zijn, zo vast in deze gouden klei gestoken hebben, dat ze ten hemel niet hadden kunnen opklimmen. Wees dan vergenoegd, zo God onze uiterlijke vertroosting opdamt. Hij doet het opdat de stroom van onze liefde te gestadiger een andere weg heen vlieten mag.

3. Hoewel uw staat misschien gering is, God kan ook het kleine zegenen. Het is niet hoeveel geld maar hoeveel zegen wij hebben. Hij, Die dikwijls de volle geldzakken vloekt, kan *het meel in de kruik en de olie in de fles* zegenen. Als u misschien de volle vleespotten niet hebt, u hebt wel een belofte: *Ik zal hun kost rijkelijk zegenen*. Dan kan een weinig zich ver uitbreiden. Wees vergenoegd, u hebt de dauw van de Goddelijke zegen. *Een gerecht van groene moeskruiden waar liefde is*, zal ook zoet smaken. Ik mag er bij voegen: waar de liefde van God is, mag een ander meer goed hebben dan u maar wellicht ook meer zorgen. Meer rijkdom, minder rust, meer inkomsten maar daarnaast meer gelegenheden van onkosten. Hij mag meer bezit hebben maar mogelijk geeft God hem geen macht *om er van te eten*. Hij mag dan het eigendom van zijn staat hebben, maar mogelijk geen gebruik daarvan. Hij bezit wel meer maar geniet minder. Met één woord: u hebt minder goud dan hij maar mogelijk ook minder zonden.

4. Nooit deed u zo grote winst in uw geestelijke handel. Nooit was uw hart zozeer vernederd, nooit was u zo arm van geest, zo rijk in het geloof als sinds uw staat verarmd, uw goed verminderd, uw rijkdom verdwenen is. Nooit liep u de wegen van Gods geboden zo volledig als sedert enige goudgewichten van u afgenomen zijn. Nooit van uw ganse leven deed u zo grote handel in het hemelse en dit is *het uitnemendste gewin*. Nooit heb u een zo groot voordeel van de Goddelijke beloften gekregen als sedert u uw zege-voordeel hebt achtergelaten. Dit is de beste koophandel. Nooit had u, o christen, zulke inkomsten van de Geest, zulke lentetijden van vreugde. Wat nood is het of u zwak van staat en vermogen bent, als u maar sterk in verzekering bent? Wees vergenoegd, wat u via de ene weg verloren hebt, dat heb u via de andere weg gewonnen.

5. Laat uw verlies en schade in dezen zodanig wezen als ze wil, gedenkt dat er in ieder verlies alleen een *smart*, maar in ieder onvernoegen een *zonde* en *overtreding* is. En een zonde is erger dan duizend smarten. Hoe? Of enige van mijn inkomsten verdwenen zijn, zal ik daarom iets van mijn gerechtigheid verliezen? Zal ik daarom tegelijk mijn geloof en lijdzaamheid laten varen? Omdat ik juist geen goed bezit, zal ik daarom ook mijn eigen geest niet bezitten? O, leert vergenoegd te zijn.

III. VERDELING

BEANTWOORDING VAN DE DERDE VERDELING OF UITVLUCHT

De derde uitvlucht is: in mijn relaties is het jammerlijk met mij gesteld, waar ik de meeste troost behoorde te vinden, daar vind ik de meeste smart. Deze tegenreden verdeelt zichzelf in twee bijzonderheden waarop ik ook in het bijzonder antwoord geven zal.

I. Mijn kind, zegt iemand, gaat in weerspanning voort, zodat ik vrees een kind voor de duivel voortgebracht te hebben.

Het is verschrikkelijk te denken, dat de hel met de hersenpannen van onze kinderen gevloerd zou worden. En voorwaar, de weeën van het hart die een moeder in dezen heeft zijn scherper

dan haar barensweeën. Maar of u hierover billijk vernederd mag zijn, echter niet onvergenoegd. Want bedenkt:

1. U mag iets van de ongehoorzaamheid van uw kind verzamelen. De zonde van de kinderen is dikwijls de leerreden voor de ouderen. Hetgeen ons pijnigt, onderwijst ons. De ongehoorzaamheid van de kinderen mag ons tot een doen gedenken zijn om ons onze weerspanning tegen onze God tegemoet te voeren. Weleer was het dat wij weerspannige kinderen waren. Hoe lang hebben onze harten het tegen de Heere als een kasteel in de belegering uitgehouden? Hoe dikwijls heeft Hij met ons gearlementeerd, ja hoe lang gebeden, eer wij ons wilden overgeven? Hij heeft in de tederheid van Zijn hart omtrent ons gewandeld maar wij in de weerspanning van onze harten tegen hem gewandeld. Sedert de genade in onze zielen geplant is geweest, hoeveel van de wilde olijfbom is nog in ons? Hoeveel bewegingen van de Geest wederstreven wij dagelijks? Hoeveel onbeleefdheid en smaadheid hebben wij Christus wel aangedaan? Laat dit een springader van bekering in u openen: ziet op de ongehoorzaamheid van uw kind en beween uw eigen weerspanningheid.

2. Hoewel hem ongehoorzaam te zien uw *smart* is, nochtans is het niet altijd uw *zonde*. Heeft een ouder zijn kind niet alleen de melk van de borsten maar ook de *redelijke onvervalste melk* van het Woord gegeven? Hebt u zijn tedere jaren met godsdienstige opvoeding beschaafd? U kon niet meer doen. Ouderen kunnen alleen onderwijs en kennis geven, God moet genade geven. Zij kunnen alleen het hout verzamelen maar God moet het doen branden. Een ouder kan alleen een leidsman zijn om zijn kind de weg naar de hemel te wijzen, maar de Geest van God moet de magneetsteen zijn om zijn hart tot die weg te trekken. *Ben ik dan in de plaats van God*, zegt Jakob, *die des buiks vrucht van u geweest heb?* Kan ik kinderen geven? Zo hier: is een ouder in de plaats van God om genade te geven? Wie kan het beteren zo een kind hebbende het licht van de consciëntie, schriftuur en opvoeding als drie fakkels in zijn hand, evenwel moedwillig in de diepe waterpoelen van de zonde loopt? Weent om uw kind, bidt voor hem maar zondigt niet om zijnentwille door misnoegen.

3. Zeg niet dat u een kind voor de duivel hebt voortgebracht. God kan het weer terecht brengen. Hij heeft beloofd *het hart van de kinderen tot hun vaders weer te brengen*. Wanneer uw kind met volle zeilen naar de duivel voortgaat kan God door de tegenwind van Zijn Geest komen en zijn koers veranderen. Als Paulus niet anders dan vervolging tegen de heiligen blies en met snelle vaart ter helle zeilde, keerde God hem een andere weg heen. Tevoren ijde hij naar Damascus, nu zegt God tot Ananias: tevoren was hij een vervolger, nu is hij een prediker. Of onze kinderen voor tegenwoordig in de waterpoel van de duivel vervallen zijn, God kan ze van de macht van de satan tot Hem bekeren en ter twaalfder ure inbrengen. Monica weende om haar zoon Augustinus, God bracht hem ten laatsten in op haar gebed en hij werd een beroemd werktuig in de kerk van God.

II. Het tweede deel van de tegenwerping is: mijn bedgenoot neemt kwade gangen en waar ik honing verwacht, zie daar is een prikkel.

Tot bericht: droevig is het waar dood en leven tezamen gekoppeld zijn. Laat nochtans uw hart niet knersen van ongeduld: weent om zijn zonde maar wacht u van morren want:

1. God heeft een ieder in zijn relatie geplaatst en u kon niet misnoegd wezen of u twistte met God. Wat? Zullen wij om ieder kruis dat ons overkomt aanstonds Gods oneindige wijsheid in twijfel trekken? O, de Godslastering van ons hart!

2. God kan u door de zonde van uw echtgenoot groot gewin toebrengen want misschien was u nooit zo goed indien die niet zo kwaad was geweest. In het koudste gewest brandt het vuur het heetst. God keert dikwijls door een Goddelijke tegenstelling de zonden van anderen tot ons beste en maakt onze ziekte tot onze geneesmiddelen. Hoe Goddelozer de man is, hoe heiliger dikwijls de vrouw wordt. Hoe meer aardsgezindheid in hem is, hoe meerder hemelzucht in haar ontstaat. God maakt dikwijls de zonde van de man tot een spoor voor de genade van de vrouw. Zijn ongeregeldheden zijn als blaasbalgen om de vlam van haar ijver en Godsdienstigheid te meer op te blazen.

Is het niet zo? Drijft de Goddeloosheid van uw man u niet dikwijls tot het gebed? U had wellicht zoveel niet gebeden zo hij niet zoveel gezondigd had. Zijn dodigheid maakt u levendiger, de steen van zijn hart is een hamer om het uwe te verbrijzelen. De apostel zegt: *de ongelovige vrouw is geheiligd door de gelovige man*. Maar hier is de gelovige vrouw geheiligd door de ongelovige man en wordt er door gebeterd. Zijn zonde is een wetsteen voor haar genade en een medicijn voor haar zorgeloosheid.

IV. VERDELING

DE VIERDE UITVLUCHT BEANTWOORD

De vierde uitvlucht voor misnoegen is deze: maar mijn vrienden hebben zeer onbillijk met mij gehandeld en zich vals betoond.

Het is moeilijk als een vriend, zoals een beek in de zomer die van de hitte vervliet, bevonden wordt. Het gaat ermee zoals de reiziger met een zomerbeek, die wanneer hij door hitte amechtig is, hij zich wil verversen maar deze waterloos en droog bevindt. Nochtans: wees vergenoegd.

1. U bent het niet alleen, ook andere heiligen zijn van hun vrienden bedrogen en hebben ze, wanneer zij er op leunden als een voet uit het lid bevonden. Dit is waarachtig bevonden in het voorbeeld van David: *'t Is geen vijand die mij hoont, anders zou ik het hebben gedragen; 't is mijn hater niet, die zich tegen mij groot maakt, anders zou ik mij voor hem verborgen hebben. Maar gij zijt het, o mens, als van mijn waardigheid, mijn leidsman en mijn bekende, die wij tezamen in zoetigheid heimelijk raad pleegden*. En in het tegenbeeld, Christus, want Hij werd verraden door een vriend en waarom zullen wij het vreemd vinden zo ons met dezelfde maat gemeten wordt waaruit Christus gemeten werd? *De knecht is niet boven zijn Meester*.

2. Een Christen kan dikwijls zijn zonde in zijn straf lezen. Heeft hij niet trouweloos met God gehandeld? Hoe dikwijls de Trooster bedroefd? Zijn beloften verbroken? Door ongeloof de zijde van satan gekozen en zich tegen God gekant? Hoe dikwijls heeft hij de liefde misbruikt? Nemende de kleinodiën van de weldaden van God om daar een gouden kalf van te maken en zijn eigen begeerlijkheden te dienen? Hoe dikwijls heeft hij Gods vrije genade die een grendel om de zonde uit te sluiten behoorde te zijn tot een sleutel gemaakt om de deur tot zonde te openen? Dit zijn de wonden waarmede de Heere *in het huis Zijns liefhebbers geslagen is*. Zie zo op de onbeleefdheid van uw vriend dat u uw eigen ondankbaarheid tegen uw God beweent. Zal een christen dat in een ander veroordelen, waar hij zelf al te schuldig aan geweest is?

3. Hebt u uw vriend trouweloos bevonden? Misschien had u te veel vertrouwen op hem gesteld. Zo u een huis met zwaarder last belaadt, als zijn zuilen dragen kunnen, zo moet het noodzakelijk instorten. Gods bevel is: *vertrouwt niet op een voornaamste vriend*, wellicht hebt u meer vertrouwen op hem als op God gesteld. Vrienden zijn als Venetiaanse glazen, wij

mogen ze gebruiken maar wanneer wij er te hard op leunen zullen ze aan stukken breken. Zie daar dan stof van vernedering en niet van gefronst misnoegen.

4. U hebt een vriend in de hemel, die u nooit zal bezwijken. *Daar is een vriend*, zegt Salomo, *die meer aankleeft dan een broeder*. Zulk een vriend is God. Hij is recht ijverig en toeziende in onze zaak, Hij overlegt en raadpleegt bij Zichzelf, hoe Hij ons goed mag doen. Hij is de beste Vriend, Die in het midden van alle onminnelijkheden van onze vrienden, ons vergenoeging kan geven. Overweeg

1. Hij is een lievende Vriend. *God is liefde*. Hierom wordt Hij gezegd ons *in Zijn handpalmen gegraveerd* te hebben opdat wij nooit uit Zijn ogen zouden zijn. Ons in Zijn boezem, dicht aan het hart, te dragen. Daar is geen stop noch hinder in Zijn liefde: zij vloeit zoals de Nijl, alle oevers en stranden over. Zijn liefde is zo ver boven onze gedachten, als buiten onze verdiensten. O oneindige liefde van God waardoor Hij ons de Zoon van Zijn liefde gegeven heeft opdat Hij vlees zou worden, hetwelk in waarheid meer was alsof Hij al de engelen tot wormen had gemaakt. God gaf ons in het geven van Zijn Zoon Zijn eigen hart: hier is liefde in al zijn luister en heerlijkheid afgezet en als met de punt van een diamant ingegraven. Alle andere liefde is maar haat ten opzichte van de liefde van onze Vriend.

2. Hij is een zorgdragende Vriend. Hij zorgt voor u.

1. Hij behartigt en vordert ons werk als Zijn eigen. Hij rekent de zaak en interest van Zijn volk als Zijn eigen interest.

2. Hij verzorgt ons, van genade om ons te verrijken, van heerlijkheid om ons te verdelen. *Niemand*, klaagt David, *zorgde voor mijn ziel*. Maar een christen heeft een Vriend, Die voor hem zorgt.

3. Hij is een voorzichtig Vriend, Die het aan geen wijsheid ontbreekt. Een vriend kan door onwetendheid of misverstand dolen en zijn vriend vergif in plaats van medicijn geven maar God is wijs van hart, Hij is zo kunstig als getrouw. Hij kent onze ziekte en weet er gepaste geneesmiddelen voor. Hij weet wat voordelig voor ons is en welke wind het bekwaamst om ons ten hemel te brengen.

4. Hij is een getrouw Vriend. Getrouw is Hij in Zijn beloften: *In de hope des eeuwigen levens, welke God, Die niet liegen kan, beloofd heeft*. Gods volk, Zijn kinderen, die niet liegen willen. Maar God is een God Die niet liegen kan. Hij wil het geloof van Zijn volk niet bedriegen. Ja Hij kan dat niet, Hij wordt Waarheid genaamd. Hij kan zowel ophouden een God te zijn als waarachtig te zijn. Soms mag God Zijn beloften veranderen (zoals wanneer Hij tijdelijke in geestelijke verwisselt) maar nooit kan Hij ze breken.

5. Hij is een meedogend Vriend. Hierom lezen wij van *het rommelen van Zijn ingewanden* in de Goddelijke schriften. Gods vriendschap is niet anders dan mededogendheid want van nature is er in ons geen genegenheid om Zijn vriendschap te begeren, noch goedheid om ze te verdienen; de magneetsteen is in Hemzelf. Toen wij vol bloed waren, was Hij vol ingewanden. Toen wij vijanden waren zond Hij een gezantschap van vrede. Toen onze harten van God afgewend waren was Zijn hart tot ons gekeerd. O tederheid en mededogendheid van onze Vriend, Die wij in de hemel hebben. Wij zelf hebben enige teerhartigheid over de ellendigen maar het is God Die alle mededogendheid en ingewanden die in ons zijn teelt waarom Hij ook *de Vader aller barmhartigheid* genoemd wordt.

6. Hij is een bestendige Vriend. Zijn mededogen bezwijkt niet, *Zijn barmhartigheden hebben geen einde*. Vrienden vallen dikwijls af in tegenspoed zoals de bladeren in de herfst. Vrienden rondom de schotel, zoals Plutarchus spreekt, die eerder vleiers dan vrienden zijn.

Joab was voor een tijd getrouw voor Davids huis, hij spande niet aan met Absaloms weerspanningheid maar eerlang betoonde hij zich ontrouw tegen de kroon en volgde Adonia's

verraad en trouweloosheid. God is voor eeuwig een Vriend. *Alzo Hij de Zijnen liefgehad heeft, zo heeft Hij ze liefgehad tot het einde.* Wat ligt het er aan dat ik veracht ben als God mij lief heeft? Wat nood is er of mijn vrienden mij afsnijden? Zo God mij maar lief heeft. Hij heeft lief tot het einde toe, Zijn liefde heeft geen einde.

Dit acht ik genoeg om in geval van onvriendelijkheid en kwade bejegening ons misnoegen neer te zetten.

V. VERDELING

HET VIJFDE VOORWENDSEL BEANTWOORD

Het vijfde dat een misnoegd hart voorwendt is dit: *Ik ben onder vele smaadheden en lasteringen.*

Laat u dit niet misnoegen. Want:

1. Het is een teken dat er iets goeds in u is, zegt Socrates. Wat kwaad heb ik gedaan dat deze deugnieten mij prijzen? De toejuicing van de bozen is in het algemeen een teken van enig kwaad en haar berisping een bewijs van enig goed. *David weende in het vasten zijner ziel* en dat is hem *tot allerlei smaad geworden.* Zoals wij door de spiesen van de verdrukkingen ten hemel moeten gaan, zo moeten wij ook door de wolken van smaadheden en lasteringen doordringen.

2. Treft u smaadheid om Gods wil, zoals David: *Om Uwentwil draag ik versmaadheid;* het is eerder stof tot zegen dan tot neerslachtingheid. Christus zegt niet wanneer ze kwaad van u spreken, wees dan misnoegd maar *verblijd en verheugt u.* Draag uw versmaadheid als een erekroon want *de Geest der heerlijkheid rust op u.* Stelt uw versmaadheden op de inventaris van uw rijkdommen, zoals *Mozes, die de smaadheid van Christus meerdere rijkdom achtte dan de schatten van Egypte.* Het behoort de eerezucht van een Christen te zijn, het livrei van Christus, hoewel met bloed bespat en met lasteringen bezoedeld, te dragen.

3. God zal door versmaadheid ons goed doen en nut toebrengen. Zoals David zei: *Misschien zal de Heere mijn ellende aanzien, en de Heere zal mij goed vergelden voor zijn vloek, ten dezen dage.* Dit doet ons de zonde uitzoeken. Een kind van God poogt in iedere lastersteen die op hem geworpen wordt zijn zonde te lezen, behalve dat wij dan gelegenheid vinden om lijdzaamheid en nederigheid te oefenen.

4. Jezus Christus was tevreden, onzenthalf lastering te dragen. *Hij heeft het kruis gedragen en de schande veracht.* Het mag ons verbaasd maken als wij gedenken hoe Hij, Die de Koning der ere, de God der heerlijkheid was, kon verdragen bespogen en met doornen gekroond te worden. En wanneer Hij nu bereid was Zijn hoofd op het kruis neer te buigen, de Joden hun hoofden in spot te zien schudden, zeggende: *Anderen heeft Hij behouden, Zichzelven kan Hij niet behouden.* De schande en smaad van het kruis was zoveel als het bloed van het kruis. Zijn naam was eerder dan Zijn lichaam gekruisigd. De scherpe pijlen van de lasteringen die de wereld tegen Christus uitschoot zijn Zijn hart dieper als de lans ingedrongen. Zo smadelijk was Zijn lijden, dat de Zon, alsof zij zich schaamde zulks te beschouwen, haar heldere stralen introk en haar flonkerend aanzicht met een dikke wolk van duisternis bedekte. Zij mocht dit wel doen omdat *de Zon der gerechtigheid* in verduistering was. Al deze verachting heeft de God van de heerlijkheid voor ons verdragen of liever *veracht.* O dan! laat ons tevreden zijn wanneer ook onze namen om Christus wil verduisterd worden. Laat de lastering op ons hart niet liggen maar laat die als een kroon op ons hoofd dragen. Wat is echter lastering? maar een

kleine scheur: wie zich daarvoor ducht, hoe zal hij zich voor de mond van het kanon durven stellen? Die over een verwijt en scheldwoord misnoegd zijn zullen aan een brandstapel geërgerd worden.

5. Hoe velen ontzien zich niet smaad en schande op te nemen om hun lusten te voldoen? Hoe velen zijn er *wier heerlijkheid in hun schande is?* Zullen wij ons dan schamen over hetgeen onze heerlijkheid is? Wees niet beroerd over zulke geringe dingen. Hij wiens hart eenmaal van God door de zeilsteen van Zijn Geest is geroerd rekt het zijn eer voor Christus onteerd te worden. En veracht de beschuldiging van de wereld evenals haar loftuitingen.

6. Wij beleven een eeuw waarin de mensen God Zelf durven beschuldigen. De Godheid van de Zoon wordt Godslasterlijk door de Socinianen versmaad. De Heilige Bijbel wordt door de Schriftbestormers als een legende vol leugens en het geloof van de heiligen als een fabel gehoond. De gerechtigheid van God door de Arminiaan ter vierschaar van de reden gedaagd. De wijsheid van God in de daden van Zijn voorzienigheid door de atheïst beticht. De instellingen van God door de huisdienaars als te zware last voor een vrij geboren geweten en te leeg en vleeselijk voor een hoge en serafijnse geest uitgekreten. De wegen van God, Die de majesteit van de heiligheid in haar hebben schijnende door de ongebondene geschandvlekt. De monden van velen zijn tegen God alsof hij een hard Meester en de weg van de godsdienst te nauw en gestreng ware geopend. Indien dan de mensen God nauwelijks een goed woord geven, zullen wij misnoegd of beroerd zijn dat ze hard van ons spreken? Zullen wij ons verwonderen dat zulke die de heerlijkheid van de godsdienst pogen te begraven, hun kelen tot open graven maken om onze goede naam te bedelven. Och, laat ons dan vergenoegd wezen terwijl wij hier in Gods schuurhuis zijn, onze namen een weinig bezoedeld te zien. Hoe meer wij hier besmet schijnen, hoe meer wij wanneer ons God boven het hemelgewelf geplaatst zal hebben in luister zullen flonkeren.

VI. VERDELING

HET ZESDE VOORWENDSEL BEANTWOORD

Het zesde dat misnoegen voorwendt is kleinachting in de wereld. Ik word van de mensen naar mijn hoedanigheid en gaven niet geacht en geëerd. Zal dit u beroeren? Overweegt

1. Dat de wereld een onrechtvaardig richter is, gelijk ze vol verandering is, zo ook vol eenzijdigheid. De wereld geeft haar achting en aanzien zoals ze haar plaatsen van bevordering geeft, doorgaans meer naar gunst dan naar verdienste. Hebt u de grondslag van ware waardigheid in u? Dat is verre het beste. Waardigheid is in hem die ze bezit, eerder dan in hem die ze geeft. Beter is het achting te verdienen en niet te hebben dan ze te hebben en niet te verdienen.

2. Hebt u genade? Zo acht God u, en Zijn oordeel is meest te achten. Een gelovige is de juiste man van eer als die uit God geboren is. *Van toen af dat gij kostelijk geweest zijt in Mijn ogen bent u verheerlijkt geweest en Ik heb u liefgehad.* Laat de wereld van u oordelen wat ze wil. Laat u een uitwerpsel in haar ogen wezen, in Gods oog bent u echter een duif, bruid en als een eigendom, een dierbaar kleinood. Anderen achten u *als uitvaagsel der wereld en aller afschrapsel* maar God wil *volken geven in plaats van uw ziel* en tot uw losgeld. Laat dit u tevreden stellen. Daar is niets aan vast met wat verkeerde ogen ik in de wereld aangezien wordt zo ik maar voor recht in de vierschaar geacht ben en de Allerhoogste wel van mij gevoelt. Het is beter dat God toestemt dan dat de mensen toejuichen. De wereld kan ons wel

op haar gunstrol in het rode aantekenen terwijl ons God in Zijn wraakboek met een zwarte kool afzet. Wat is een mens te gelukkiger of zijn medegevangene hem roemt indien zijn Rechter hem veroordeelt? O arbeid dan om van God aangenomen te worden en roemt Zijn liefde. Laat mijn mede-onderdanen mij met gefronste aangezichten aanschouwen, als ik maar een gunstgenoot van de Koning van de hemel mag zijn, zo ben ik vergenoegd.

3. Zo wij kinderen Gods zijn, zo moeten wij verachting tegemoet zien. Een gelovige is *in de wereld*, maar niet *van de wereld*; wij zijn hier in vreemdelingschap, hoe zullen wij dan de achting en toejuichingen van de wereld ons inbeelden? Zal het ons niet genoeg zijn zo wij maar eer in ons eigen land genieten mogen? Het is gevaarlijk een gunstgenoot van de wereld te zijn.

4. Misnoegen uit kleinachting geschept smaakt te zeer naar hoogmoed. Een nederig christen heeft geringer gevoelen van zichzelf dan anderen van hem kunnen hebben. Die met de gedachten van zijn zonden ingenomen is en hoe hij God heeft getergd die zal met *Agur, ik ben onvernuftiger dan iemand* uitroepen, en zal daarom hoewel hij *bij de honden van de kudde gesteld is* tevreden zijn. Hoewel hij nog zo leeg in het oordeel van anderen is, echter zal hij dankbaar wezen dat hij niet in de leegste en onderste hel geworpen is. Een hovaardige zal een hoge waardij op zichzelf stellen en zal erover gebelgd zijn dat anderen tot zijn prijs niet willen opstijgen. Wacht u van hoogmoed. O! Zo anderen een venster hadden (zo drukte Crates het eenmaal uit) om in uw borst in te zien, of zo uw hart in de plaats waar uw aangezicht is stond, u zou zich verwonderen zo grote achting te hebben.

VII. VERDELING

HET ZEVENDE UITVLUCHT BEANTWOORD

Het zevende voorwendsel is: *mij bejegenen zeer vele en zware kruisen en zwarigheden*. Maar bedenkt

1. Uw lijden is zo groot niet als uw zonden zijn. Legt deze twee eens in de weegschaal en zie wie de zwaarste is. Waar de zonde zwaar weegt, zal het lijden licht liggen. Een vleselijk mens zal meer werk van zijn lijden en minder van zijn zonden maken. Het ene ziet hij aan door het grote einde, het andere door het kleine einde van het perspectief. Een vleselijk hart roept uit: neemt van mij weg de vossen. Maar een begenadigde ziel zegt: *neemt doch de misdaad uws knechts weg*. De ene zegt: nooit leed iemand zoals ik doe maar de andere zegt: nooit heeft iemand als ik *tegen de Heere gezondigd*.

2. Bent u onder lijden? Zo hebt u gelegenheid om de kracht en standvastigheid van uw gemoed te betonen. Veel van Gods heiligen zouden het een grote gunst gerekend hebben zo ze de eer van het martelaarschap hadden mogen genieten. Iemand zegt: ik ben zo lang gevangen, tot ik in gevangenis ben. U acht het een kruis hetwelk anderen als voor een banier van hun heerlijkheid gedragen zouden hebben.

3. Zelfs degene die alleen op zedelijke beginselen steunden en daardoor geleid werden hebben meer standvastigheid en vergenoegen in hun lijden betoond. Curtius, braaf toegerust en gewapend, heeft zichzelf opdat Rome, volgens het orakel, van pest mocht worden verlost in een diepe put neergestort. En wij hebben een Goddelijk orakel, dat zij die het lichaam doden de ziel niet deren kunnen: zullen wij ons dan niet met grote standvastigheid en geduld aan de beledigingen voor de godsdienst overgeven? En niet liever voor de waarheid lijden dan dat de

waarheid door ons zou lijden? De Decii (oversten) onder de Romeinen gaven zichzelf aan de dood over opdat hun krijgsbenden en soldaten met de eer van de zege mochten worden gekroond. O wat zullen wij dan niet bereidwillig uitstaan opdat de waarheid zegepralen mag? Regulus hebbende gezworen dat hij tot Carthago zou wederkeren heeft (hoewel hij verstond dat er een oven voor hem gestookt werd) beducht om zijn eed te verbreken, derwaarts te gaan gewaagd. Wij dan die christenen zijn, hebben de belofte aan Christus in de doop gedaan en zo dikwijls in het gezegende sacrament van het avondmaal vernieuwd, zouden wij niet liever met groot vergenoegen kiezen te lijden dan de heilige eed te schenden? Met wat een kloekmoedigheid en blijgeestigheid hebben aldus de gezegende bloedgetuigen hun zielen God opgegeven? En wanneer hun lichamen nu al door het vuur werden aangestookt, zijn echter hun zielen in het minste niet met ongeduld en misnoegen ontstoken geweest. Of anderen onze lichamen kwetsten, laat ze echter de ziel door misnoegen niet beschadigen: toont door uw heldhaftige kloekmoedigheid dat u deze zwaarigheden zonder welke u niet wezen kon, te boven gekomen bent.

VIII. VERDELING

HET ACHTSTE VOORWENDSEL BEANTWOORD

Het achtste voorwendsel wordt door misnoegen uit de voorspoed van de goddelozen genomen.

Antwoord: dikwijls gebeurt het, beken ik, dat de Goddelozen hier op aarde alle goeds genieten en de vrome allerlei kwaad lijden. Waaraan ook David, hoewel een man naar Gods hart, zich gestoten en bijna gestruikeld heeft. Wees echter tevreden, gedenkende

1. Dit zijn noch de enige, noch de beste dingen, dit zijn maar algemene zegeningen, enkelen waarmee God de zwijnen voedt. U, die gelooft, hebt uitnemender vruchten: olijven en granaat-appelen. De vrucht welke aan de ware Wijnstok Jezus Christus groeit; anderen hebben de *vettigheden der aarde*; maar u *de dauw des hemels*; zij hebben een verdrogende modderbeek, u de springaders van het levende water, die door het bloed van Christus gezuiverd en door Zijn liefde verzoet zijn.

2. De Goddeloze weelderig en bloeiende te zien is meer stof van mededogen dan benijding: het is immers de hemel, de ganse gelukzaligheid die ze zullen hebben: *Wee u gij rijke, want gij hebt uw troost weg*. Hieruit ontstond Davids openbaar gebed: *met Uw hand van de lieden, o Heere, van de lieden, die van de wereld zijn, welke deel in dit leven is, welke buik Gij vervult met Uw verborgen schat*. Deze woorden acht ik, zijn Davids gebed: van de mensen van deze wereld, die hun deel in dit leven hebben, behoed, verlos mij goede God. Wanneer de Goddelozen van hun lekkere dissen hebben gebrast, komt er een droevige rekening, die het alles in wee verandert tevoorschijn. Eerst is de wereld een zangrei en dan een treurtoneel. Waarom mag de mens die aan de hellevlam geblaakt en geroofd zal worden niet genoeg van het vette der aarde genieten? O! Gedenkt dat God voor iedere zandkorrel van tijdelijke zegen die de Goddelozen toevloeit, een druppel grimmigheid in zijn wraakfiool doet. Daarom zoals de soldaat tot zijn metgezel zei: Benijd u mij die druiven, welke mij zo duur staan waarom ik sterven moet? Zo mag ik ook zeggen: Benijdt u de Goddelozen hun weelde? Helaas! Hun voorspoed is als het feest van Haman, even voor de uitvoering van zijn doodvonnis. Zo iemand tot de galg was gedoemd, zou u hem benijden dat hij door gemakkelijke beemden of heerlijke galerijen naar de galg ging of dat u hem in gulden lakenkleden de ladder op zag klimmen? De Goddelozen mogen voor een tijdje pralen en weelderig zijn maar *de Goddelozen groeien als het kruid en alle werkers der ongerechtigheid bloeien opdat ze tot in*

der eeuwigheid verdelgd worden. Dit gras wanneer het trots overeind staat, zal het afgemaaid worden. Wat een zondaar ook bezit, het is vervloekt, zelfs zijn zegeningen zijn vervloekt: zullen wij ze hem dan nog misgunnen? Is het wat groots als men de honden vergiftig brood toewerpt? De lange voren op de ruggen van de Godzaligen heeft een zaad van zegeningen in zich daar de volle tafel van de Goddelozen haar tot een strik en hun eer haar tot een hangstrop gedijt.

IX. VERDELING

HET NEGENDE VOORWENDSEL BEANTWOORD

Het negende voorwendsel waarmee misnoegen zich verschoont is de boosheid der tijden. De tijden zijn vol ketterijen en Goddeloosheid en dat maakt bij beroerd. Twee delen zijn hier, ik zal op elk in het bijzonder antwoorden.

I. De tijden zijn vol ketterijen. Gewisselijk. Dit is droevig wanneer de duivel Gods Kerk door geweld niet kan verwoesten, zo zoekt hij ze te vergiftigen. Wanneer hij door Simsons vossesstaarten het koren niet in brand kan steken, zo zaait hij onkruid. Zoals hij de vrede van de Kerk door verdeeldheden en scheuringen tracht te vernietigen zo ook de waarheid door dwalingen te bestrijden. En wij moeten met Seneca uitroepen: Wij leven waarlijk in de droesemen der tijden. Wij beleven tijden waarin een sluis voor alle nieuwe gezindheden geopend en ieders gevoelen zijn Bijbel is. Dit mag ons wel billijk doen wenen, wij moeten evenwel niet in misnoegen morren. Bedenkt

1. Dwaling ontdekt de mensen.

(1) De boze. Zulken die ongezond en verdorven zijn worden in tijden van dwalingen bekend. Wanneer de melaatsheid in het voorhoofd uitbrak dan was de melaatse geopenbaard. Dwaling is een geestelijke bastaard. De duivel is de vader, hovaardij de moeder: want nooit kent u een dwaalgeest of hij was hoogmoedig. Nu is het goed dat zulken ontdekt worden ten einde.

1. Opdat Gods rechtvaardig oordeel over hen aangebeden werd.

2. Opdat anderen die nog vrij zijn niet besmet werden. Indien iemand de pest onder de leden heeft het is goed dat het uitbreekt. Voor mij, ik wil een ketter als de duivel tot uitvoering van welke boodschap hij besteld is schuwen. Ik beroep mij op u, zo er in deze stad een wijnhuis was waar onder voorwendsel van wijn zovele kannen vergif verkocht werden, was het niet goed dat elk één opdat hij zijn eigen dood niet kopen mochten, zulks wist. Zo is het ook goed dat zij die vergiftige gevoelens binnen hun hersenpan besloten houden, openbaar worden opdat Gods volk niet kome en van hun dodelijk vergif kope of smake.

(2) Dwaling is een toetssteen om de goeden te ontdekken. *Daar moeten ook ketterijen onder u zijn opdat zij die oprecht zijn openbaar mogen worden onder u.* Dan blijkt onze liefde tot Christus, onze ijver voor de waarheid. Dan toont God wie de levende vissen zijn, die namelijk, welke tegen de stroom op zwemmen. Wie gezonde schapen zijn: namelijk die in de groene weiden van de Goddelijke instellingen hun voedsel zoeken. Wie de duiven zijn: te weten die hen in de beste lucht waar de Geest van God blaast, houden. God zet deze een erekrans op. *Deze zijn het die uit de grote verdrukking komen.* Zo ook, deze zijn het die de dwalingen der tijden hebben tegen gestaan. Deze zijn het die de maagdelijkheid van hun gewetens bewaard, die hun oordeel gezond en hun harten behouden hebben. God wil een zegeteken van eer voor sommigen van Zijn heiligen opgericht hebben. Zij zullen wegens hun oprechtheid beroemd zijn, zoals de Cypres die haar groenheid midden in de dorre winter behoudt.

2. God kan de dwalingen in de Kerk voor Zijn waarheid voordelig maken. Bij zulke gelegenheden is de waarheid van God meer uitgesmeed en bevestigd. Zoals het in de rechtszaken toegaat: iemand een vaste titel tot enig stuk tot enig stuk land voorwendende, zo zal het juiste eigendom te meer onderzocht, uitgevonden en bevestigd worden. Velen hebben zich nooit zozeer bevljigt om de waarheid voor de Goddelijke Schriften te verdedigen, zo anderen die niet door sofistrieren hadden gepoogd omver te rukken. Al de nevelachtige dampen van de dwaling uit de grondeloze put opgerezen hebben de heerlijke Zon van de waarheid in uitnemender luister doen flonkeren. Zo niet Arrius en Sabellius hun verdoemelijke dwalingen gebroed hadden, de waarheid van de gezegende Drieëenheid was door Athanasius, Augustinus en anderen zo nooit onderzocht, afgehandeld en beschermd geweest. Had niet de duivel zoveel van zijn vorstelijke duisternissen ingevoerd, de voorvechters van de waarheid hadden nooit zo gestadig tot de Goddelijke Schriften gelopen om hun lampen te ontsteken. Zodat God, *Die een rad heeft in het midden van een rad*, deze dingen wijselijk overheerst en ten besten wendt. Waarheid is een hemelse plant, die door schudden bevestigd wordt.

3. God doet de waarde van Zijn waarheid hierdoor te hoger rijzen. Dan is zelfs het afvloeisel en vijzel van de waarheid dierbaar. Als er veel vals allooi om en om verspreid wordt, dan is het zuiver goud te meer in achtning. Wanneer de vuile droesem van de ongezonde leringen allenthalve geveild en verkost worden, dan is de zuivere wijn van de waarheid aller dierbaarst.

4. Dwaling maakt ons te dankbaarder aan God voor het kleinood van de waarheid. Wanneer u anderen met de pest bevangen ziet, hoe dankbaar bent u dan dat Hij u van de besmetting bevrijdt? Als wij anderen de melaatsheid in hun hoofd zien hebben, hoe dankbaar behoren wij aan onze God te zijn, dat Hij ons niet aan de kracht van de dwalingen *om de leugen te geloven*, en alzo ellendig verdoemd te worden, heeft overgegeven? Het is een goede vrucht die wij zelfs van de dwalingen van de tijden kunnen plukken, wanneer wij daardoor te nederiger en dankbaarder gemaakt worden, aanbiddende de vrije genade van God, welke ons van het drinken van het dodelijke vergif behoed heeft.

II. De tweede tak van het voorwendsel dat misnoegen maakt is de Goddeloosheid der tijden. Ik moet verkeren onder een Godvergetende hoop, een Goddeloze menigte: *Och! dat mij iemand vleugelen, als ener duive gave! Ik zou henen vliegen, waar ik blijven (anderen: rusten) moge.*

Antwoord. Ik beken, het is droevig onder de Goddelozen vermengd te zijn. David beschouwde hen die trouweloos handelden en het verdroot hem. En Lot (die als een blinkende ster in een duistere nacht scheen) was vermoeid, of zoals het grondwoord mee brengt: *uitgeteerd van de ontuchtige wandel van de gruwelijke mensen*. Hij maakte van de zonden van de Sodomieten speren om zijn eigen ziel te prikkelen. Wij moeten, als er enige vonk van Goddelijke liefde in ons is, voor de zonden van anderen oprecht gevoelig zijn en onze harten daarover doen bloeden. Maar wij moeten niet in morren en misnoegen uitbreken als wetende dat God door Zijn albestierende voorzienigheid en ook niet zonder enige reden deze toelaat. Want

1. De Heere maakt de Goddeloze soms een omheining tot bescherming van de Godzalige. De alwijze God stelt de Goddeloze die ondertussen vreedzaam zijn, Zijn volk tot een middel van veilige bewaring voor Goddelozen die boos en wreedaardig zijn. De Koning van Babel bewaarde Jeremia en gaf zodanige order tot zijn toezicht dat hem niets ontbrak. Koperen zondaars maakt God dikwijls tot koperen muren om zijn volk te beschermen.

2. God vermengt de Goddeloze met de Godzalige opdat de Godzaligen een middel tot behoud van de Goddelozen mogen zijn. Zodanig is de schoonheid van de heiligheid dat ze een magnetische kracht in zich heeft om anderen, zelfs ook de Goddelozen, te bewegen en te trekken. Soms maakt God een gelovige man tot een middel om een ongelovige vrouw te bekeren en omgekeerd *Wat weet gij vrouw, of gij de man zult zalig maken? Of wat weet gij man of gij de vrouw zult zalig maken?* De Godzaligen onder de Goddelozen levende, hebben door hun voorzichtige waarschuwing en Godvruchtig voorbeeld deze tot omhelzing van de Godsdienst dikwijls overreed. Indien er niet enige vromen onder de bozen waren, hoe kunnen wij ons inbeelden dat de bozen op schijnbare wijze zonder enige wonderwerk bekeerd zouden worden? Degenen die nu blinkende heiligen in de hemel zijn hebben *eertijds menigerlei begeerlijkheden en wellusten gediend*. Eenmaal was Augustinus een Manicheër, eenmaal was Luther een monnik, maar zij zijn door de Religie en Goddelijke omgang met de Godzaligen tot het geloof bekeerd.

X. VERDELING

HET TIENDE VOORWENDSEL BEANTWOORD

Het tiende voorwendsel van misnoegen is *geringheid van hoedanigheden en gaven*, Ik, zal een christen zeggen, kan niet met zulk een vloeiendheid spreken, noch met zulk een aardigheid bidden als wel anderen doen.

Dient tot antwoord:

I. Genade gaat boven gaven. Uw genade vergelijkt u met de gaven van anderen maar daar is groot onderscheid. Genade zonder gaven is oneindig beter als gaven zonder genade. In de Godsdienst zijn de zielskrachten die het leven betreffen, beter dan die het verstand raken. Gaven zijn een uiterlijker en algemener werk van de Geest, die ook de Goddelozen gebeuren. Genade is een meer onderscheiden werk en een kleinood bij de uitverkorenen alleen te vinden. Hebt u dan het zaad van God en die heilige zalving: *wees vergenoegd*.

1. U zegt dat u met zulk een vloeiendheid als anderen niet redeneren kan?

Antwoord. Ondervinding overtreft in Godsdienst de kennis en indrukkingen gaan hier uitdrukkingen te boven. Judas kon ongetwijfeld een geleerde rede over Christus voeren maar de vrouw in het Evangelie, die de kracht van Christus uitgaande gevoelde, wordt genezen en vaart wel. Een geheiligd hart is beter dan een zilveren tong. Tussen gaven en genade is een zo groot onderscheid als tussen een tulpe die op de muur geschilderd is en één die in de hof groeit.

2. U zegt dat u met zulk een aardige welsprekendheid als anderen niet bidden kunt.

Antwoord. Het gebed is eerder een werk van het hart dan van het hoofd. In het gebed is het niet zozeer de vloeiendheid als de ijver en de ijverigheid die veel vermogen. En God is niet zozeer vermaakt noch bewogen door de sierlijkheid van de spraak als de krachtadigheid van de Geest. Nederigheid is beter dan gezindheid. De wener is hier de redenaar, zuchten en steunen is de beste welsprekendheids-kunst.

II. Wees niet misnoegd. God vergelijkt doorgaans iemands gaven met de plaats waarin Hij hem beroept. Sommigen zijn in hoger sferen en bedieningen gesteld, hun plaats vereist dan ook meer gaven en hoedanigheden. Zelfs het geringste en laagste lid is in zijn plaats nuttig en zal ook genoegzame kracht tot uitvoering van zijn bijzondere bediening ontvangen.

XI. VERDELING

HET ELFDE VOORWENDSEL BEANTWOORD

Het elfde voorwendsel wordt gevormd door: de beroerten en zwaarigheden van de kerk. Helaas! Mijn onrust en misnoegen zijn niet zozeer vanwege mijzelf, maar om het algemene. De kerk van God is in lijden.

Antwoord. Dit teken is droevig en hierom mogen wij *onze harpen aan de wilgen hangen*. Het is een houten lid aan het lichaam van Christus dat voor de toestand van het lichaam niet gevoelig is. Zoals een christen geen verbolgen vlees moet zijn, zo moet hij ook geen dood vlees wezen. Wanneer Gods kerk lijdt, dan moet hij medelijden hebben. Jeremia weende om de dochter Sions. Wij moeten de harde koorden van onze broeders op onze zachte bedden voelen. Als u in een speeltuig de ene snaar slaat, zo geven ook de anderen geluid. Als God onze broeders slaat, zo moet *ons ingewand rommelen gelijk een harp*. Weest dan wel gevoelig. Maar laat geen weg voor misnoegen geopend zijn. Overweegt tot dat einde

1. Dat God aan het roer van Zijn kerk zit. *God is in het midden van haar*. Soms is ze als een schip hobbende op de baren: *o gij verdrukte door onweder voortgedrevene*; maar kan God dit schip niet in behouden haven brengen, hoewel het een storm op zee ontmoet? Het schip in het Evangelie werd op en neer gedreven, omdat er zonde in was. Maar het werd nochtans niet overstelpt omdat Christus er in was. Christus is in het schip van Zijn kerk, daarom vreest geen zinken, het anker daarvan is in de hemel geworpen. Zullen wij niet achten dat God Zijn kerk bemint en daar meer zorg voor draagt als wij kunnen? De namen van de twaalf stammen waren op Aärons borst om te betekenen hoe nauw God Zijn volk op het hart draagt. Zij zijn Zijn deel, zou dat verloren gaan? Zijn heerlijkheid, zou die geheel verduisteren? Nee voorwaar. God kan Zijn kerk niet alleen van, maar ook door tegenstreving behouden. De weeën en noden van de kerk zullen haar verlossingen bevorderen.

2. God heeft althans door verdrukkingen Zijn kerk voortgezet. De grondslag van de kerk is in bloed gelegd en deze bloedvlagen hebben ze altijd vruchtbaar gemaakt.

De kerk is in het bloed gegrond, door bloed toegenomen.

Kaïn heeft zijn mes door Abels strot gedreven en sinds die tijd hebben de aderen van de kerk altijd gevloeid. Maar zij is als de wijngaard die door bloeden groeit en zoals de palmboom die dit opschrift dragen mag: door slagen verzezen. Want hoe meer gewicht haar opgelegd wordt, hoe meer zij omhoog rijst. De heiligheid en lijdzaamheid van de heiligen onder hun vervolgingen hebben de wasdom en de kroon van de godsdienst vergroot. Basilius en Tertullianus merken over de eerste bloedgetuigen op, dat verscheidene heidenen ziende hun ijver en standvastigheid, christenen zijn geworden. De godsdienst is de phoenix welke allenthalven verzezen en gevloeid heeft in de as van de heiligen. Jesaja wordt in stukken gezaagd, Petrus met het hoofd nederwaarts in Jeruzalem gekruisigd, Cyprianus, Bisschop van Carthago en Polycarpus van Smyrna, beiden om de godsdienst gedood. Echter is de waarheid altijd door bloed verzegeld en op het heerlijkste verspreid. Waarom Julianus zijn vervolgingen staakte, niet uit ontferming, maar nijd, zoals Nazianzenus wel opmerkt, omdat de kerk te meerder groeide en te overvloediger aanwies.

XII. VERDELING

BEANTWOORDEN VAN HET TWAALFDE VOORWENDSEL

Het twaalfde voorwendsel, dat misnoegen inbrengt is de zonde. Het is niet mijn zwaarigheid die mij bezwaart maar mijn zonden ontrusten mij.

Antwoord. Wel, wees verzekerd dat het zo is: vergrijpt u niet tegen God en uw eigen ziel. In waar leedwezen over uw zonde, wanneer het tegenwoordige lijden weggenomen is, blijft echter het leedwezen. Maar gesteld dat de verdediging inderdaad zo is en de zonde is de grond van uw ongenoegen: hebt echter tot bericht, dat het misnoegen van de mens omtrent de zonde ook buitensporig wezen kan en dat in deze drie gevallen:

1. Wanneer zij ons de moed beneemt, dat is wanneer zij de zonde boven de genade vergroot. Als Israël maar op de angel geduwd en de koperen slang niet aanschouwd had waren zij nooit van hun beten genezen. De droefheid over de zonde die ons van God afdrijft is niet zonder zonde omdat er meer wanhoop dan leedwezen in is. De ziel heeft zo zoveel tranen in de ogen dat ze Christus niet zien kan. Droefheid als droefheid kan ons niet behouden, dat was een Christus van onze tranen maken. Maar zij is nuttig voor zover als ze een voorbereiding in de ziel is, die de zonde veracht en Christus dierbaar maakt. Och, ziet dan opwaarts naar de koperen slang, de Heere Jezus. Het aanschouwen van Zijn bloed zal ons levendig maken en het geneesmiddel van Zijn verdiensten zal de wond van onze misdaden overtreffen. Het is de bedriegelijke loosheid van de satan om ons van het zien op onze zonden af te houden. Of zo wij ze noodzakelijk willen zien, dat wij van de *droefheid verslonden mogen worden*. Of hij poogt ons te verdoven of te verbazen of de spiegel van de wet van onze ogen weg te nemen of onze zonden in zodanige vervaarlijke kleuren af te beelden dat wij van angst in het drijfzand van de wanhoop verzinken.

2. Wanneer droefheid ons ontstelt en het hart tot het gebed, overdenking en heilige samenspraak onbekwaam maakt, in zoverre zij de ziel kluistert. Dit is zozeer geen droefheid alswel barse stuursheid en maakt de mens eerder hond-achtig dan boetvaardig.

3. Als ze buiten tijd is. Wanneer wij, zoals God gebied om ons te verheugen, onze *harpen aan de wilgen hangen*. Als Hij ons te vertrouwen beveelt, onszelf neder te werpen en verstaan en bijna op de rand van de wanhoop geraken. Zo de duivel ons van berouw niet kan terug houden, zo zal hij zich onderwinden ons daartoe te brengen als het op het ontijdigste is. Wanneer God ons op een bijzondere wijze roept om voor Zijn weldaden dankbaar te zijn en onze witte klederen des heils aan te trekken, zo zal de duivel ons aan de weeklage zetten en in plaats van de klederen des lofs ons met een geest van droefenis aandoen. En zo verliest God de erkenning van Zijn weldadigheid en wij de troost.

Indien uw droefheid u ten toon gesteld en voor Christus bekwaam gemaakt heeft. Indien ze in u een hoogachting van Hem en sterke honger naar hem een zoet vermaak in hem verwekt, dan hebt u zoveel als God vraagt en een christen begaat geen kleine zonde als hij zich verder op de pijnbank van zijn eigen misnoegen plaagt en pijnigt.

Zo heb ik de meeste tegenredenen en voorwendsels die de zonde van misnoegen tot haar verschoning inbrengt, beantwoord. Zulks dat ik niet kan zien hoe een christen enige reden van misnoegen dan over zijn eigen misnoegen kan hebben. In de volgende plaats zal ik iets voorstellen, hetwelk beide een zeilsteen en wetsteen tot heilige vergenoeging zal zijn.

HOOFDSTUK XI

HEILIGE BEWEEGREDELEN TOT VERGENOEGING

En zo kom ik nu tot de beweegredenen die ons tot Goddelijke vergenoeging kunnen opwekken.

I. VERDELING

DE EERSTE BEWEEGREDELEN TOT VERGENOEGING

Bedenkt de voortreffelijkheid van de vergenoeging. De vergenoeging is een bloem die in alle mans hof niet groeit. Zij leert de mens te midden van gebrek overvloed te hebben. En zou u het wel uitnemend achten zo wij u een tegengif tegen armoede konden voorschrijven maar zie hier is wat voortreffelijkers: hoe namelijk een mens in allerlei gebrek kan steken en toch genoeg kan hebben, hetwelk alleen de vergenoeging van de geest teweeg kan brengen. De vergenoeging is een geneesmiddel tegen al onze zwarigheden, een verlichting van al onze lasten, een heling van zorg. De vergenoeging, hoewel eigenlijk geen genade maar eerder een gesteldheid van het gemoed, bevat echter in zich (de beste gemoedsgesteldheid) een gezegende vermenging van alle genaden. Zij is een zeer kostelijk mengsel, gemaakt van geloof, lijdzaamheid en zachtmoedigheid en zulke Goddelijke deugden meer, welke de inmengsels daarvan zijn. Nu zijn er in het bijzonder zeven ongemene voortreffelijkheden in de vergenoeging aan te merken.

1. Een vergenoegd christen draagt de hemel in zich. Want wat is de hemel anders dan die zoete rust en volle vergenoeging, welke de ziel in God genieten zal? Zodat in vergenoeging de eerstelingen van de hemel zijn.

(1) Daar is God. In zulk een hart mag iets van God gespeurd worden. Een onvergenoegd christen is als een verbolgen en onstuimige zee: wanneer het water verbolgen is, zo kon u er niets in zien maar wanneer het effen en kalm is, zo is een aangezicht tegen uw aangezicht in het water. Als het hart van misnoegen onstuimig is, zo is het als een woelende zee, u kon er niets dan passie en murmuring in bespeuren. Er is niets van God, niets van de hemel in zulk een hart maar door kracht van vergenoeging wordt het als een effen en kalme zee, daar is een schijnend aangezicht. Het aangezicht van Gods gunst, het aangezicht van Christus, ja een vertoning van al Zijn genaden.

(2) Daar is rust. O wat een rustdag wordt in een vergenoegd hart gevierd! Wat een hemel! Een vergenoegd christen is als Noach in de ark: hoewel de ark door de golven op en neer gedreven werd, kon Noach daar binnen zitten en zingen. De ziel die in de ark van de vergenoeging is ingenomen zit gerust en kan alle golven van beroerte en zwaarigheid te boven zeilen en in deze geestelijke ark zingen. De raderen van de wagen wentelen gedurig rondom maar de as draait niet; de omtrek van de hemelen wordt rondom de aarde gevoerd, maar de aarde beweegt niet uit haar middelpunt. Wanneer ons wisselvalligheid en verandering in de schepselen rondom ons bejagent, een vergenoegde geest wordt daarom niet verzet of bewogen uit zijn middelpunt. De molenroeden worden met de wind omgedreven en bewogen omdat de molen zelf staande blijft. Een juist zinnebeeld van vergenoeging: als onze uiterlijke staat door de wind van de Goddelijke voorzienigheid bewogen wordt, zo blijft echter het hart door heilige vergenoeging vast staande en als anderen, zoals het kwikzilver, door onrust schudden en

beven, zo kan een vergenoegde geest met David zeggen: *Mijn hart is bevestigd o God, mijn hart is bevestigd*. Wat is dit anders dan een deel van de hemel?

2. Wat in het schepsel ontbreekt, dat wordt door vergenoeging vervuld. Een christen mag die vertroosting als landen en bezittingen, welke anderen hebben, missen maar God heeft die vergenoeging in zijn hart uitgestort welke veel beter is. In deze zin is waarachtig wat van onze Zaligmaker gezegd is: *Die zal honderdvoud ontvangen*. Die huizen of vrienden of akkers om Christus Naams wil verliest. Maar hoe? Hij die dit alles voor Christus waagt heeft het immers niet weer? Ja maar God geeft hem een vergenoegde geest en die baart zulk een vreugde in de ziel die oneindig zoeter is dan het bezit van al zijn huizen en landen, die hij om Christus wil verlaten heeft. Droevig was het met David ten opzichte van zijn uiterlijke vertroosting gesteld als hij nu, zo sommigen menen van zijn koninkrijk uitgedreven was. Nochtans had hij ten opzichte van de zoete vergenoeging die hij in zijn God vond *meerdere vreugde* en vertroosting *in zijn hart dan anderen ten tijde als hun koren en hun most vermenigvuldigd zijn*. De ene heeft huizen en landen om van te leven, de andere niets dan een slecht handwerk en nog kan dat levensmiddel inbrengen. Een christen mag weinig in deze wereld bezitten, hij drijft nochtans het handwerk van vergenoeging en daardoor weet hij zowel *gebrek te lijden als overvloed te hebben*. O ongemene kunst of liever wonderwerk van vergenoeging! Goddelozen zijn dikwijls in het genot van alle dingen verontrust, daar een vergenoegd christen in het gebrek van alles wel tevreden is.

Vraag. Maar vanwaar komt het dat een Christen bij gebrek van alle uiterlijke middelen nog vergenoegd is?

Antwoord. Een christen vindt vergenoeging gedropen uit de borsten van de beloften. Hij is wel arm in bezit maar rijk in beloften. Daar is een belofte die een zeer zoete troost en vergenoeging in de ziel stort. *Die de Heere vrezen hebben geen gebrek. Die de Heere zoeken hebben geen gebrek van enig ding*. Zo de zaak die wij begeren ons goed is, zo zullen wij ze hebben. Zo zij ons niet goed is, dan is het niet hebben ons goed. Wie terecht verzadigd is met de smaak van deze belofte die zal niet onvergenoegd wezen.

3. Vergenoeging stelt de mens in toom om God recht te dienen. Zij smeert de raderen van onze ziel en maakt ze ras en vaardig. Zij schikt het hart dat het bekwaam is tot bidden, overdenken. Hoe kan hij die in een hartstocht van droefheid of misnoegen is, de Heere aanhangen en dienen zonder herwaarts en derwaarts getrokken te worden? Hiertoe maakt vergenoeging alleen het hart bekwaam en wel gesteld. Eerst bereidt u de vedel en schroeft de snaren er op voordat u enig muziekstuk speelt. Als het hart van een christen tot deze hemelse gestalte van de vergenoeging opgewonden is dan is het tot Goddelijke plichten bekwaam. Een onvergenoegd christen is als Saul, toen de boze geest over hem kwam. O wat een tweedracht maakte hij in het gebed! Als een heirleger in verwarring gebracht is, dan is het tot de veldslag onbekwaam; wanneer ook de gedachten verstrooid en door de zorgvuldigheden van dit leven verrukt zijn, dan is de mens tot Godsdienstigheid onbekwaam. Misnoegen rukt het hart ten enenmale van God af en hecht het vast aan de tegenwoordige kwelling, zodat zijn gemoed niet omtrent het gebed maar omtrent de zwaarigheid bezig is.

Misnoegen ontleedt en ontzenuwt de ziel zodat het onmogelijk is dat een christen zo standvastig en blijmoedig in de dienst van God voortgaan zou. O hoe lam is zijn Godsdienstigheid! De onvergenoegde geeft God maar een halve plicht, zijn Godsdienst is niets dan lichamelijke oefeningen en mijdt de ziel om ze levendig te maken. *David wilde de Heere zijn God geen brandoffer offeren om niet*, hetwelk hij om niet had, hetwelk hem niets koste: waar teveel wereldse zorg is, daar is te weinig geestelijke prijs in een plicht. Daar is het om niet of ten hoogste maar ten halve. En zo is een onvergenoegd christen, zoals *Efraïm, een koek die niet omgekeerd is*. Een koek, maar aan één zijde gebakken. Hij geeft God de buitenkant en

niet het geestelijke deel, zijn hart is niet bezig in de plicht. Aan de ene kant is het gebakken maar de andere is nog rauw deeg: en wat nut zal zulke rauwe ongeschikte dienst doen? Die God alleen de uitwendige huid van de Godsdienst opdraagt, wat kan hij meer dan de bast van de vertroosting verwachten? Vergenoeging brengt het hart in zijn gestalte en dan alleen geven wij God de bloem en geest van enige plicht. Als de ziel wel gesteld is, dan zal een christen eerst zijn zaken betrachten, dan is zijn hart ingespannen en ernstig. Sommige plichten zijn er die wij, zoals het behoort zonder vergenoeging niet kunnen uitvoeren. Als

(1) *Zich in God te verheugen*. Hoe kan hij die onvergenoegd is zich verheugen? Eerder zal hij zich beklagen en morren als zich verheugen en tevreden zijn.

(2) *Dankbaar voor genoten weldaden te zijn*. Kan een onvergenoegde dankbaar wezen? Ongeduldig kan hij zijn maar niet dankbaar.

(3) *God in Zijn oordelen te rechtvaardigen*. Hoe kan hij die met zijn staat niet tevreden is zulks doen? Hij zal eerder Gods wijsheid berispen als Zijn gerechtigheid roemen. O, hoe uitnemend is dan de vergenoeging! Die het hart tot Goddelijke plichten gelijk als met snaren stelt en bekwaam maakt. Ja vergenoeging maakt niet alleen onze plichten vaardig en gezwind maar ook aangenaam. Want zij is het die haar met schoonheid en waarde bekleed. Vergenoeging zet de ziel vast. Nu zoals het met melk gaat, als ze gedurig beroerd wordt, zo kon u er niets van maken. Maar laat ze een tijdje staan en zij zal tot room worden. Wanneer het hart teveel door onrust en misnoegen beroerd wordt, zult u niet met uw plichten kunnen gedijen. Hoe dun, hoe vlot, hoe mager zullen ze wezen. Maar wanneer het hart door heilige vergenoeging eenmaal vast gezet is, dan zullen onze plichten enige waarde ontvangen, dan zullen ze als tot room veranderen.

4. Vergenoeging is de geestelijke zuil en pilaar van onze ziel: die de mens tot het dragen van zijn last bekwaam maakt. Hij, wiens hart onder de minste zonde gereed is neer te zinken, zal door kracht van die een onoverwinnelijke geest tegen de zwaarigheden hebben. Een vergenoegd christen is zoals de kamille: hoe meer zij vertreden wordt, hoe meerder zij groeit. Zoals de medicijn de ziekte uit het lichaam drijft, zo drijft ook het vergenoegen alle kwellingen uit het hart. Zo redekavelt een vergenoegde ziel. Ben ik onder smaadheid en lastering, God kan mij verdedigen. Ben ik in gebrek, God kan mij verkwikken. *Gijlieden zult geen wind zien en gij zult geen regen zien, nochtans zal dit dal met water vervuld worden*. Heilige vergenoeging weerhoudt het hart van bezwijken. Wanneer in de herfst de vruchten en bladeren afgevallen zijn, zo is echter nog sap in de wortel. En of er ook een herfst in onze uiterlijke toestand is, wanneer de bladeren van onze staat afvallen, zo is er nog het sap van de vergenoeging in het hart. En zo heeft een christen wanneer zijn uiterlijke middelen zonder bloeisel zijn, het leven nog inwendig. Het vergenoegde hart is nooit zonder hart. Vergenoeging is een gouden schild welke alle misnoedigheden terug doet stuiten. Nederigheid is als het zinklood aan het net, welke de ziel, als ze door hartstochten opdrijft, nederhoudt. Vergenoeging daarentegen is zoals de kurk, welke het hart, wanneer het door moedeloosheid aan het zinken is, boven water houdt. Vergenoeging is het grote ondersteunsel van de ziel, zij is gelijk de balk, die alle zwaarte die haar opgelegd wordt verdraagt; ja zoals een rots waar de baren op aan stukken stoten.

Het is vreemd op te merken hoe verscheiden twee personen, onder één en dezelfde zwaarigheid gedrukt, zich gedragen. De vergenoegde christen is gelijk een Simson die de stadspoorten op zijn schouders wegdraagt. Hij kan blijmoedig zonder enig werk daarvan te maken met zijn kruis heen gaan. De ander is gelijk een *Issaschar onder de pakken nederliggende*. De reden is: de één is vergenoegd en dat baart kloekmoedigheid, de ander misnoegd en dat doet bezwijken. Misnoegen ontsteekt droefheid en droefheid breekt het hart. Wanneer deze geheiligde zenuw van vergenoegen begint te krimpen, zo verlammen wij onder de verdrukking. Wij weten niet met wat voor zwaarigheden de wijze God ons gelieft te oefenen.

Laat ons dan het vergenoegen behouden want zodanig als ons vergenoegen is, zodanig zal ook onze moed wezen. David heeft met zijn vijf keistenen en zijn slinger Goliath uitgedaagd en overwonnen. Krijgt slechts vergenoegen in de slinger van uw hart en met deze geheiligde keisteen zult u de wereld beide uitdagen en overwinnen kunnen. U zult die zwarigheden breken die u anderszins zullen breken.

5. Vergenoeging behoedt voor vele zonden en aanvechtingen.

I. Zij behoedt voor vele zonden. Waar vergenoegen ontbreekt, daar ontbreekt geen zonde. Onvergenoegdheid met onze staat is een zonde, die niet *alleen* gaat maar die gelijk is aan de eerste schakel van een keten, die alle anderen met zich sleept. In het bijzonder zijn er twee zonden, waar vergenoegdheid voor behoedt.

Ten eerste. *Ongeduldigheid*. Misnoegen en ongeduldigheid zijn tweelingen; *ziet dat kwaad is van de Heere, wat zou ik verder op de Heere wachten?* Alsof God zo verbonden was, dat Hij ons precies zoals wij het begeren, weldaad bewijzen moest. Ongeduldigheid is geen kleine zonde; zoals blijken zal als wij maar terecht overwegen waaruit ze ontstaat.

Ten eerste. Uit gebrek aan geloof. Het geloof geeft een juiste kennis van God; het is een verstandige genade. Het gelooft dat God alle voorvallen door Zijn wijsheid matigt, en door Zijn liefde verzoet. Dit veroorzaakt lijdzaamheid. *Zal ik de drinkbeker welke Mij de Vader te drinken gegeven heeft niet drinken?* Ongeduldigheid is de dochter van ongelooft. Indien de zieke een kwaad gevoel van zijn geneesmeester heeft en zich inbeeldt dat hij komt om hem te vergiftigen, zo zal hij immers geen van zijn geneesmiddelen willen gebruiken. Wanneer wij met een vooroordeel tegen God ingenomen zijn, oordelende dat Hij komt om ons te doden en te verderven, dan zullen wij door ongeduld getier maken en tegen hem uitkrijten. Wij zijn zoals een dwaas (het is een gelijkenis van Chysostomus) die uitroept: weg met de pleister ofschoon ze tot zijn genezing strekt. Is het niet beter voor een weinig de smart van de pleister te verdragen, dan dat de wond verrot en vervuult?

Ten tweede. Ongeduldigheid ontstaat uit liefdeloosheid omtrent God. Wij zullen de bestraffingen van hem, die wij liefhebben, niet alleen in geduld maar ook in dankbaarheid verdragen: *de liefde denkt geen kwaad*. Die geeft de fraaiste en oprechtste verklaring over de handelingen van een vriend: *liefde bedekt alle kwaad*. Indien God (hetwelk te denken Godslasterlijk zou zijn) op enige wijze dwalen kon, de liefde zou zulks bedekken: de liefde neemt ieder ding in de beste mening. De liefde doet ons ook een slag dulden: *zij verdraagt alle dingen*. Hadden wij dan liefde tot God, zo zouden wij ook lijdzaamheid en geduld hebben.

Ten derde. Ongeduldigheid rijst uit gebrek aan nederigheid. Nooit was de ongeduldige onder de last van de zonde vernederd: die zich bevljigt in het overwegen van zijn zonden, het ontelbare getal daarvan, hoe onoplosbaar tezamen verstrengeld, hoe droevig van toon, die is lijdzaam en zegt: *Ik zal des Heeren gramschap dragen, want ik heb tegen Hem gezondigd*. Het grote geruis verslindt en verdooft een weinig. Wanneer de zee woed, dan zijn de rivieren stil: wie zijn gedachten omtrent de zonde bezig houdt is beide stil en verbaasd, zich verwonderende, dat het niet erger met hem gesteld is. Hoe groot is dan de zonde van ongeduldigheid? Hoe uitnemend integendeel de vergenoeging, welke een tegengif tegen de zonde is. De vergenoegde christen, gelovende, dat God alles in liefde doet, is geduldig en heeft niet één woord te zeggen dan alleen God te rechtvaardigen. En dat is de eerste zonde welke de vergenoeging voorkomt.

Ten tweede. Zij behoedt ook voor *murmuring*. Een zonde die een trap hoger gaat als de andere. Murmuring is een krakelen met en een uitvaren tegen de Heere. *Het volk sprak*

tegen God. De murmureerder zegt verklarender wijze, dat God niet wel met hem gehandeld en dat hij beter van Hem verdiend heeft. De murmureerder bezwaart God met dwaasheid: dit is de taal of liever Godslastering van een morrende geest. God kon een wijzer en beter God geweest zijn. De murmureerder is een muiter en oproermaker: de Israëlieten worden op dezelfde plaats, waar ze van murmuring beschuldigd worden, ook wederspannigen genoemd. En is ook weerspannigheid geen *zonde der toverij*? Die dan een murmureerder is, u bent in Gods oordeel als een tovenaer, als één die met de duivel gemeenschap heeft. Dit is een zonde van de eerste grootte. Murmurering eindigt in vloeken. Micha's moeder, als haar de *duizend en honderd zilverlingen ontnomen waren*, trok aan het vloeken. En zo doet ook de murmureerder als een gedeelte van zijn staat verdwijnt. Onze murmuring is aangename muziek voor de duivel. Maar God kan ze niet verdragen. *Hoe lang zal Ik bij deze boze vergadering zijn, die tegen Mij is, gelijk ook sommigen van hen gemurmureerd hebben en werden vernield van de verderver.* Het is een rijpmakende zonde, die (hetzij Gods genade het verhoedt) Englands (Nederlands) uitvaart verhaasten zal. O hoe uitnemend is dan de vergenoeging die deze zonde voorkomt. Vergenoegd te zijn en toch te murmureren is ongerijmd. Een vergenoegd christen stelt zich tevreden in zijn tegenwoordige staat. Hij mag zich verwonderen maar zal niet murmureren. Hierin blijkt dan de voortreffelijkheid van de vergenoeging die een geestelijk tegengif tegen de zonde is.

II. Ook verhoedt ze verscheidene aanvechtingen. Misnoegen is een duivel, die ons altijd bestrijdt:

Ten eerste drijft ze de mens tot onwettige middelen. Die arm en daarbij onvergenoegd is, zal alles evenwel wat het is aandurven: hij zal naar de duivel om rijkdom lopen. Die hovaardig en onvergenoegd is, zal, zoals Achitófel, toen zijn raad verworpen was, zichzelf verwurgen. De satan neemt groot voordeel uit ons misnoegen en scheidt vermaak in deze beroerde wateren te vissen. Misnoegen verduistert de reden en ontzenuwt het geloof. Het is de loosheid van de satan, dat hij de tuin, waar ze het zwakst is, doorbreekt: misnoegen maakt een scheur in de ziel en opent een bres waar de duivel doorgaans door enige aanvechting inbreekt en de ziel bestormt. Hoe licht kan de duivel door zijn redeneerkunst een onvergenoegd christen tot zonde overreden? Een dusdanige sluitreden maakt hij: die in gebrek is moet zijn eigen behoud zoeken. Maar u bent nu in gebrek, daarom mag u uw eigen behoud zoeken. En hierop, om zijn besluit goed te maken, dringt hij op de verboden vrucht aan, geen onderscheid makende tussen hetgeen nodig en hetgeen geoorloofd is. Wat, zei hij, ontbreken u levensmiddelen? Wees nooit zo dwaas, dat u van gebrek zou sterven: waag de hogere zijde te kiezen, hetzij goed of hetzij kwaad. *Eet het brood des bedrogs en drinkt de wijn des gewelds.* Zo ziet u hoe een onvergenoegd mens een prooi is voor die droevige aanvechting: *om te stelen en de naam Gods aan te tasten.* Vergenoeging is een schild tegen verzoeking. Want die vergenoegd is, heeft geleerd *gebrek te lijden en overvloed te hebben.* Hij wil niet zondigen om zijn leven te behouden. Hoewel het blad van zijn nooddrift te kort valt, hij is echter vergenoegd. Hij leeft als de vogelen des hemels op Gods voorzienigheid en twijfelt niet of hij zal genoeg hebben om zijn reisgeld naar de hemel te betalen.

Ten tweede. Misnoegen verzoekt de mens tot Godloochening en afval. Gewisselijk, daar is geen God, zegt de onvergenoegde, die zich met de dingen van hier beneden bekommert: zou hij ze anders, *die in het zwart voor zijn aangezicht gewandeld hebben*, gebrek laten lijden? Trek de livrei van Christus uit en sta van uw Godsdienst af, zo zei Jobs vrouw met haar staat misnoegd, tot haar man. *Houdt gij nog vast aan uw oprechtheid?* Alsof ze gezegd had: ziet u nog niet, Job, wat van al uw Godsdienst geworden is? *Gij zijt Godvrezende en wijkt van het kwaad*, wat gaat het u daarom des te beter? Ziet hoe God Zijn hand tegen u gewend heeft en

hoe u geslagen bent in uw lichaam, staat, kinderen en alles; *en houdt gij nog vast aan uw oprechtheid?* Wat? Alsnog Godsdienstig? Alsnog te wenen en te smeken voor Zijn aangezicht? Gij dwaas, breekt uw Godsdienst af en wordt een atheïst. Hier was een felle verzoeking, die de duivel tot Job door zijn onvergenoegde vrouw overbracht: alleen zijn genade als een gouden schild, heeft de slag van zijn hart, de wond van zijn ziel afgekeerd, zodat hij dit tot antwoord gaf: *Gij spreekt als één der zottinnen spreekt.* Wat vrucht, wat voordeel is het, zegt de misnoegde, *de Almachtige te dienen?* Die zich nooit met Godsdienstigheid bemoeid hebben, zijn voorspoedig en ik lijd ondertussen gebrek. Indien dit al mijn vergelding is, zo zal het mij het beste zijn de handel van de Godsdienst te staken. Dit is een droevige aanvechting, die dikwijls de overhand verkrijgt! Gods verloochening is dan de vrucht die uit het bloeisel van misnoegen voortkomt.

Zie daar dan de uitnemendheid van de vergenoeging, die deze aanvechting teruggedrijft. Zo God de mijne is, zegt een vergenoegde ziel, dat is mij genoeg, ofschoon ik geen landerijen noch bezittingen heb, Zijn gunst maakt een hemel: *Zijn liefde is uitnemender dan de wijn, Efraïms nalezingen zijn beter als de wijnoogst van Abiëzer.* Ik heb wel weinig in handen maar veel in hoop. Mijn levensmiddelen zijn gering maar *dit is de belofte die Hij ons beloofd heeft, namelijk het eeuwige leven.* Ik ben door kwaadwilligheid vervolgd maar vervolgte Godvruchtigheid is beter dan voorspoedige Goddeloosheid. En aldus is de Goddelijke vergenoeging een tegengif tegen zonde en aanvechting.

6. Vergenoeging verzoet iedere toestand. Christus veranderde eenmaal water in wijn, zo doet de vergenoeging de wateren van Mara in een geestelijke wijn veranderen. Heb ik maar een weinig? Het is echter meer als ik verdienen of eisen kan. Dit weinigje is in genade; het is de vrucht van Christus bloed; het is de erfgift van vrije genade. Een klein geschenk van een Koning aan iemand gezonden wordt hoog gewaardeerd. Dit weinigje dat ik heb is met een goed geweten, het is geen *gestolen water*, bedrog heeft het niet modderig gemaakt, noch vergiftigd maar het is helder stromend als zilver-beken. Dit weinigje is een pand van meer; deze broodbete is een handgift van dat brood, hetwelk ik in het Koninkrijk Gods zal eten; dit weinigje water in de fles, is een Godspenning van die hemelse nectar, die van de ware wijnstok af zal druipen. Bejegenen mij enige zwaarigheden? Mijn troost is: zijn ze zwaar en hevig, ik heb niet ver te gaan: ik zal maar mijn kruis naar Golgotha dragen, en daar zal ik het laten. Mijn kruis is licht, in vergelijking met dat *uitnemend gewicht der heerlijkheid.* Heeft God de vertroosting van mij genomen, het is wel, de vertrooster blijft nog. Zo druipt vergenoeging als een ware honigraat een zoetigheid in iedere toestand. Maar misnoegen is een zuurdesem, die iedere vertroosting verzuurt, aloë en alsem aan de borst en tepel van het schepsel strijkt, iedere genade vermindert en iedere zwaarigheid verdubbelt. Maar een vergenoegde ziel zuigt zoetigheid van iedere bloem van de voorzienigheid, en weet een Teriakel uit vergif te trekken. Vergenoeging is vol vertroosting.

7. Vergenoeging heeft deze voortreffelijkheid, dat ze de beste uitlegger van de Voorzienigheid is. Zij maakt van al Gods handelingen een zuivere uitlegging. Laat de voorzienigheden van God nog zo duister en bloedig wezen, vergenoeging zal ze altijd in de beste zin uitleggen. Ik mag hiervan, hetgeen de Apostel van de liefde doet, zeggen: *Zij denkt geen kwaad.* Krankheid, zegt vergenoeging, is Gods oven, om Zijn goud te zuiveren en meerder te doen glinsteren. De gevangenis is een bidkamer, of huis van smeking. Wat nood is het of God de schepselen van mij neemt? Hij zag wellicht dat mijn hart te zeer daarop verliefd was; zo ik lang in de vette weide geweest ware, ik zou mij overladen hebben. En hoe gelukkiger mijn staat was, hoe licht mijn ziel ellendiger ware geweest. God is alwijs en heeft dit gedaan of om enige zonde te verhoeden of om enige genade in mij te oefenen. Wat een gezegende gestalte van het hart is dit. Een vergenoegd christen is een voorspraak voor God tegen het ongeloof en

ongeduldigheid. Waar misnoegen alles van God ten ergste neemt, en God bepleit en berispt: dit kwaad dat ik nu gevoel, is slechts een merkteken van een groter kwaad. God is er op uit om mij te verderven: *Waarom brengt de Heere ons naar dat land, dat wij door het zwaard vallen?* De vergenoegde ziel neemt alles in het goede en wanneer zijn toestand op het ergste is kan hij zeggen: *Immers is God goed.*

II. VERDELING

DE TWEEDE BEWEEGREDE TOT VERGENOEGING

De tweede beweegreden tot vergenoeging is: een christen heeft hetgeen hem vergenoegd kan maken.

1. Heeft God u Christus niet gegeven? Christus zeg ik, in Welke onnaspeurlijke rijkdom is. Hij is zulk een Goudmijn van wijsheid en genade, dat alle heiligen en engelen nooit tot de bodem daarvan kunnen delven; zoals Seneca zei tot zijn vriend: Klaag niet over uw ongeluk zo lang als Caesar uw vriend is. Zo zeg ik tot een gelovige ziel: klaag niet zolang als Christus uw Vriend is. Hij is een verrijkende Parel, een schitterende Diamant, de oneindige luister van Zijn verdiensten doet ons blinken en heerlijk schijnen in de ogen van God. In Hem is beide volheid en zoetheid. Hij is, naar het woord van Augustinus, een onuitsprekelijk goed. Wind uw gedachten op tot het hoogste toppunt, breid ze uit tot de verste einden, laat ze zich tot haar volle breedte en lengte uitstrekken, nog komen ze oneindig tekort bij deze onuitsprekelijke en onuitputtelijke schatten die in Christus opgesloten zijn. En is hier niet genoeg om de ziel vergenoeging toe te brengen? Een Christen aan wie noodzakelijkheden ontbreken, hebbende nochtans Christus, heeft *dat ene ding dat nodig is*, en daarmee alles wat nodig is.

2. Uw ziel is geoefend en opgetooid met de genade-gaven van de Geest. En is hier niet genoeg tot vergenoeging? De genade is van Goddelijke geboorte, de nieuwe planting, een bloem van het hemelse paradijs, het borduursel van de Geest, het zaad Gods, de geheiligde zalving, het schilderij van Christus in de ziel, ja de rechte grondslag, waarop het gebouw van de heerlijkheid gelegd is. O, van wat oneindige waarde is de genade! Wat een kleinood is het geloof! Met recht mag het een dierbaar geloof genoemd worden. Wat is liefde anders dan een Goddelijke sprankel in de ziel? Een ziel met genade versierd is gelijk aan een zaal, rijkelijk met tapijtwerken versierd, of liever als het uitspansel heerlijk met schitterende sterren beslagen. Dit zijn de ware rijkdommen, welke met verwerping niet bestaan kunnen. En is hier niet genoeg tot vergenoeging van de ziel? Wat zijn alle andere dingen? Anders niet, als beschilderde vleugeltjes van de botervliegen, wel van aanzien met mooie kleuren maar in het aantasten de vingers besmettende. Aardse rijkdommen, zegt Augustinus, zijn vol armoede en dat zijn ze echt want

1. Zij kunnen de ziel niet verrijken, hoe dikwijls schuilt onder een zijden kleed een naakte en arme ziel?

2. Zij zijn vergankelijk: *De schat is niet tot in eeuwigheid*, zegt de wijze koning. De hemel is een plaats, waar goud en zilver niet in kan komen. Een gelovige is rijk in God; hoe kon u dan onvergenoegd wezen? Heeft God u niet iets beters en waardigers dan de wereld medegedeeld? Wat is er aan gelegen of Hij u de doos niet geeft wanneer Hij u met het kleinood zelf begiftigt? Wat nood is het of Hij u de penningen onthoudt indien Hij u met betere munt betaalt? Wanneer Hij u niet geringer dan goud, te weten geestelijke genade-gaven telt? Wat? Of het water in de kruik uitgestort is? U hebt genoeg in de springbron? Wat behoeft hij, die Gods volheid bezit, over werelds ledigheid te klagen? *De Heere is het deel mijner erve*, zegt David, de snoeren mogen dan vallen waar ze willen; in een ziekbed, of in een gevangenis, ik

wil zeggen: *De snoeren zijn mij in liefelijke plaatsen gevallen; ja een schone erfenis is mij geworden.*

3. Bent u geen erfgenaam van alle beloften? Hebt u de hemel niet te verwachten? Wanneer u de bezitting van dit tijdelijke leven gaan laat, bent u dan niet verzekerd van een eeuwig leven? Heeft u God de handgift en de eerstelingen van de heerlijkheid niet gegeven? Is hier niet genoeg om het hart tot vergenoeging te brengen?

III. VERDELING

DE DERDE BEWEEGREDEN TOT VERGENOEGING

De derde beweegreden is: wees vergenoegd, anders wederleggen wij onze eigen gebeden. Wij bidden *Uw wil geschiede*; het is de wil van God dat wij in zulk een toestand zullen zijn. Hij heeft het besloten en zo voor ons best geoordeeld. Waarom murmureren wij dan en zijn ontevreden over hetgeen waar wij zelf om bidden? Of wij zijn niet ijverig en ernstig in ons gebed, hetwelk een bewijs is van geveinsdheid of wij wederspreken onszelf, hetwelk dwaasheid is.

IV. VERDELING

DE VIERDE BEWEEGREDEN TOT VERGENOEGING

De vierde beweegreden is omdat God dan Zijn einde heeft en de satan zijn einde mist.

1. *God verkrijgt Zijn einde.* Gods oogmerk in al Zijn tegenstrijdige voorzienigheden is om het hart tot onderwerping en vergenoeging te brengen en dat behaagt Hem in der waarheid op het hoogste als Hij Zijn kinderen met dat deel, hetwelk Hij hen voorsnijdt en toereikt, tevreden ziet. Het vergenoegt Hem, ons vergenoegd te zien.

2. *De duivel mist zijn einde.* Het einde waartoe de duivel (hoewel het door Goddelijke toelating was) Job met verscheidene plagen sloeg in lichaam en staat, was, om zijn ziel verbaasd te maken. Hij kwelde zijn lichaam, opdat hij zijn geest mocht ontrusten. Hij hoopte Job in de stand van ongenoegen te voeren en dan, dat hij in verbaasdheid tegen God zou uitvallen. Maar Job was zowel met zijn toestand vergenoegd, dat hij God niet zegent en zo de duivel zijn hoop ontnemt. *Zie, de duivel zal enigen van u in de gevangenis werpen.* Waarom werpt de duivel ons in de gevangenis? Niet zozeer om ons lichaam te beschadigen als wel om ons gemoed te kwellen: *opdat wij verzocht worden* is er bijgevoegd. Hij beoogt ons vergenoegen te boeien en de rechtmatige beweging van onze zielen te verstoren; niet zozeer poogt hij ons in de gevangenis, alswel in misnoegen te storten. Maar door heilige vergenoeging verliest de satan zijn prooi en mist zijn einde. Dikwijls heeft de duivel ons bedrogen: het beste middel om hem weer te bedriegen is vergenoegd te zijn in het midden van de aanvechting: ons vermogen zal de duivel misnoegen. U, laat ons onze vijand niet believen. Misnoegen is het vermaak van de duivel, dat is zoals hij het gaarne hebben wil, opdat hij zich bij het vuur van onze passies warmen mag. Beking is de vreugde van de engelen, en misnoegen de blijdschap van de duivelen. Zoals de duivel in onenigheid danst zo zingt hij in misnoegen. Het vuur van onze passies maakt de duivel tot een zegevuur voor hem: het is zijn hemel, wanneer hij zien mag, dat wij onszelf met ons eigen misnoegen en onrust zo pijnigen; maar door heilige vergenoeging verzetten wij hem van zijn voornemen en brengen hem zagezegd buiten zijn postuur.

V. VERDELING

DE VIJFDE BEWEEGREDEN TOT VERGENOEGING

De vijfde beweegreden is door heilige vergenoeging behaalt een Christen de zegen over zichzelf. Het is de heerlijkste zege zichzelf te overwinnen en over zijn eigen geest te heersen. *Beter is hij* in Salomo's oordeel, *die heerst over zijn geest, dan die een stad inneemt*. Passie is een bewijs van zwakheid; onvergenoegd te zijn is vlees en bloed eigen. Maar gelasterd, gekluisterd en evenwel vergenoegd te zijn, dat is boven de natuur en is een gedeelte van die kloekmoedigheid en heldhaftigheid, die alleen een Goddelijke Geest kan instorten. In het midden van alle hoon van de wereld geduldig te zijn, te midden van alle wereldse veranderingen een geruste en stille geest te bezitten, dat is een zege, die de kroon van de eer verdient. De Heilige Job, naakt en ontbloot van alles, zijn scharlaken verlatende en de mesthoop omhelzende (een droevige verandering) had echter geleerd vergenoegd te zijn. Want *hij viel op de aarde neder en aanbad*. Iemand zou gedachte hebben dat hij zich neergestort zou hebben met lastering; nee, hij valt neder al biddende. Hij bad Gods gerechtigheid en heiligheid aan. Zie daar de kracht van de genade. Hier was een nederige onderwerping en toch een heerlijke overwinning. Hij verkreeg de zege over zichzelf. Het is geen grote zaak, dat iemand zijn hartstochten toegeeft, dat is licht en wijs maar zichzelf te vergenoegen in verloochening van zichzelf is geheiligd en Goddelijk.

VI. VERDELING

DE ZESDE BEWEEGREDEN TOT VERGENOEGING

De zesde beweegreden om het hart tot vergenoeging te brengen is de bedenking dat alles wat ons door de voorzienigheid van God wedervaart, hoe hard en bloedig het ook is, de gelovigen ten goede gedijen zal. *En wij weten dat degenen die God liefhebben alle dingen medewerken ten goede*. Niet alle goede dingen alleen maar zelfs alle kwade dingen werken ten goede; en hoe zullen wij misnoegd wezen over hetgeen ons ten goede medewerkt?

Laat ziekte, armoede, smaadheid, lastering, rechtvaardigheden etc. zich verzamelen en hun krachten tegen ons wapenen: alles zal toch ten goede medewerken. Onze ziekten zullen onze geneesmiddelen zijn en zullen wij ontevreden zijn over hetgeen ons onwijs ten goede dienen zal? *De oprechten gaat het licht op in de duisternis*. De verdrukking mag de naam van Mara voeren, ze is bitter maar medicijn. Overmits dit stuk zo ganselijk met vertroosting opgevuld is en tot een voortreffelijk en algemeen geneesmiddel tegen misnoegen dienen kan, zo zal ik mij hier een weinig uitbreiden en tonen op welke wijze de verdrukkingen en zwarigheden ons ten goede medewerken.

I. Zij zijn onderwijzende, zij leren ons. De Psalmist zeer levendig de zwarigheden van de kerk in de 74^e psalm afbeeldende, stelt dit opschrift: een onderwijzing, een Psalm die onderwijst hetgeen tot onderwijzing dient, dat werkt ten goede. Soms stelt God ons onder de zwarte roede maar daar is een tucht- en leerroede. *Hoort de roede en Wie ze besteld heeft*. God maakt ons klaaghuis tot onze tuchtschool. De verdrukking is een prediker: *blaast de bazuin te Thekoa*. De bazuin blazen is het volk prediken, zoals blijkt in vers 8. *Laat u tuchtigen, Jeruzalem*. De bazuin blies aanstaande zwarigheid en meteen leerde ze tucht. Soms beveelt God Zijn dienaren hun *stem als een bazuin te verheffen*. Maar hier spreekt Hij tot de bazuin om haar stem als een prediker te laten horen. Verdrukkingen en zwarigheden leren ons

Ten eerste. Nederigheid. In het algemeen gaan voorspoed en hoogmoed hand aan hand. Maar de kastijdingen zijn Gods bijtende middelen om het verheven vlees uit te bijten. Jezus Christus is een *Lelie der dalen*. Hij woont in een nederig hart. God brengt ons in een dal van tranen, opdat Hij ons in het dal van de nederigheid voert. *Gedenkt aan mijn ellende en aan mijn ballingschap, aan de alsem en de gal. Mijn ziel gedenkt er wel terdege aan en zij bukt zich neder in mij.* Als wij dik gezwollen zijn heeft God geen beter middel voor ons dan een drinkbeker van bittere gal en alsem. Verdrukkingen worden bij doornen vergeleken en gewis, het zijn Gods doornen waarmede Hij de bladeren van de hoogmoed doorsteekt. Verbeeldt u dat de ene de andere met een zwaard om hem te doden vervolgt, en bij geval alleen zijn vuil gezwel opent, dat doet hem goed. Gods zwaard is alleen daar op uit om het gezwel van onze hoogmoed te openen. Zal dan, hetgeen ons vernedert, ons misnoegen?

Ten tweede. Boetvaardigheid: *Gij hebt mij getuchtigd*, zegt Efraïm, *en ik ben getuchtigd geworden. Zekerlijk nadat ik bekeerd ben heb ik berouw gehad en nadat ik mijzelf ben bekend gemaakt heb ik op de heup geklopt* etc. Boetvaardigheid is de gezegende vrucht die op het kruis groeit. Wanneer het vuur onder de distilleerketel is, dan druipet het water van de rozen. De vurige verdrukkingen doen het water van de boetvaardigheid uit onze ogen druipen; zou hier dan enige reden van misnoegen wezen?

Ten derde. Verdrukking leert beter bidden. *Heere, in benauwdheid hebben ze u gezocht: zij hebben hun stil gebed uitgestort als Uw tuchtiging over hen was.* Tevoren spraken ze een gebed maar nu stortten ze het uit. Jona was in het schip vol vaak en diepe slaap maar in de buik van de walvis waakte hij en bad. Wanneer God de vuurbrand van de verdrukking onder ons strooit, dan zullen onze harten temeer overkoken. God scheidt vermaak in Zijn kinderen, als de Geest van de gebeden in hen is. Nooit heeft David, die zoete zanger van Israël zijn hart met zoeter toon geslagen, nooit vloeiender gebeden, als toen hij op de wateren van de verdrukking zwierf. Dit zijn de heerlijke lessen die ons de verdrukkingen leren en nog zouden wij misnoegd wezen?

II. De zwarigheden toetsen en beproeven ons. *Want Gij hebt ons beproefd o God; Gij hebt ons gelouterd, gelijk men het zilver louterd, Gij had ons in het net gebracht, Gij had een enge band om onze lendenen gelegd.* Nu wordt ook goud te on-deugender door louteren en koren erger van wannen? De verdrukking is de toetssteen van de oprechtheid die ons beproeft, van wat aarde wij zijn. De verdrukking is Gods wan en zift. Het is goed dat de mensen bekend zijn. Sommige dienen God om het livrei, zijnde gelijk de vissers, die hun netten alleen gebruiken om vissen te vangen, zo gebruiken zij de Godsdienst als een net om staat en bevordering daarmede te vangen. De verdrukking ontdekt deze. De Donatisten togen naar de Gothen toen de Arianen de overhand hadden. Huichelaars zullen in geen storm te zeil gaan, maar ware genade staat ook harde winterbuien uit. Daar is een dierbaar geloof, hetwelk gelijk een Ster in de duistere nacht het helderst flonkert. Het is goed dat onze genade op de proef wordt gesteld want daardoor verkrijgen wij onze troost en het Evangelie van Zijn eer; en waarom dan hier over misnoegd?

III. De verdrukkingen zijn van een uitzuiverende kracht: deze kwaden dienen tot ons nut, overmits zij de zonde uitdrijven: en zal ik hierover misnoegd zijn? Wat nood is het of ik meer zwarigheid heb als ik maar minder zonde heb. De klaarste dag heeft zijn wolken, het zuiverste goud zijn schuim en de aller-doorlouterste ziel heeft haar droesem van verdorvenheid. De Heiligen verliezen in de oven niet als hetgeen ze wel missen mogen, haar schuim. Is dit dan niet tot ons beste en hoe zouden wij dan murmureren? *Ik ben gekomen*, zegt Christus, *om vuur op de aarde te werpen.* Tertullianus verstaat het van het vuur van de verdrukkingen. God maakt dit vuur zoals het vuur van de drie jongelingen, dat hun banden slechts verzengde en hen op vrije voeten in de oven stelt. Zo doet ook het vuur van de verdrukking: de banden van

de ongerechtigheid verteren. *Daarom zal daardoor de ongerechtigheid Jacobs verzoend worden* (gezuiverd worden) *en dit is de ganse vrucht, dat Hij deszelfs zonde weg zal doen.* Wanneer verdrukking of dood een Goddeloze aanvalt, zij neemt zijn ziel weg. Maar in een Godzalige niet anders dan de zonde: is er dan enige reden waarom wij misnoegd zouden zijn? God doopt ons in de bittere wateren van de verdrukking opdat Hij onze vlekken wegneme. Gods volk is *Zijn akkerwerk en gebouw*. Het ploegen van het land doodt het onkruid en het eggen breekt de harde kluiten. Wanneer God ons ploegt door zwaarigheid, geschied het om het onkruid van de zonde te verdelgen en zijn eggen strekt om de harde kluiten van de onboetvaardigheid te verbrijzelen, opdat het hart tot het zaad van de genade te bekwamer mag zijn. En is het dit alles, waarom zullen wij dan misnoegd zijn?

IV. De verdrukkingen oefenen en vermeerderen de genade.

(1) Zij oefenen de genade. Verdrukking ontsteekt onze genaden. Ieder ding is dan meest in zijn uitstekendheid wanneer het het meest in oefening is. Onze genaden kunnen, hoewel niet dood, in slaap geraken en dan hebben ze opwekking van node. Hoe doof en dood ligt het vuur als het onder de as bedolven is, of de zon wanneer zij met een wolk bemaskerd is? Een zieke leeft wel, maar is niet levendig. De verdrukkingen wekken de genade op en maken ze levendig. God schept er geen vermaak in om de genade in verduistering te zien; het geloof brengt haar zuiverste en edelste werkingen in tijden van verdrukking voort. God maakt het afvallen van de bladeren tot een lente voor onze genaden. Wat is er dan aan gelegen of wij wat meer lijden, indien onze genade slechts des te werkdadiger is?

(2) Zij doen de genade aanwassen: gelijk de wind de vlam ontsteekt en vermeerdert; zo blazen ook de winden van de verdrukking onze genaden op en doen ze vermeerderen; genade wordt zelfs in de oven niet verteerd maar is gelijk als de olie van de weduwe in de fles, die door uit te storten vermenigvuldigd werd. De toorts, als ze geslagen wordt, brandt te helderder; zo ook genade door lijden geoefend. Scherpe vorst voedt en onderhoudt het goede winterkoren: zo ook bittere verdrukkingen de genade: sommige bomen wassen in schaduw beter, dan in zonneschijn zoals de Laurier en de Cypres. Zo is ook voor velen de schaduw van tegenspoed beter dan de zonneschijn van voorspoed. De natuurkundigen merken op dat de Koolwortel beter met zout dan vers water bevochtigd, wast en groeit. Zo zullen ook delen in het zoute water van de verdrukking beter in genade aanwassen: en zullen wij misnoegd wezen over hetgeen ons doet groeien en te meerder vrucht dragen?

V. De verdrukkingen brengen meer van Gods onmiddellbare tegenwoordigheid in de ziel. Wanneer wij meest besprongen worden zullen wij de meeste bijstand hebben. *In de meeste benauwdheden zal Ik bij u zijn.* Met de mens bij welke God is door Zijn machtige tegenwoordigheid, in het ondersteune en met Zijn genadige tegenwoordigheid in het verzoeten van de tegenwoordige beproeving kan het niet kwalijk gesteld wezen. God wil met ons in de benauwdheid wezen, niet alleen om er ons in te zien maar ook om ons te ondersteunen, zoals Hij met *Daniël in de leeuwenkuil* en die *drie Jongelingen* in de vurige oven was. Wat scheelt het of wij meer benauwdheden hebben dan anderen, indien wij ook meer van God en Zijn gunstige tegenwoordigheid genieten? Nooit hebben wij zoeter toelach van Gods aangezicht als wanneer de wereld zuur begint te zien. *Uw inzettingen*, zegt David, *zijn mij gezangen geweest; waar? niet als ik op de troon in praal gezeten was, maar ter plaatse mijner vreemdelingschappen.* Wij lezen: *De Heere was in de wind niet; de Heere was ook in de aardbeving niet; de Heere was ook in het vuur niet.* Maar dit is te verstaan oneigenlijk en in een geestelijke zin; maar hier is het in het tegendeel; als de wind van de verdrukking de gelovigen aanblaast, is God in de wind. Wanneer de aardbeving van de benauwdheden op het hoogste is, zo zal ook God daar tegenwoordig zijn. En wanneer het vuur van de vervolging tegen haar ontstoken wordt, zo is God in dat vuur, te weten om het te heiligen, te verzoeten,

en hen daarin te ondersteunen. Als God met ons is, zo zal de oven in een vreugdevuur, de gevangenis in een Lusthof, de aardbeving in een vrolijke dans veranderen. Lieve, waarom zou ik misnoegd zijn, wanneer ik meer van Gods gezelschap geniet?

VI. De kwaden van de verdrukkingen dienen ten onzen besten, omdat zij verzekeringen van Gods liefde meebrengen en blijken van Zijn bijzondere gunst zijn. De verdrukking is het livrei van de heilige en een merk en wapen van eer. Dat de God der heerlijkheid op een worm ziet en zoveel kennis van hem neemt, dat Hij hem liever kastijden als verliezen wil, dat is een hoge daad van gunst. Gods roede is een Koninklijke scepter. Job noemt de bezoeking van God in zijn beproeving een grootachting van de mens en een zetten van het hart op hem. Sommiger voorspoed is hun schande geweest, omdat de verdrukking een kroon op het hoofd van de ander was.

VII. De verdrukkingen werken ons ten goede, *omdat ze ons een gans zeer uitnemend gewicht der heerlijkheid werken*. Hetgeen mijn heerlijkheid in de hemel bevordert, dat strekt mij ten goede. Nergens lezen wij in de heilige bladeren, dat iemands eer en rijkdom hem *een gewicht der heerlijkheid werken*, dat doen de verdrukkingen. Zal dan een mens misnoegd zijn over hetgeen tot zijn heerlijkheid strekt en werkt. Hoe zwaarder gewicht van verdrukking, des te uitnemender gewicht van heerlijkheid. Niet dat ons lijden de heerlijkheid verdient, (zoals die van het Pausdom verkeerd duiden), maar dat het hoewel geen *causa*, echter *via* is; schoon geen oorzaak van onze kroon, echter de weg tot dezelve is; en dat God ons, zoals de *Leidsman onzer zaligheid, door lijden heiligt*. Zal ons dit alles met onze staat niet vergenoegd doen zijn? Och ik bid u, ziet niet zozeer op het kwaad, alswel op het goed van de verdrukking. De verdrukkingen worden in de Heilige Schrift bezoeken genoemd. Het grondwoord, *Hij heeft bezocht*, wordt zowel in een goede als in een kwade mening genomen. Gods verdrukkingen zijn vriendelijke bezoeken; ziet hier de roede van God, zoals eertijds die van Aäron bloeien; en honig, zoals die van Jonathan, op zijn punt dragen. Armoede zal onze zonden doden; en de ziekte van het lichaam zal een zondezieke ziel genezen. O! dan, in plaats van morren en misnoegd te zijn, zegent God. Indien u zulk een wederstand op de weg niet ontmoet was, u zou zich mogelijk ter helle gehaast hebben, zonder ooit gestuit te zijn.

VII. VERDELING

DE ZEVENDE BEWEEGREDEN TOT VERGENOEGING

Overdenkt, ten zevende, tot verder overreding, het kwaad van het misnoegen. Misnoegen bevat een vermenging van droefheid en gevaar en deze beide moeten noodzakelijk een storm in de ziel verwekken. Hebt u niet wel de gestalte van een zieke gezien? Soms wil hij op het bed zitten; terstond wil hij weer neder liggen; en neder zijnde is hij nog niet gerust; eerst keert hij zich op de ene, aanstonds weer op de andere zijde en is en blijft even rusteloos. Een juist zinnebeeld van een onvergenoegde geest. De mens die daarmee bezet is, is niet ziek, maar nooit goed; soms zal hij zulk een levensstand wenslen maar die hebbende, heeft hij het nog niet naar wens, echter blijft hij misnoegd, dan zal hij een andere staat wenslen en die verkregen hebbende, is het al één en hetzelfde. *Dit is een kwaad onder de zon*.

Nu het kwaad van misnoegen bestaat en blijkt in deze drie dingen.

A. Zijn vuilheid en verachtheid. Als zijnde een christen onwaardig.

Ten eerste. Onwaardig ten opzichte van zijn belijdenis. Het was het zeggen van een heiden: draagt uw lot gerust en weet dat u een mens bent. Zo zeg ik: draagt het u beschoren lot vergenoegd en weet dat u een christen bent. U belijdt, dat u door het geloof leeft: wel hoe?

evenwel niet vergenoegd? Het geloof is een genade, die de dingen die men niet ziet in wezen brengt. Het gezicht van het geloof gaat verder dan de schepselen en wordt door de beloften gevorderd, het geloof leeft *niet bij brood alleen*. Wanneer het water in de fles verteerd is, zo weet het geloof waar het zijn toevlucht zal nemen; een christen in gebrek van zichtbare hulpmiddelen en uiterlijke vertroosting en neergeslagen te zien, waar is het geloof dan? Och! zegt iemand, mijn staat in de wereld is ten enenmale teniet. Ja, hetgeen erger is, uw geloof is teniet. Wilt u juist niet vergenoegd wezen, tenzij God u, zoals Hij de Heilige Petrus deed, een vat waarin *allerhande dieren der aarde en vogelen des hemels zijn*, neerlate? Dit is zoals Thomas zei: *Indien ik mijn vinger niet steek in het teken der nagelen en steke mijn hand in Zijn zijde, ik zal geenszins geloven*. Zo hier, indien u geen volkomen gevoel van uiterlijke middelen en vertroosting hebt, zo wilt u niet vergenoegd wezen. Het ware geloof zal op God vertrouwen, ook waar het hem niet naspeuren kan; het zal op Gods verbintenis alles wagen ofschoon het niet in het gezicht heeft. U die misnoegd bent omdat u niet alles hebt, wat u wenst, hebt dit tot onderrichting: of uw geloof is geen wezen, of ten besten nog maar een onvoldragen vrucht. Het is een zwak geloof, dat nog met stelten en krukken ondersteund moet worden. Ja, misnoegen is niet alleen beneden het geloof, maar ook beneden de rede. Waarom bent u misnoegd? Is het omdat u van zulke goederen verstoten bent? Wel, hebt u geen reden om u neer te zetten? Leert de rede niet dat u maar huurlingen en gebruikers naar believen van de eigenaars bent? En mag u God niet wanneer het hem gelieft, daaruit zetten? Uw staat, die u bezit, hebt u niet vanwege het recht maar naar gunst en beleefdheid.

Ten tweede. Onwaardig is zij in dat opzicht, waarin wij omtrent God staan. Een christen is met de naam en het voorrecht van het zoonschap bekleed; hij is een erfgenaam van de beloften. Och! overweegt dat het lot van de vrije genade op u gevallen is, u bent van Christus naar het maagschap en van koninklijken bloede; u bent in enige zin, boven de engelen verhoogd. *Waarom bent u van morgen tot morgen zo mager, gij koningszoon?* Waarom bent u misnoegd? Och! hoe onwaardig is dit voor u? Evenals de erfgenaam van enig groot opperheerser op en neer zou gaan kwijnen omdat hij zulk een bloem niet zou mogen plukken.

B. Bedenkt de zondigheid van die, die in deze drie dingen blijkt, namelijk in

I. Zijn oorzaken.

II. Zijn vergezellende dingen.

III. Zijn gevolgen

I. Zondig is ze ten opzichte van zijn oorzaken, welke deze zijn.

1. *Hoogmoed*. Die van zijn verdiensten hoog gevoelt zal doorgaans zijn staat gering achten: een onvergenoegd mens is een opgeblazen en hovaardig mens, acht zichzelf altijd beter als anderen en vindt daarom een fout in Gods wijsheid, dat hij niet boven anderen is. En aldus spreekt het maaksel tot zijn Maker, *waarom heb u mij alzo gemaakt?* Waarom ben ik niet hoger en meerder? Misnoegen is niet anders als het schuim en overkooksel van hoogmoed.

2. De tweede oorzaak is *Nijd*, een zonde, welke Augustinus de zonde van de duivel noemt. De satan benijdde Adam de heerlijkheid van het paradijs en het Goddelijk gewaad van de onnozelheid. Die zijn naaste hetgeen hij heeft benijdt is nooit vergenoegd met het deel dat hem de Goddelijke voorzienigheid heeft toegeschikt. Gelijk de nijd, twist en tweespalt verwekt (deze maakt de Plebeïsche, of samenrotting van het gemene volk onder de Romeinen zo sterk) zo scheidt ze ook misnoegen. Een nijdig mens ziet zoveel op de zegeningen van anderen, dat hij zichzelf niet kan zien en zo zichzelf gedurig kwelt en pijnigt. Kaïn benijdde zijn broeder omdat zijn offerande aangenomen en zijn eigen versmaad werd; hierop volgde zijn misnoegen en van stonden aan begonnen zijn moordzuchtige gedachten in zijn hart op te rijzen.

3. De derde oorzaak is *Gierigheid*. Deze is een wortel van vele zonden. Vanwaar zijn kwellende pleidooien, anders dan van misnoegen? En vanwaar komt misnoegen anders dan van gierigheid? De gierigheid en vergenoegdheid kunnen niet tezamen in één hart wonen. Gierigheid is een gulzigaard die nooit verzadigd wordt; de gierigaard is gelijk de *Behemoth*. *Zie hij doet de rivier geweld aan: hij vertrouwt dat hij de Jordaan in zijn mond zou kunnen intrekken*. Vier dingen, zegt Salomo, zijn er die zeggen: *Het is niet genoeg*. Ik mag er het vijfde, *het hart van een gierigaard*, hetwelk altijd begeert, bij doen. Gierigheid is als een wolf in de borst, die altijd voedsel wil en omdat een mens niet verzadigd is, daarom is hij niet vergenoegd.

4. De vierde oorzaak is *jaloerie*, die soms door zwaar humeur, soms door misverstand veroorzaakt wordt. De geest van jaloerie teelt deze boze geest van misnoegen. Jaloerie is een grimmigheid des mans: en dikwijls is ze niet anders als gissing en inbeelding, welke echter dadelijk misnoegen baart.

5. De vijfde oorzaak van misnoegen is *Wantrouwen* en deze is een grote trap van Godverloochening. Een onvergenoegde is altijd wantrouwende. De middelen van de voorraad zijn gering; ik ben in zulke benauwdheden en noden, kan God mij helpen? *Zou God een tafel kunnen toerichten in de woestijn?* Voorwaar Hij kan dit niet. Mijn staat is uitgeput, kan God mij herstellen? Mijn vrienden zijn weg, kan God mij meer verwekken? Gewisselijk de arm van Zijn macht is verwrongen. Ik ben als Gideons droge vlies, kan ook enig water dit vlies bedruipen? *Ziet, zo de Heere vensteren in de hemel maakte, zouden die zaken kunnen geschieden?* Zo gaat de ziel, als het anker van de hoop en het schild van het geloof weggeworpen zijn al kwijnende op en neer. Misnoegen is niets anders dan een weergalm van ongelooft. En wantrouwen is ellendiger dan de benauwdheid zelf.

II. Misnoegen is zondig ten opzichte van zijn vergezellende dingen. Welke twee zijn.

1. Misnoegen gaat met een gefronste *Zwaarmoedigheid* vergezelschap. Een Christen van een juiste getemperdheid is altijd blijmoedig in God. *Dient de Heere met blijdschap*. Het is een teken, dat de genade-olie in het hart uitgestort is wanneer de vreugde-olie in het aangezicht schijnt. Blijmoedigheid geeft de Godsdienst geloof en crediet. Hoe kan een onvergenoegde blijmoedig zijn? Misnoegen is een korzelig en stuurs humeur. Wanneer wij onze wens niet krijgen zal God niet een goed woord noch gelaat van ons hebben. Zoals de vogel in de kou omdat ze opgestoten zijnde niet in de open lucht kan vliegen zichzelf tegen de kou verplettert en om de hals brengt. Zo was het met de korzelige profeet gesteld: *Billijk is mijn toorn ontstoken ter dood toe*.

2. Misnoegen gaat met *Ondankbaarheid* vergezelschap: omdat wij alles wat wij begeren niet hebben, zo achten wij de weldaden niet die wij bezitten. Wij handelen met God zoals de weduwe van Sarepta met de profeet Elia. De profeet was een middel tot behoud van haar leven in de hongersnood geweest want om zijnentwille was het eigenlijk dat haar meel in de kruik en haar olie in de fles niet bezweek. Maar zo haast als haar zoon sterft, vervalt ze tot misnoegen en begint met de profeet te twisten: *Wat heb ik met u te doen, gij man Gods? Zijt gij bij mij ingekomen om mijn ongerechtigheid in gedachtenis te brengen en om mijn zoon te doden?* Zo ondankbaar gaan wij ook met onze God te werk. Wij kunnen tevreden zijn om van God weldaden te ontvangen maar als hij ons in het geringste tegen is, aanstonds worden wij korselig en ongeduldig en zijn gereed om God in het aangezicht te vliegen. Zo verliest God al Zijn weldaden. Wij lezen in de Goddelijke Schriften van lof en dankofferen. De onvergenoegde onthoudt deze aan God; zijn dankoffer verliest de Heere. Een onvergenoegd christen klaagt in het midden van de weldaden, zoals Adam die midden in het Paradijs zondigde. Misnoegen is een spinnenkop die het vergif van ondankbaarheid uit de zoetste bloemen van Gods zegeningen zuigt en door een duivelse alchemie schuim uit het allergeloutertste goud trekt. De onvergenoegde rekent alles wat hij voor God doet teveel en wat

God voor hem doet te weinig. O wat een zonde is ondankbaarheid! Het is een ophopende zonde: hetgeen Cicero van de vadermoord zegt dat mag ik van de ondankbaarheid zeggen: vele zonden zijn er in deze tezamen gehouden: het is een rol die een gehele tafel van zonden in zich begrijpt. En hoe vol is misnoegen van deze zonde? Een onvergenoege christen omdat hij de gehele wereld niet heeft, zo onteert hij God met de zegeningen die hij heeft. God maakt Eva uit Adams rib om hem een hulpe te zijn, zoals de oude leraar Chrysostomus spreekt. Maar de duivel maakte een boog van deze rib en schoot Adam naar het hart. Zo neemt ook misnoegen de rib van God weldaden tot haar boog om daarmee ondankbaar naar God te schieten, zijn staat, vrijheid en alles tegen God aanwendende. Zo geschiedt het menigmaal. Ziet dan hoe misnoegen en ondankbaarheid ondereen geweven en tezamen gevlochten zijn. En zo is ook misnoegen zondig in hetgeen haar vergezelschap.

III. Zondig is ze ook in haar gevolgen, welke deze zijn.

1. Misnoegen maakt de mens geheel ongelijk aan de Geest van God. De Geest van God is een zachtmoedige Geest. De Heilige Geest daalde op Christus in de gedaante van een duif. Een duif is een zinnebeeld van zachtmoedigheid maar een onvergenoege geest is geen zachtmoedige geest.

2. Misnoegen maakt de mens de duivel gelijk. De duivel met het vergif van nijd en boosheid opgeblazen is nooit vergenoegd, evenzo is de misnoegde. De duivel is een ongeruste geest, gestadig wandelt hij rondom ons, om te zwerven in zijn rust. En hierin is de onvergenoege hem gelijk want hij gaat op en neer, zichzelf kwellende, zoekende rust doch geen vindende. Hierin is hij dan het schilderij en afbeeldsel van de duivel.

3. Misnoegen ontleedt de ziel, ontstelt het hart en maakt het tot plichten onbekwaam. *Is iemand onder u in lijden, dat hij bidde.* Maar is iemand misnoegd? Hoe zal hij bidden? *Opheffende heilige handen zonder toorn.* Misnoegen is vol toorn en passie. De misnoegde kan geen heilige maar wel bezoedelde handen opheffen want hij heft melaatse handen op en dat vergiftigt zijn gebeden. Zal ook God vergiftigde offeranden aannemen? Chrysostomus vergelijkt het gebed met een zuivere krans: deze zegt hij, die een sierlijke krans vlechten, moeten hun handen rein hebben. Het gebed is een kostelijke krans en kroon, het hart, dat ze tezamen vlechten zal, moet zuiver wezen. Misnoegen werpt vergif in de springbron (hetwelk de dood onder de Romeinen was). Onvergenoege brengt het hart in disorder en tweespaltigheid en zulk één kan God niet zonder aftrekking dienen.

4. Misnoegen maakt soms ook tot het gebruik van de reden onbekwaam. Jona in een passie van misnoegen heeft niet beter dan Godslasterlijk en uitzinnig gesproken. *Billijk is mijn toorn,* zegt hij, *ter dood ontstoken.* Wat is dit? Toornig op God te wezen? Van toorn te sterven? Voorwaar hij wist niet wat hij zei. Als misnoegen ons vervoert en bij ons de overhand heeft, zo spreken wij, zoals Mozes, *onbedacht met onze lippen.* Dit kwaad humeur zal ook de werkingen van de rede zelfs opschorren.

5. Misnoegen zal niet alleen de mens zelf, maar ook die omtrent hem zijn, ontrusten. Deze boze geest beroert huisgezinnen, parochies etc. Zo er maar één snaar ontstemd is, is de hele muziek bedorven. Een onvergenoege geest maakt twist en tweespalt onder anderen. Dit verdorven humeur is het, waaruit onenigheden en pleidooien voortgeteeld worden. Vanwaar komen alle krakelen en twist anders dan uit gebrek van vergenoegdheid? *Vanwaar komen krijgen en vechterijen onder u? Komen zij niet hiervan namelijk uit uw wellusten?* Jac. 4: 1. In het bijzonder uit deze lust van misnoegen? Waarom heeft Absalom een oorlog tegen zijn vader opgenomen, willende niet alleen zijn kroon maar ook zijn hoofd wegnemen? Raakte niet dit vuur in brand door de vonken van zijn misnoegen? Absalom werd door regeerzucht gedreven en wilde koning zijn. Waarom heeft Achab Naboth gestenigd? Was het niet zijn misnoegen omtrent de wijngaard? O die duivel van misnoegen! Zo heb u haar zondigheid gezien.

C. Overweegt de dwaasheid en ijdelheid daarvan. Ik mag zeggen met die zoete zanger: *Immers woelen de mensen ijdelijk*. Hetwelk aldus blijkt.

1. Is het niet een dwaas en ijdel ding over het verlies van hetgeen dat in zijn eigen aard vergankelijk en veranderlijk is, beroerd te zijn? God heeft een wisselvalligheid in het scheepsel gesteld: de ganse wereld klinkt van veranderingen en mij aangaande, of mij hier onbestendigheid bejegt, of ik een vriend of goed of zo wat verlies, of ik in gestadige ongestadigheid ben, ik acht het niet meer alsof ik een bloem verwelken of een blad in de herfst afvallen zag. In alle uiterlijke troost is een zekere herfst, een afvallen van bladeren. Nu, grote dwaasheid is het over het verlies van die dingen die in hun eigen aard wisselvallig zijn, misnoegd te wezen. Hetgeen Salomo van de rijkdommen zegt, is van alle dingen onder de zon waarachtig: *Zij maken zich arendsvleugelen*. Noachs duif bracht een olijftak in haar mond maar vloog terstond uit de ark, zonder ooit weer te keren. Zulk een troost brengt ons wel enige honig in haar mond maar zij heeft vleugels en tot wat einde zouden wij dan misnoegd wezen, tenzij dan omdat wij juist ook geen vleugels hebben om dezelve na te vliegen en te achterhalen.

2. Misnoegen is een harte-breking. *Door de smart des harten wordt de Geest verslagen*. Zij neemt de troost van het leven weg. Niemand is er onder ons, die niet verscheidene genade-gaven heeft, indien wij ze maar zien kunnen. En evenwel, omdat wij niet alles hebben wat ons onvergenoegd hart begeert, zo verliezen wij de troost van hetgeen wij reeds hebben. Als Jona's wonderboom (een verwelkende ijdelheid) verdorde, was Jona zo misnoegd dat hij nooit aan zijn wonderbare verlossing uit de buik van de walvis gedacht. Hij vindt geen troost in zijn leven maar wenst te mogen sterven. Wat dwaasheid is dit? Wij moeten alles hebben of niets; zijnde daarin de kinderen gelijk, die het stuk dat hen gesneden is wegwerpen omdat ze juist geen groter hebben mogen. Misnoegen verteert onze levenstroost. Daar benevens, zeer goed was het, zo wij ernstig overdachten, hoe nadelig dit ook zelfs voor onze gezondheid is. Want zoals misnoegen de ziel pijnigt, zo mergelt ze het lichaam uit; eet als een mot, verzwakt de levenskrachten en verteert de geesten. De pleuris van het misnoegen brengt het lichaam in een tering. En is dit geen dwaasheid?

3. Misnoegen verlicht onze last niet maar maakt het kruis te zwaarder. Een vergenoegde geest gaat blijmoedig voort onder zijn zwaarigheid. Misnoegen maakt onze droefheid zo ondraaglijk als ze onredelijk is. Zo het been gezond is, het zal een boei-ijzer zonder daarover te klagen verdragen, maar zo het zeer is, zo zal met het eerste aanleggen, de kluister drukken. Misnoegen van gemoed is een wond die de boeien van verdrukking te bezwaarlijker maakt. Misnoegen bezwaart ons meer dan de zwaarigheid zelf en doopt de verdrukking in alsem. Toen Christus aan het kruis was, brachten de Joden hem gal en edik te drinken opdat het Zijn lijden en ellenden vermeerderen mocht. Misnoegen brengt een mens in zijn verdrukking edik en gal te drinken. Dit is erger dan de verdrukking zelf. Is het geen dwaasheid zijn eigen kruis te verzwaren en te verbitteren?

4. Misnoegen spint de draad van onze zwaarigheden te langer. Een christen is misnoegd omdat hij gebrek heeft en daarom heeft hij gebrek omdat hij misnoegd is. Hij murmureert omdat hij verdrukt wordt en daarom wordt hij verdrukt omdat hij murmureert. Misnoegen zal onze zegeningen uitstellen en verachten. God handelt hierin met ons, zoals wij met onze kinderen plegen te doen. Wanneer ze tevreden en blijmoedig zijn, zullen ze dit en dat van ons hebben maar wanneer wij hen zien huilen en tieren, dan houden wij terug. Door ons misnoegen zullen wij niets dan plagen van God verkrijgen. Hoe meer het kind worstelt en spartelt, hoe meer het geslagen wordt. Wanneer wij ook door onze zondige hartstochten God tegenspartelen zal Hij Zijn slagen verdubbelen en vermenigvuldigen. God wil onze wrevelige harten zo temmen. Wat heeft Israël door zijn korzeligheid gewonnen? Elf dagreizen waren zij van Kanaän toen zij in misnoegen begonnen te murmureren. En hoe heeft God hen een veertigjarige reis in de

woestijn laten nemen: dat was de vrucht van hun misnoegen. Is dat geen dwaasheid onze eigen zegeningen uit te stellen? Zo hebt u het kwaad van misnoegen gezien. Ik ben in deze rede wat wijdlopig geweest maar nimmer wordt te veel gezegd, dat nooit genoeg geleerd wordt.

VIII. VERDELING

DE ACHTSTE BEWEEGREDE TOT VERGENOEGING

Waarom is de mens met zijn deel niet vergenoegd? Zo hij meer had, zou hij wellicht minder vergenoegd zijn. De gierigheid is een droge dronkenschap. De wereld is zodanig, dat hoe meer wij hebben, hoe meer wij begeren. Zij kan het hart van de mensen niet vervullen. Wanneer het vuur brandt, hoe zult u hetzelfde blussen? Niet door olie in de vlammen te storten noch door meer hout aan te leggen maar door het wegnemen van alle brandbare stof. Wanneer de zucht tot rijkdom ontstoken is, hoe zal de mens verzadigd worden? Niet door te hebben al wat hij begeert maar door het terughouden van hetgeen die brand stookt, te weten, door het matigen en verminderen van zijn begeerte. Die vergenoegd is, heeft genoeg. Wanneer iemand in een hete koorts of waterzucht dorst, zo wordt hij niet voor vochtige dingen die de brand te meer ontsteken, gelaafd en gelest maar door het wegnemen van de oorzaak en het genezen van de kwade onmatigheid. De weg om iemand tot vergenoeging te brengen is niet door het verhogen van zijn staat maar door het vernederen van zijn hart.

IX. VERDELING

DE NEGENDE BEWEEGREDE TOT VERGENOEGING

Overweegt opdat u vergenoegd mag zijn, de korthed van uw leven. *Het is een damp*, zegt de Heilige Jacobus, *die voor een weinig tijd gezien wordt*. Een schaduw en droom noemt Sophocles het. Een altijd lopend rad. De poëten plegen de tijd, om haar vlugge gezwindheid af te beelden, met vleugels te vertonen. Job vergelijkt het bij een gezwinde loper (ons leven rijdt te post) en bij een dag en niet bij een jaar. *Mijn dagen zijn lichter geweest dan een loper*. En in der waarheid is het gelijk een dag. De kindsheid is als het aanbreken van de dag, als de morgenstond. De jeugd als de opgang van de zon. De mannelijke jaren zijn de zon op de middag. De ouderdom is de ondergang van de zon. Krankheid is de avondstond en daarop volgt de nacht van de dood. Hoe haast gaat deze dag van het leven voorbij. Hoe dikwijls gaat deze zon op de hoge middag onder? Hoe dikwijls eindigt het leven voor de avond van de ouderdom gekomen is? Ja soms daalt de zon van het leven voort na zijn opgang. Ja de nacht van de dood zal dikwijls haastig op de dageraad van de kindsheid volgen. Och! Hoe kort is het leven van de mens! De overweging van de korthed van het leven moet het hart tot vergenoegen brengen. Overdenkt eens: u zult hier maar een dag wezen, u hebt maar een korte reis te doen. Waartoe dan een grote voorraad op een korte weg? Een reiziger zal niet meer begeren dan tot het voleinden van zijn weg van node is. Eén dag hebben wij maar te leven en misschien zijn wij al in het twaalfde uur van de dag. En immers zo ons God tot het uitvoeren van onze last tot aan de nacht genoeg voorziet, laat ons vergenoegd zijn. Zo iemand zeker huis of hoeve maar voor twee of drie dagen gehuurd heeft, zal hij niet indien hij aan het timmeren, bouwen of planten gaat, voor dwaas en onwijs gerekend worden? Zo ook, indien wij, die hier maar een korte tijd hebben, zulks dat de dood ons voor tegenwoordig wel van het toneel vorderen mocht, met onlesbare dorst naar de wereld hijgen en onze zielen door het opbouwen van de wereldse staat neerwerpen, is dat geen uitnemende dwaasheid? Daarom, zoals Ezau eens, maar in een profane mening, van zijn geboorterecht zei: *Ziet, ik ga sterven*,

waartoe dient mij dan de eerstgeboorte? Zo laat ook een christen, maar in een Godvruchtige zin, zeggen: ziet, ik ben op het punt van de dood, en reeds mag men heen gaan om mijn graf te maken, wat zal mij de wereld baten? Als ik maar tot de ondergang van de zon genoeg heb, zo ben ik tevreden.

X. VERDELING

DE TIENDE BEWEEGREDEN TOT VERGENOEGING

Laat ons eens de aard van een voorspoedige staat ernstig overwegen. Drie dingen worden daarin gezien:

A. Meerdere moeilijkheid en onrust. Velen die overvloed van alle dingen bezitten hebben zoveel vergenoegen en zoetigheid niet in hun leven als zulken die in zware arbeid hun dagen slijten. Droevige kommervolle gedachten vergezellen dikwijls een voorspoedige toestand. Zorg is een boze geest die de rijkaard zonder hem enige rust toe te laten, gestadig achtervolgt. Wanneer zijn kisten met goud gepropt en opgevuld zijn, zo is zijn hart vol van zorg of hoe raad te houden, of hoe te vermeerderen, of hoe te verzekeren, hetgeen hij vergadert heeft. O hoe groot is de onrust en bekommernis, waar de voorspoed mee vergezelschap gaat! De hoge zetels van de wereld zijn in waarheid ongemakkelijk. De zonneshijn, hoewel zeer gemakkelijk zal ons echter soms door haar grote hitte prikkelen en roosten. De bij geeft wel zoete honig maar steekt ook soms met haar angel. Voorspoed heeft haar zoetigheid maar ook haar prikkel. Nooddruft met vergenoeging is zeer verre het beste. Nooit heeft Jacob zoeter geslapen, dan toen hij de hemel tot zijn verdek en een harde steen tot zijn hoofdpeluw had. Een grote staat is gelijk een lang naslepend kleed, hetwelk meer ongemak dan gerief aanbrengt.

B. In een voorspoedige staat is meer gevaar en dat tweeërlei.

Ten eerste. Ten opzichte van de mens zelf. De tafel van de rijke is dikwijls zijn strik. Hij is gereed om zichzelf in zoete wateren te diep in te dompelen. In deze zin is het zwaar te weten *hoe overvloed te hebben*. Sterke hersenen moeten het wezen die sterke en zwaarhoofdige wijn verdragen kunnen. Hij moet ook overvloedige kennis en genade hebben, die een hoge staat zal weten te dragen: of hij is vaardig zichzelf door zorg en bekommernis te doden of zichzelf in weelde te verbrassen. O gevaarlijkheid van eer! en schadelijkheid van waardigheid! Hoogmoed, zorgeloosheid en wederspanning zijn drie wormen welke overvloed uitbroed. Het vette Jeschurun slaat achteruit, laat God varen, Die hem gemaakt heeft en versmaadt de Rotssteen van zijn heil. De weiden van voorspoed zijn hittig en overladende. Hoe licht worden wij op de zachte peluw van weelde verbroken? Voorspoed is dikwijls een bazuin die de aftocht blaast en de mensen van de navolging van de godsdienst terug roept. De zon van welvaren verdooft dikwijls het vuur van de ijver. Hoevele zielen zijn door de pleuris van overvloed om hals geraakt? *Die rijk willen zijn vallen in de strik*. De wereld is een waar vogellijm aan onze voeten, wel vol goud en zand maar het is een drijfzand. Een grote staat zonder christelijke omzichtigheid zal ons als een dief van de hemel beroven: die op de tinne van de eer gesteld zijn, staan in het grootste gevaar van te vallen.

Een lagere staat is minder gevaarlijk. Een klein jacht drijft veilig langs de oever, terwijl een groot en heerlijk schip met zijn hoge mast en topzeil verloren gaat. Adam werd in het paradijs ellendig verwonnen, waar Job op de mesthoop de zegen behaalde. Simson viel op Delila's schoot in slaap. Velen zijn in de schoot van weelde en overvloed zo vast in slaap gevallen, dat ze nooit eer zij zich in de hel bevonden, ontwaakt zijn. Het vleien van de wereld is erger als haar gefronste aangezicht, de wereld is meer te vrezen als zij ons toelacht, dan wanneer zij

dondert. Voorspoed wordt in de heilige bladeren bij een brandende lamp vergeleken, Job 29: 3: *Toen Hij Zijn lamp deed schijnen over mijn hoofd.* Maar hoevelen hebben hun vleugels aan deze vlam gezengd? Te grote volheid doet het staande koren neder vallen, de takken worden door te zware last verbroken en zo komt al te overvloedige vruchtbaarheid niet tot rijpheid. Het overrijpe koren valt uit en al te rijpe vruchten verrotten. Zo wanneer de mensen door de zonnestrallen van voorspoed rijp worden, beginnen hun zielen in het algemeen in de zonden te rotten. *Hoe zwaarlijk zullen die goed hebben in het koninkrijk Gods ingaan?* Het gewicht van hun goud houdt hen terug van het opklimmen op de Berg des Heeren. Zullen wij dan ofschoon in lager rond geplaatst niet vergenoegd zijn? Wat nood is het of wij in zo grote praal en luister als wel andere niet braveren? Wij steken ook in zo groot gevaar niet; zoals wij de eer van de wereld missen, zo ook haar verzoeking. O! hoe groot is de overvloed van het gevaar van die in overvloed zijn! Door algemene ondervinding zien wij dat de maanzuchtigen in het afgaan van de maan matig genoeg zijn maar die weer vol zijnde, bespeuren wij ze ook aanstonds woester en buitensporiger. Wanneer de staat van de mens aan het dalen is, dan is hij aanstonds nederiger en ernstiger in de zaak van zijn ziel: maar wanneer de maan vol is, dat hij overvloed heeft, zo begint zijn hart met zijn staat op te zwellen en is zichzelf nauwelijks machtig. Die van verscheidene gewesten schrijven, merken op, dat zo men zulken, die in de noordelijke delen van de wereld leven, in de zuidelijke overvoert, dat ze hun eetlust verliezen en haastelijk sterven. Maar wie van de zuidelijke hete gewesten in de noordelijke overvoerd worden, krijgen des te betere magen en leven langer. Laat mij nu de vrijheid hebben om dit toe te passen. Voer iemand over uit het koude schrale gewest van de armoede tot die hetere zuidelijke gewesten van overvloed, zo zal hij terstond zijn trek tot goede dingen verliezen en zwak worden, zodat het duizend tegen één is, of zijn godsdienst zal sterven. Maar brengt een christen van zuid naar noord, van een rijke bloeiende staat in een magere, laat hem in kouder en hongeriger lucht komen, zo zal zijn maag beteren en zijn graagheid naar hemelse zaken aangroeien. Hij zal meer naar Christus hongeren, meer naar genade dorsten en meer in één, als tevoren in zesmaal, van het brood des levens eten en deze zal waarschijnlijk in leven blijven en het in zijn godsdienst uithouden. Wees dan tevreden met een modicum, zo u maar genoeg hebt om uw reisgeld ten hemel te betalen, het zal genoeg zijn.

Ten tweede. Een voorspoedige staat is gevaarlijk ten opzichte van anderen. Een grote staat haalt merendeels nijd op zich, omdat in het kleine rust is. David, een schaapherder zijnde was gerust maar een hoveling zijnde werd hij door zijn vijanden vervolgd. Nijd kan geen bovenhand verdragen. Een nijdig mens weet niets anders dan door de val en ondergang van zijn naasten te leven. Hij verheft zichzelf door het vernederen van anderen. Voorspoed is voor velen een oog-wee. Schapen die de meeste wol hebben worden eerst ontvliet. Een onvruchtbare boom staat en wast met vrede; wie heeft veel met een es of wilg te doen? Maar de appel- en pruimenboom zal menige rouwe snoeier moeten verdragen. O, wees dan tevreden minder zeil te voeren; die minder inkomsten heeft, zal ook minder nijd hebben. Die de hoogste en heerlijkste gevels hebben en zich groot in de wereld voordoen, die zijn het juiste doelwit, waar nijd en afgunstigheid hun pijlen op uitschieten.

Ten derde. Een voorspoedige staat heeft een grotere rekening; een ieder moet zich naar zijn talenten verantwoorden. U die grote goederen en bezitting in de wereld hebt, wend u zulks al tot Gods eer aan? Bent u ook al *rijk in goede werken*? Bent u een algemeen goed? De genade maakt een bijzondere persoon tot een algemeen goed. Legt u uw geld al tot algemeen profijt uit? In deze zin is het wettelijk zijn geld op winst uit te doen. Och! laat ons allen gedenken, dat onze staat in deposito is, waarvan wij niet meer dan rentmeesters zijn; en eerlang zal onze Meester en Heere zeggen: *geeft rekenschap van uw regering*; en hoe groter dan onze staat is, hoe groter zal ook onze last zijn: hoe meerder inkomsten, hoe meerder rekening. U die kleiner molen in de wereld gaande hebt, wees vergenoegd, God zal ook minder van u verwachten, daar Hij minder en spaarzaamlijker gezaaid heeft.

XI. VERDELING

DE ELFDE BEWEEGREDEN TOT VERGENOEGING

Overweeg de voorbeelden van zulken die in vergenoeging hebben uitgemunt. Voorbeelden zijn doorgaans sterk dringender dan bevelen. Abraham tot een harde dienst, ook zulk één die tegen vlees en bloed streed, geroepen zijnde, was vergenoegd. God beveelt hem zijn zoon Izaäk op te offeren. Dit was een groot en zwaar werk; Izaäk was de zoon van zijn ouderdom; de zoon van zijn liefde, de zoon van de belofte. Christus de Messias zou uit zijn geslachtslinie voortkomen; *in Izaäk zal uw zaad genoemd worden*. Zodat Izaäk op te offeren, niet alleen tegen Abrahams rede maar ook tegen zijn geloof scheen te strijden. Want zo Izaäk sterft, wat kan hij anders oordelen, als dat de wereld zonder Middelaar zou zijn. Daar beneden, indien Izaäk geofferd moest worden, was er geen andere hand, om zulks te volbrengen, als Abrahams hand? Moest de vader juist zelf uitvoerder van dit bloedstuk wezen? Moest hij, die een middel van Izaks leven was, ook een werktuig om het weg te nemen zijn? Evenwel twist en redeneert noch twijfelt Abraham niet, maar gelooft tegen hoop en is met Gods voorschrift tevreden. Insgelijks wanneer God hem om zijn vaderland te verlaten, riep, was hij ook vergenoegd. Iemand zou dus geredekaveld hebben: hoe? al mijn vrienden, mijn geboorteplaats, mijn schone gelegenheid en alles te verlaten, en als balling om te zwerven, dat is ondoenlijk. Nee, Abraham is vergenoegd. Behalve dat Abraham blindelings ging want hij *wist niet waar hij komen zou*. God hield hem in twijfel, hij moest uitgaan, zonder te weten waarheen, en als hij ter plaatse welke hem God verordend had, gekomen was, wist hij niet welke wederwaardigheden hem zouden bejegenen, overmits de wereld zelden de vreemdelingen een gunstig aangezicht toont. Echter is hij vergenoegd en gehoorzaam; en is *een bewoner in het land der belofte geweest*. Sta hier een weinig stil bij zijn vreemdelingschap. Eerst gaat hij naar Haran, een stad in Mesopotámië. Daar een tijd lang geweest zijnde, sterft zijn vader. Daarna verhuist hij naar Sichem, toen naar Bethlehem in Kanaän en daar ontstaat een hongersnood. Vandaar daalt hij af in Egypte; en daarna keert hij weer in Kanaän. Daar gekomen zijnde, hoewel hij een Goddelijke belofte had, vond hij niets dat met zijn verwachting overeen kwam. Hij had er niet één voet land maar was balling. In deze tijd van zijn uitwoning begraaft hij zijn echtgenote. Zijn woning aangaande, hij had geen statelijke noch kostelijke gebouwen maar leidde zijn leven in arme hutten. Dit alles was genoeg om iemands hart te breken. Abraham mocht dus bij zichzelf denken: is dit het land, dat ik bezitten zal? Hier is naar alle waarschijnlijkheid niet veel goeds voor mij te verwachten; alles is tegen mij. Wel: was hij misnoegd? Och nee. God zei tot hem: *Abraham, ga uit uw land*; en dit woord was genoeg, om hem de gehele wereld door te leiden, terstond is hij gereed tot de reis. Zie daar een man, die geleerd had *vergenoegd te zijn*. Maar laat ons wat lager en zelfs tot het heidendom nederdalen. Van Socrates getuigt Plutarchus, dat hoewel hij de uitstekendste onder de filosofen van zijn tijd was, echter altijd in armoede, barrevoets, in een gering gewaad, met verachting van staat, eer en wat werelds was, met groot genoegen zijn leven versleten heeft. Zeno, waarvan Seneca vertelt, een man van grote goederen, horende van een zekere schipbreuk en dat al zijn goederen in de zee vergaan waren, heeft zo zijn ongeluk beklagd. De fortuin, zegt hij, sprekende op zijn heidens, heeft wel met mij gehandeld, als die mij nu tot wijsheidsijver en oefening trekt. Hij was tevreden, zijn levenskoers te veranderen, en van een koopman een filosoof te worden. Kon zo een heiden spreken, zal dat niet veel meer een christen zeggen, wanneer de wereld van hem gelijk als weggemaaid is? God wil, dat ik de wereld verlaten, Christus vlijtiger volgen en naar de hemel ernstiger streven zal? Zie ik een heiden vergenoegd en een christen ontsteld? Zullen heidenen verachten, hetgeen christenen op het hoogste achten? Zij, hoewel zij God niet kenden, noch terecht wisten wat de ware

gelukzaligheid te zeggen is, hebben evenwel hoogdravende van een Numen en Godheid van het toekomstige leven gesproken, zoals Aristoteles en Plato. En met zucht tot de Elizeïsche gemakkelijkheden, die zij zich slechts inbeelden, gedreven zijnde, hebben zij de dingen hier beneden gering, ja niet geacht. En de les die zij hun leerlingen inscherpten en sommigen van hen ook zelf practiseerden, was: dat men met een weinig moest zoeken vergenoegd te zijn; zij waren gewillig tot deze verwisseling om minder goud en meerdere geleerdheid te hebben. En zullen wij dan niet vergenoegd zijn om minder van de wereld te hebben, zo wij meerder van Christus hebben mogen? Moeten niet christenen schaamrood staan, wanneer de heidenen met zoveel als de natuur van node heeft, tevreden zijn, terwijl zij zelf ten enenmale van de liefde tot het aardse ingenomen en vervoerd zijn? Zulks dat ze, wanneer het maar een weinig met hen begint te verminderen, en de middelen van voorraad te korten, aanstonds murmureren en met Micha zeggen: *Gijlieden hebt mijn Goden weggenomen, wat heb ik nu meer? Wat is het dan dat gij tot mij zegt: wat is u?* Zijn heidenen zo ver in de vergenoeging gekomen, is het dan niet beklaglijk, dat wij zulken, die zelfs aan de hemel tekort komen tekort schieten? De helden van hun tijd, hoe kloekmoedig hebben die zelfs de dood omhelsd, Socrates stierf in de gevangenis; Hercules werd levend tot as verbrand; Cato, die Seneca een levend afbeeldsel van de deugd noemt, met een zwaard doorstoken. Maar met wat voor kloekmoedigheid en vergenoegen van de geest zijn ze gestorven? Zal ik, zegt Seneca, om Cato of Regulus of iemand van de beroemden, die met zulk een standvastige lijdzaamheid de dood zijn tegemoet getreden, een klaagreden opheffen en wenen? Nu, heeft geen tegenspoed hun gelaat kunnen veranderen? En zie ik een christen voor de allerminste tegenspoed bezwijken en verbaasd staan? Maakte de dood hen niet bevreesd en zal zij ons ten enenmale het hart benemen? Kon de springader van de natuur zo hoog rijzen? En zal de genade, zoals de *wateren van het heiligdom* niet veel hoger gaan? Wij die voorwenden dat wij door het geloof leven, mogen wij niet wel te school gaan bij haar die geen andere piloot hebben als de rede om zich te geleiden. Ja, laat mij een stap lager dalen tot de redeloze schepselen zelf. Ieder schepsel zien wij met zijn deel vergenoegd; het vee met zijn voeder, de vogels met hun nesten, rustende alzo op de Goddelijke voorzienigheid. En zullen wij ons beneden de schepselen stellen? Laat een christen bij de os en de ezel ter school gaan om de les van vergenoeging te leren. Wij beelden ons in nooit genoeg te zullen hebben en leggen steeds nieuwe voorraad op: de vogelen des hemels doen zo niet, die leggen niets op, *die zaaien, noch maaien, noch verzamelen in de schuren*. Het is een rede, die Christus er bij brengt om de christenen met hun staat vergenoegd te maken. De vogels leggen niet op en evenwel worden zij verzorgd en zijn vergenoegd, *en gaat gij, zegt Christus, die niet veel te boven?* Zo u evenwel niet vergenoegd, ja misnoegd bent, bent u dan niet erger als zij? Laat deze voorbeelden u levendig maken.

XII. VERDELING

DE TWAALFDE BEWEEGREDEN TOT VERGENOEGING

Bedenkt wat voor verandering of zwaarigheid een kind van God ook overkomt, het is de ganse hel, die hij hebben zal. Wat verduistering ook op zijn naam of staat mag zijn, ik mag daarvan zeggen: zoals Athanasius van zijn verbanning: het is maar een klein wolkje, hetwelk haast zal overdrijven. En dan is zijn jammerpoel gedempt, zijn hel verdwenen.

De dood maakt een begin met de hel voor de Goddelozen; maar een einde aan de hel van de Godzaligen. Denkt bij uzelf: welke nood is het, of ik dit verdraag? Het is maar een tijdelijke hel. En gewis, indien onze ganse hel hier is, zo is het ook maar een lichte hel. Wat is de kelk van de verdrukking vergeleken bij de beker van de verdoemenis? Lazarus kon niet één kruimeltje verwerven; zo vol kwalen was hij, dat de honden zich over hem ontfermden, en, als waren het zijn heelmeeesters geweest, *zijn zweren lekten*. Maar dit was een lichte hel, waar de

Engelen hem haastig uit verlost. Indien onze ganse hel in dit leven is, zo mogen wij in het midden van die hel de *liefde Gods in onze harten uitgestort* voelen en dan zal het eerder een paradijs dan een hel zijn. Zo onze hel hier is, zo kunnen wij daarvan de grond zien; zij is maar lichaams-diep, zij kan de ziel niet raken. Ook kunnen wij het einde daarvan zien, zo het maar de hel van een kort leven is.

Na de donkere nacht van de verdrukking volgt een heldere morgenstond van de zalige opstanding. Indien ons leven kort is, zo kan onze berproeving niet lang wezen. Zoals onze rijkdommen dikwijls vleugels maken en wegvliegen, zo ook onze zwaarigheden. Laat ons dan vergenoegd zijn.

XIII. VERDELING

DE DERTIENDE BEWEEGREDEN TOT VERGENOEGING

Ten laatste hebben wij te betrachten, dat zijn behoorlijk deel te hebben en toch vergenoeging te missen, een zwaar oordeel is. Wanneer iemand zulk een eetgrage maag heeft, dat al wat u hem geeft, noch honger stilt, noch lust verzadigt, u zult hem in een droevige toestand oordelen te zijn. En u, die een geldvraat bent en evenwel nooit genoeg hebt maar nog gestadig roept: *geef, geef*, u bent onder een zwaar oordeel. Op u past dat dreigement: *zij zullen wel eten maar niet zat worden*. De keel van een goddeloze is een open graf. En zodanig is het hart van een gierigaard. De gierigheid is niet alleen zonde maar ook een straf op de zonde. Het is een bedekte vloek over een gierigaard, dat hij dorsten en wederdorsten maar niet verzadigd zal worden: *die het geld lief heeft, wordt van het geld niet zat en wie de overvloed liefheeft wordt van het inkomen niet zat*. Is dit geen vloek? Wat was het anders als een gestreng oordeel over het volk van Juda: *gij eet, maar niet tot verzadiging, gij drinkt, maar niet tot dronken worden*. O laten wij ons voor dit oordeel wachten. Kon Ezaü tot zijn broeder zeggen: *ik heb veel, mijn broeder*, of, zoals men het ook vertalen mag: *ik heb genoeg*? En zal een christen zulks niet veel meer kunnen zeggen? Beklaaglijk is het dat onze harten als een steen voor hemelse invloeiingen zijn maar als een spons voor aardse droesem. Laat dan alles wat gezegd is, onze harten tot Goddelijke vergenoeging bewegen.

HOOFDSTUK XII

DRIE DINGEN ALS NOODZAKELIJKE UITZONDERINGEN INGEBRACHT

In de naaste plaats kom ik nu om enige noodzakelijke verhoedselen voor te stellen. Alhoewel ik zeg dat een mens in zijn staat vergenoegd moet zijn, zo zijn er echter drie gelegenheden in welke hij niet vergenoegd moet zijn.

I. Iemand moet in zijn natuurlijke staat niet vergenoegd zijn. Hier moet hij leren *niet vergenoegd te zijn in hetgeen hij is*. Een zondaar in zijn natuurlijke staat is onder Gods toorn. Wie zal vergenoegd kunnen wezen, wanneer die vreselijke fiool over hem uitgestort zal worden? Is het niet met allen onder de vlammen van de Goddelijke wraak te zijn? *Wie kan bij een eeuwige gloed wonen*? Een zondaar als een zondaar is onder de macht van de satan, en zal hij in deze staat vergenoegd wezen? Wie zal met genoegen in het kwartier van de vijand staan? Terwijl wij in de schoot van de zonde slapen handelt de duivel met ons, zoals de Filistijnen met Simson. Hij snijdt de haarlok van onze kracht af en steekt onze ogen uit. Wees niet vergenoegd o zondaar in deze staat! Die in ziel en lichaam in de schuld is en in gestadige vrees van gearresteerd en als een gevangene ter helle gevoerd te zullen worden, zal die dan nog vergenoegd kunnen zijn? Hier predik ik tegen de vergenoeging. Och, zoek uit deze staat

te geraken. Och mocht ik u in der haast, zoals de engel Lot uit Sodom bracht, uit deze staat uitrukken. Daar is de stank van vuur en zwavel reeds op u. Hoe langer iemand in zijn zonde verblijft, hoe de zonde meerdere krachten krijgt. De zonde is bezwaarlijk uit te drijven, wanneer het hart als een fort door levensmiddelen verzorgd en ook versterkt is. Een jonge plant is makkelijk te bewegen maar de boom nu terdege geworteld zijnde, zo is er gans geen bewegen aan. U, die in hoogmoed, ongeloof, onboetvaardigheid geworteld bent, het zal u menige zware ruk kosten voordat u uit uw natuurlijke stand getrokken zult worden. Het valt zwaar een koperen aangezicht en een gebroken hart te hebben. *Hij is in arbeid van ongerechtigheid*. Wees verzekerd, hoe langer u in arbeid van uw zonden bent, te meerder en scherper smarten en weeën hebt u in uw nieuwe geboorte te verwachten. Och, wees dan in uw natuurlijke toestand niet onvergenoegd. David zegt: *wat buigt gij u neder, o mijn ziel en wat zijt gij onrustig in mij?* Maar een zondaar mag zichzelf aanspreken: hoe zijt gij niet onrustig in mij, o mijn ziel? Wat is het dat u de verdrukkingen zo ter harte neemt en de zonde niet ter harte kunt nemen? Het is een genade, wanneer wij over de zonde beroerd zijn. Het is voor iemand beter de smart in het zetten van zijn been te verdragen, dan lam te blijven en heel zijn leven in pijn te zijn. Gelukzalig is die beroerdheid, die de ziel tot Christus brengt. Het is één van de droevigste gezichten een kwaad geweten gerust te zien: van tweeën is een harde koorts beter dan een slaapzucht. Ik verwonder mij iemand in zijn natuurlijke staat vergenoegd te zien; wat? vergenoegd terwijl hij ter helle gaat?

II. Hoewel men ten opzichte van het uiterlijke met zijn toestand vergenoegd moet wezen, zo behoort men echter in zulke staat waarin God klaarblijkelijk onteerd wordt, niet vergenoegd te zijn. Indien iemands handwerk of nering zodanig is dat ze bezwaarlijk zonder Gods wet en geboden te overtreden en zo nering van zonde te maken kan worden gedaan, zo moet hij zichzelf in zulk een staat niet vergenoegen. God roept nooit iemand tot zulk een beroep, hetwelk zondig is. Beter is het in dit geval zijn beroep af te breken en te verlaten: beter iets van zijn winst te verliezen, zo hij daardoor iets van zijn schuld kan verminderen. Dienstboden, die wonen in een Goddeloos huisgezin, de ware voorstad van de hel, waar men de naam van God nooit aanroept, behalve wanneer ze ijdel gebruikt wordt, die moeten zich in zulk een huis en staat niet vergenoegen maar uit de *tenten der goddelozen* verhuizen. Dubbel gevaar is er in het wonen onder de goddelozen.

1. Opdat wij niet door het vergif van hun kwaad voorbeeld besmet worden. Jozef in farao's hof verkerende, had geleerd bij het leven van farao te zweren. Wij zijn zeer genegen het vergif van kwade voorbeelden in te zuigen. Dieper indrukken nemen wij door het oog, dan door het oor. De rijke brasser was een kwaad voorbeeld en hij had vele broeders, die hem zondigen ziende, in zijn voetstappen traden en hem navolgden. Daarom zei hij tot Abraham: *ik bid u dan Vader, dat gij hem zend tot mijns Vaders huis. Want ik heb vijf broers, dat hij hen dit betuige, opdat ook zij niet komen in deze plaats der pijniging*. De rijke wist welke weg zij in liepen. Het is lichter een ziekte dan gezondheid van anderen over te nemen. Eerder zullen de bozen de goeden bezoedelen en verderven, als de goede de kwade bekeren. Neemt evenveel zoete wijn als zure edik; zal de azijn niet lichter de wijn verzuren, als de wijn de azijn verzoeten? De zonde wordt bij de plaag of pest en bij zuurdesem vergeleken om ons de voortzettende en verspreidende aard daarvan aan te wijzen. Een kwade meester maakt een kwade knecht. Jacobs kudde, de bontgestreepte roeden aanschouwende, ontvangen en lammerden *gesprenkelde, gespikkelde en geplekte*, zoals de roeden waren. Wij doen na, zoals wij anderen, inzonderheid die boven ons zijn, zien voordoen. Indien het hoofd ziek is, zo zijn de andere leden ontsteld. Indien de zon op de bergen niet schijnt, zo moet ze in de dalen noodzakelijk onder gaan. Wij bidden: *Leid ons niet in verzoeking*: en leiden wij er onszelf in? Lot was een wonder van de wereld, die hem in de zoute wateren van Sodom vers bewaarde.

2. Door in een boos huisgezin te leven, zijn wij hun straffen mede onderhevig: *stort uw grimmigheid uit, over de geslachten* (huisgezinnen) *die Uw naam niet aanroepen*. Om het gebrek van het uitstorten van de gebeden was God vaardig Zijn wraak uit te storten. Het is gevaarlijk in de *Tenten van Kedar* te wonen. Wanneer God *Zijn vliegende rol, van buiten en van binnen met vloeken beschreven*, uitzendt, zo komt hij *in het huis van de dief en in het huis desgenen, die bij Gods naam valselyk zweert en hij zal in het midden zijns huizes overnachten en hij zal het verteren met zijn houten en zijn stenen*. Is het dan niet van een droevig gevolg, in een Goddeloos en meinedig huisgezin te leven, wanneer de zonde van de huisvoogd het huis boven zijn hoofd doet nederstorten? Indien dan het hout en de steen verteerd wordt, hoe zal de dienstknecht het ontkomen? En gesteld, dat God geen tijdelijke rol van vloeken in zulk een huisgezin uitzendt, zo is er toch een geestelijke rol, die verreweg de ergste is. *De vloek des Heeren is in het huis des Goddelozen*. Wees dan niet vergenoegd te leven waar de Godsdienst sterft. *Groet de broederen en Nymfas en de Gemeente die in zijn huis is*. Het huis van de Godzaligen is een kleine gemeente maar het huis van de Goddelozen een kleine hel. *Hun huis zijn wegen der hel dalende naar de binnenkameren des doods*. O, zoekt dan in een Godsdienstig huisgezin ingelijfd te worden want *de woning des rechtvaardigen zal gezegend zijn*. Zijn huis is met een zegen geparfumeerd. Wanneer de heilige olie van de genade op het hoofd uitgestort is, zo zal de reuk van deze zalf zich zoetjes verspreiden en de kracht daarvan ook tot de zomen van het huisgezin nederdalen. Godvruchtige voorbeelden zijn krachtig en trekkende als een magneetsteen. Seneca zei tot zijn zuster: hoewel ik u geen rijkdom nalaat, zo zal ik u echter een goed voorbeeld doen erven. Laten wij onszelf onder de heiligen vermengen. Die veel met specerijen en kruiden omgaat, zal allengskens daarnaar beginnen te ruiken.

III. Hoewel wij in hetgeen wij zijn vergenoegd moeten wezen, zo moeten wij ons echter met een weinig genade niet tevreden houden. Genade is de beste zegen. Hoewel wij met een sobere portie van staat vergenoegd moeten zijn, echter niet met een sobere portie van genade. Het was het doel van Christus hemelvaart *gaven te geven*, en het doel waartoe deze gaven dienen: opdat wij mogen *opwassen in Hem, Die het hoofd is, namelijk Christus*. Daar de apostel onderscheid maakt tussen in Christus *te zijn* en in Hem *te wassen*, onze inenting en ons bloeien, zo moeten wij niet met weinig in de godsdienst vergenoegd zijn. Het is niet genoeg dat er leven is maar er moet ook vrucht wezen. Onvruchtbaarheid werd onder de wet voor een vloek gehouden. Hoe verder wij van de vruchtbaarheid af zijn, hoe nader wij aan de vloek zijn. Een droevige zaak is het wanneer mensen alleen in de *onvruchtbare werken der duisternis* vruchtbaar zijn. Weest met één of twee onsen van genade niet tevreden. Och, wees begerig naar meer genade, en beeldt u nooit in genoeg te hebben: dit is een goede en eerlijke gierigheid. Ons wordt bevolen *te ijveren naar de beste gaven*. Het is een hemelse eer- en staatszucht, wanneer wij hoog in Gods gunst pogen te zijn. Een gezegende strijd, wanneer het doel van al de strijd is, wie de heiligste zal zijn. De Heilige Paulus, hoewel met een weinig van de wereld vergenoegd, was echter niet met een weinig genade tevreden: *hij strekte zich uit tot hetgeen voor hem was en jaagde naar het wit tot de prijs der roeping Gods, die van boven is in Christus Jezus*. Een waar christen is een wonder. Hij is de meest vergenoegde en evenwel de minst verzadigde; met een bete broods en een weinig water in de fles is hij vergenoegd en echter met weinig genade niet verzadigd. Hij hijgt en asemst al naar meer. Dit is zijn gebed: Heere, meer gelijkvormigheid met Christus, meer gemeenschap met Hem. Hiertoe strekken zijn begeerten, dat het beeld van Christus levendiger in zijn ziel uitgedrukt mag wezen. Ware genade is altijd voortgaande. Zoals de heiligen lampen en sterren, ten opzichte van hun licht, genoemd worden, zo ook *bomen der gerechtigheid*, vanwege hun wasdom. Omdat ze als de boom des levens bijzondere soorten van vruchten voortbengen. Een waar christen groeit.

1. In *schoonheid*. De genade is de beste gesteldheid van de ziel, zij is in de eerste planting, als *Rachel, schoon van gedaante en schoon van aangezicht*. Maar hoe langer en meerder zij leeft, hoe meer zij nog de stralen van haar schoonheid voortzendt. Abrahams geloof was ten eerste schoon, maar op het laatste flonkerde het in uitstekende kleuren, en wies aan tot zulk een doorluchtigheid, dat God Zelf daarop als verliefde, en zijn geloof tot een voorbeeld voor alle gelovigen maakte.

2. In *zoetigheid*. Een vergiftig onkruid kan net zo goed als de hysop of rozemarijn groeien. Het slaapkruid op het veld zowel als de doorn op de akker. De haagappel zowel als de suikerpeer; maar de één heeft een zure smaak, de ander wordt murw terwijl ze groeit. Een huichelaar kan in uiterlijke dingen zowel als een kind van God toenemen. Hij kan zoveel bidden, zoveel belijden en zoveel andere uiterlijke plichten doen maar hij groeit alleen in grootte en brengt zure druiven voort; zijn plichten zijn met hoogmoed gedesemd. Maar de gelovige rijpt zowel als hij groeit; hij wast in liefde, nederigheid en geloof, welke zijn plichten vermurwen en verzoeten dat zij met des te beter geur en smaak voortkomen. De gelovige groeit als de bloem, een liefelijke reuk van zich gevende.

3. In *sterkte*. Hij groeit hoe langer hoe vaster en wortel hoe langer hoe meer. Hoe meer een boom groeit, hoe meer zij ook haar wortels in de aarde uitbreidt. Een christen die een plant van het hemelse Jeruzalem is, hoe langer hij groeit, hoe meer hij Christus ingelijfd wordt en het geestelijk sap en vocht van Hem zuigt. Een dwerg is hij ten opzichte van zijn nederigheid maar een reus ten aanzien van zijn sterkte. Sterk is hij om plichten uit te voeren, zwaarigheden te dragen en verzoeken tegen te staan.

4. In *de oefening van zijn genade*. Hij heeft niet alleen olie in zijn lampen maar zijn lampen zijn ook brandende en lichtende. De genade is vaardig en gezwind. De wijnstok van Christus bloeit. Hierom lezen wij van een *levende hoop* en *virige liefde*; waardoor de werkdadigheid en vaardigheid van de genade te kennen gegeven wordt. Soms is de genade wel als een slaperige habitus in de ziel, zoals het sap in de wijnstok, haar kracht niet uitende, hetwelk door geestelijke zorgeloosheid of traagheid of door het vallen in enige zonde veroorzaakt kan worden: maar dit is alleen voor een tijd. De lente van de genade zal weer aankomen, dat de *bloemen gezien worden in het land en de vijgeboom haar jonge vijgen voortbrengt*. De verkwikkende aanblazingen van de Geest doen de genade zoetelijk herleven. De kerk van Christus, welker hart een zoete bloemhof en haar genade als aangename specerijen zijn, bidt om de hemelse koelte en wind van de Geest, opdat haar *specerijen mogen uitvloeien*.

5. Een waar christen groeit in *aanwas en vermeerdering*, zo in soort als mate van genade. Tot zijn geestelijk leven krijgt hij een vermeerdering. Hij voegt bij *geloof deugd, bij deugd kennis, bij kennis matigheid* en zo voort. Hier wast genade in haar soort. Hij gaat ook voort *van geloof tot geloof*, daar wast genade in haar mate. Wij moeten *God alle tijd danken over u broeders*, zegt Paulus, *gelijk billijk is, omdat uw geloof zeer wast en de liefde overvloedig wordt*, hetwelk een overmatig en overvloedig wassen betekent. En de apostel spreekt van geestelijke bomen, die met vruchten van gerechtigheid vervuld zijn. Een christen wordt met een wijnstok (een juist zinnebeeld van vruchtbaarheid) vergeleken en moet daarom ook volle druivetrossen dragen. Zoals de apostel meldt van een *volmaken van hetgeen aan het geloof ontbreekt*. Nooit moet een christen zo oud worden dat hij van vrucht dragen ophoudt; maar *in de grijze ouderdom zal hij nog vruchten dragen*. Een hemelse plant wast altijd aan, nooit denkt hij dat hij genoeg groeit. Nooit is hij vergenoegd, tenzij hij een el per dag tot zijn geestelijke grootte mag toe doen. Wij moeten niet met even zoveel genade als lichaam en ziel tezamen kan houden, vergenoegd zijn; maar wij moeten gestadig met Goddelijke wasdom opwassen. Wij moeten onze *krachten als arenden vernieuwen*. Onze zonden worden vernieuwd, onze gebreken, onze aanvechtingen worden vernieuwd, zullen onze geestelijke krachten dan niet vernieuwd worden? Och wees dan met het eerste embryo van de genade, genade in haar kindsheid en minderjarigheid, niet vergenoegd. U verwacht trappen van heerlijkheid; weest

dan ook christenen van trappen hoewel een gelovige met een weinig in zijn staat vergenoegd moet zijn, echter niet met een weinig in de Godsdienst. Een christen van de juiste aard poogt altijd zichzelf te overtreffen en die heiligheid, die in God als de Oorsprong en het Voorbeeld van alle heiligheid is, hoe langer hoe nader te komen.

HOOFDSTUK XIII

NUTTIGHEID VAN BEPROEVING HOE EEN CHRISTEN WETEN KAN OF HIJ DEZE GODDELIJKE KUNST GELEERD HEEFT

IV. Deze drie uitzonderingen u voorgesteld hebbende, kom in nu in de naaste plaats tot de vierde nuttigheid van beproeving. Hoe een christen weten kan of hij deze kunst van vergenoeging geleerd heeft. Ik zal enige kentekenen voorstellen waaraan u zulks zult kunnen weten.

1. Een vergenoegde geest is *stilzwijgende*, niet één woord heeft hij tegen God te zeggen. *Ik ben verstomd*, zegt David, *ik zal mijn mond niet open doen, want Gij hebt het gedaan*. Vergenoegen doet alle redekavelingen zwijgen. *Hij zit eenzaam en zwijgt stil omdat de Heere het hem opgelegd heeft*. Er is een zondige stilzwijgendheid, wanneer men op het onteren van God en het schenden van Zijn waarheid zwijgt: welke stilzwijgendheid een luidroepende zonde is. Er is ook een heilige stilzwijgendheid, wanneer de ziel met haar staat gerust en vergenoegd zijnde, stilletjes neerzit. Toen Samuel aan Eli die zware boodschap bracht, dat God zijn huis *richten zou tot in eeuwigheid en dat de ongerechtigheid van het huis van Eli tot in der eeuwigheid niet verzoend zou worden door slacht- of spijsoffer* heeft Eli daarover gemurmureerd of getwist? Nee, niet één woord had hij tegen God te zeggen. *Hij is de Heere*, zegt hij, *Hij doe wat goed is in Zijn ogen*. Een misnoegde geest zegt met farao: *Wie is de Heere?* Hoe zou ik al deze dingen lijden? Zou ik in deze lage toestand gebracht worden? *Wie is de Heere?* Maar een begenadigd en vergenoegd hart zegt met Eli: *Hij is de Heere*, laat Hij met mij doen wat Hem welgevalt. Als Nadab en Abihu, zonen van Aäron, *vreemd vuur voor het aangezicht des Heeren hadden gebracht en een vuur van het aangezicht van de Heere uitging en haar verteerde*, werd toen ook Aäron in misnoegen verrukt? Nee, Aäron zweeg stil. Een vergenoegde geest is nooit vergramd, dan alleen over zichzelf omdat hij harde gedachten van God heeft. Toen Jona zei: *Billijk is mijn toorn ontstoken*, was het geen vergenoegde geest, het was geen woord dat een profeet paste.

2. Een vergenoegde geest is *blijmoedig*. De Grieken noemen gerustheid van gemoed. Vergenoeging is meer dan lijdzaamheid want lijdzaamheid betekent alleen onderwerping en vergenoeging daarenboven ook blijmoedigheid. Een vergenoegd christen is meer dan een lijdende christen. Hij draagt niet alleen het kruis maar neemt het ook op zich. Matth. 16: 24. Hij ziet God aan als een wijs God en al wat hij doet, acht hij, hoewel niet naar zijn wil, toch tot genezing te strekken. Hierom is een vergenoegd christen blijmoedig en heeft met de apostel *een welbehagen in zwakheden, in smaadheden, in noden*, etc. Hij onderwerpt zich niet alleen aan Gods doen en schikkingen maar verheugt zich er ook in. Hij zegt niet alleen: *de Heere is rechtvaardig* in al hetgeen mij wedervaren is maar ook: *de Heere is goed in allen dele*. En dat is vergenoegd zijn. Een droevige zwaarmoedigheid is hier hatelijk. *God heeft een blijmoedige gever lief*, zegt de apostel. En ik, God heeft ook een blijmoedige gever lief. In de Heilige Schriften wordt ons wel het bezorgd zijn maar nergens het blijmoedig zijn verboden. Die met zijn staat vergenoegd is zal zijn geestelijke vreugde in het minst niet verminderen. En in der waarheid: hij heeft binnen in zich hetgeen de grond van blijmoedigheid is; hij draagt een verzegeld pardon in zijn hart.

3. Een vergenoegde geest is een *dankbare* geest. Dit is een trap hoger. *Dankt God in alles*. Een begenadigd hart kan in iedere toestand genade bespeuren en heeft daarom zijn hart tot dankbaarheid opgetogen. Anderen zullen God wel in voorspoed danken maar hij ook in tegenspoed en verdrukking. Dus besluit hij bij zichzelf: ben ik in gebrek? Wel, God oordeelt gebrek beter voor mij als overvloed. Hij schrijft mij nu het juiste dieet voor en vind het het beste voor mijn geestelijke gezondheid, dat ik soms vast. Daarom onderwerpt hij zich niet alleen maar is ook dankbaar. De misnoegde klaagt altijd over zijn toestand, de vergenoegde daarentegen *dankt in alles*. O! wat voor hoogte van genade is dit? Een vergenoegd hart is een tempel waar de Lofzangen van God in gezongen worden en geenszins een graf waarin zij begraven worden. Een vergenoegd christen heeft in de grootste benauwdheid zijn hart verwijd en in dankbaarheid uitgebreid. Dikwijls beschouwt hij Gods liefde in zijn verkiezing en ziende, dat hij een gedenkteken van genade is, zo wil hij daarom ook een voorbeeld van lof wezen. Allenthalven is er een muziek van vreugde-liederen en lofzangen in een vergenoegde ziel. De geest van de genade werkt in het hart als nieuwe wijn, die onder de zwaarste persing van droefheid nog ademtocht tot dankbaarheid geven zal. Dit is in waarheid vergenoegd te zijn.

4. Die vergenoegd is, komt *geen staat ongelegen*: gelijk zulks onze tekst mede brengt in hetgeen of in wat voor staat ik ben. Een vergenoegd christen kan zich naar vereis van zaken in alle dingen voegen, hetzij dan gebrek te lijden, hetzij overvloed te hebben. Israël wist noch overvloed te hebben, noch gebrek te lijden: waren zij in gebrek, zij murmureerden: *kan ook God een tafel in de woestijn bereiden?* Hadden ze overvloed en waren ze verzadigd, zo lichtten ze de hielen op. Paulus wist zich in iedere staat te schikken, hij kon of een toon hoger of lager staan, hij was in deze zin een universalist en kon doen al wat God hebben wilde. Was hij in voorspoed, hij wist dankbaar te zijn, was hij in tegenspoed, hij wist geduld te hebben. Hij werd door het ene niet verheven noch door het andere neergeworpen. Hij kon of groter of kleiner zeil voeren. Dus weet een vergenoegd christen zich in iedere staat te voegen. Velen zijn er die in de ene of de andere maar niet in iedere staat vergenoegd kunnen zijn. Zij kunnen vergenoegd zijn in een weelderige staat, wanneer zij zich in stromen van melk en honing mogen baden en God Zijn lamp over hun hoofd doet schijnen. Maar laat de wind hen tegen lopen, aanstonds ontstaat een onweer van misnoegen. Wanneer zij een zilveren kruk om op te leunen mogen hebben, zo is het wel maar zo God deze kruk breekt of wegneemt, dadelijk zijn zij ontevreden. Maar Paulus had geleerd in elke gelegenheid en staat zichzelf in evenwichtigheid van gemoed te houden. Anderen kunnen met hun verdrukking vergenoegd zijn, indien God haar toelaten wil dat zij naar haar welgevallen de keuze mogen doen. Zij kunnen vergenoegd zijn zulk een kruis te dragen. Beter kunnen zij ziekte dan armoede, beter verlies van goed dan van kinderen dulden; mochten ze de zwaarigheid van zulk één hebben, zij zouden vergenoegd kunnen zijn; met allerlei toestand, uitgezonderd de tegenwoordige, zijnde tevreden: dit is niet vergenoegd te zijn. Een vergenoegd christen wil zichzelf geen kruis uitkiezen maar laat God de keuze voor hem doen en is beide ten opzichte van soort en langdurigheid vergenoegd. Een vergenoegd christen zegt: laat God zodanig geneesmiddel als Hem behaagt voorschrijven en laat het ook zolang als het Hem goeddunkt opleggen. Ik weet dat Hij het als het zijn genezing gedaan en het venijn van de zonde uit mijn hart getrokken en verteerd zal hebben, weer af zal nemen. In één woord, een vergenoegd christen, liggende zoetelijk onder de oppermacht van het woord gevangen, begeert ten enenmale onder Gods beschikking te staan en is bereidwillig in die sfeer en dat klimaat te leren waarin hem God gesteld heeft. Als hij te eniger tijd een werktuig van edele en uitnemende diensten voor het algemeen geweest is, hij weet dat hij maar een redelijk werktuig, een dienstknecht voor het Oppergezag is; en is derhalve op het goeddunken van de Oppervoogd bereid om tot zijn

vorige private levensstaat weder te keren. Concinnatus, nadat hij zich in zijn dictatorschap braaf gekwet en een grote naam verkregen had, is echter naderhand vanzelf en vrijwillig tot het ploegen en bouwen van zijn vier mogen land weergekeerd. Zo behoort het te zijn met christenen die de *Godzaligheid met vergenoeging* belijden; dat ze Mars gediend hebbende, zich wachten, Jupiter te vertoornen; opdat ze niet naar de wereld als een beestachtige sterkte terugvallen, als zijnde zo ongetemd en stijfhoofdig, dat ze daar zij anderen verwonnen hebben, hun eigen geesten en hartstochten niet overwinnen kunnen.

5. Die met zijn staat vergenoegd is, die zal niet om zich uit zwaarigheid te redden *in zonden lopen*. Ik ontken niet of een christen mag zijn staat wettelijk zoeken te veranderen. Zo ver Gods voorzienigheid voorgaat mag hij volgen. Maar wanneer de mensen Gods voorzienigheid niet volgen maar willen voorlopen zoals die zei: *ziet, dat kwaad is van de Heere, wat zou ik verder wachten?* Wanneer zij, als God de deur van Zijn voorzienigheid niet openen wil, deze pogen open te breken om zo zichzelf uit gevaar en zwaarigheid door zonde te ontwinden, brengende haar zielen in gevaar om haar staat uit gevaar te redden. Dat is ver van heilige vergenoeging. Dit is ongeloof in weerspanning uitbrekende. Een vergenoegd christen zal gewillig Gods tijd en welbehagen verwachten en zich niet roeren noch bewegen, voordat God een deur opent. Zoals Paulus in een ander geval zei: *Zij hebben ons, die Romeinen zijn, onveroordeeld in het openbaar gezeseld en in de gevangenis geworpen en werpen ze ons nu heimelijk daaruit? Niet alzo maar dat ze zelf komen en ons uitleiden.* Zo zal ook een vergenoegd christen met eerbiedigheid zeggen: God heeft mij in deze gelegenheid geworpen en hoewel zij droevig en vol zwaarigheid is, zo zal ik mij nochtans niet reppen voordat God mij door openbare voorzienigheid daaruit redt. Zo namen die edelgeestige christenen Hebr. 11: 35 *de verlossing niet aan*, dat is, op oneerlijke en onbetamelijke voorwaarden. Liever wilden zij in de gevangenis blijven, dan hun vrijheid door vleselijk en zondig bedrijf verkrijgen. Estius merkt over deze plaats op, dat ze niet alleen hun vrijlating gehad maar tot eer verhoogd en in ambten van aanzien geplaatst moeten zijn geweest. Evenwel was de eer van de godsdienst hen dierbaarder dan vrijheid of eer. Een onvergenoegd christen wil niet één voet verzetten voordat hij met Israël een vuur of wolkkolom voor hem heen ziet gaan. *Het is goed dat men hope en stille zij op het heil des Heeren.* Want *stil zitten zal onze sterkte zijn.* Het is goed, tijd en gelegenheid van God te verwachten en niet onszelf uit de zwaarigheid te ontwinden, voordat wij de ster van Gods voorzienigheid die ons een weg aanwijst voor ons zien.

HOOFDSTUK XIV

5E NUTTIGHEID BEVATTENDE EEN HEILIGE ONDERRICHTING OF ENIGE REGELS OMTRENT VERGENOEGING

V. Nu kom ik tot de vijfde nuttigheid van onderrichting om te tonen hoe een christen tot deze kunst van Goddelijke vergenoeging geraken mag. Zij kan zeker verkregen worden, andere heiligen van God zijn daartoe gekomen. De Heilige Paulus had ze hier, hij had deze kunst geleerd. En wat dunkt u van degene waar wij in de kleine Martelaren-boek, die rol van bloedgetuigen Hebr. 11 van lezen, dat *ze bespottingen en geselingen* hebben geproefd, ook *banden en gevangnissen*. Dat ze *in woestijnen, op bergen en spelonken en holen der aarde hebben gedood*, en toch vergenoegd zijn geweest? Zodat zij verkregen kan worden. En om u hiertoe te helpen, zo zullen wij u de volgende regels voorschrijven.

I. VERDELING

WERKT UW GELOOF OP

Al onze onrust komt onmiskenbaar door ongeloof voort. Ongelovigheid verwekt deze storm van misnoegen in onze harten. Och, zet dan het geloof aan het werk; het is de eigenschap van het geloof, onze twijfelingen weg te nemen, onze vrees te verdrijven, het hart te stillen, wanneer de harttochten gaande zijn. Het geloof brengt het hart tot een zoete kalmte: het is niet voedsel en kleding, maar geloof te hebben dat ons vergenoegd kan maken. Het geloof zet de hartstochten neer. Wanneer de reden begint te zinken, laat het geloof dan boven zwemmen. Vraagt u, hoe het geloof vergenoeging werkt? Dient tot antwoord:

1. Het geloof toont de ziel, hoedanig haar beproeving en zwarigheden zijn, dat ze alle van de hand van een Vader voortkomen. Het is wel een bittere drinkbeker maar *zal Ik niet de drinkbeker, welke Mijn Vader Mij Zelf ingeschonken heeft, aannemen?* Het is in liefde tot mijn ziel. God tuchtigt mij met dezelfde liefde, waar Hij mij mee kroont. God kweekt mij nu op voor de hemel, nu besnijdt Hij mij om van mij een welbereide pen te maken. Dit lijden baart lijdzaamheid, nederigheid en ook *de vreemdzame vrucht der gerechtigheid*. En zo God zulk een zoete vrucht uit zulk een zure stam weet voort te brengen, laat Hij mij dan, waar het Hem behaagt in-enten. Zo brengt het geloof het hart tot Goddelijke vergenoeging.

2. Het geloof zuigt de honing van de vergenoeging uit de bijenkorf van de beloften. Christus is de Wijnstok, de beloften zijn de druiventrossen, die aan deze Wijnstok groeien. En het geloof perst de zoete wijn van de vergenoeging uit deze geestelijke druiventrossen van de beloften. Een druiventros zal ik u maar tonen: *De Heere is een Zon en Schild; de Heere zal genade en ere geven*. Hier is genoeg voor het geloof om op te leven. De belofte is de bloem, waar het geloof de geesten en de kern van de Goddelijke vergenoeging uittrekt. In één woord, het geloof verheft de ziel, zodat ze naar edeler en hoogaardiger vermakelijkheden haakt, als de wereld toebrengen kan om in deze wereld boven de wereld te leven. Wilt u dan een vergenoegd leven leiden, zo zoekt u altijd tot de hoogte van uw geloof op te winden.

II. VERDELING

TRACHT NAAR VERZEKERING

Och laat ons de interest tussen God en onze zielen zoeken klaar te maken. Interest is een zeer gewoon en behaaglijk woord. Er is een interest in grote vrienden, een interest in geld. Och! indien er enig interest van belang is, is het de interest tussen God en de ziel: poogt dan te zeggen: *Mijn God*. Zonder geld, zonder vrienden en zonder God te zijn is droevig maar hij, welker geloof tot verzekering uitbot en die met Paulus zeggen kan: *Ik weet Wie ik geloofd heb*, die heeft genoeg om zijn hart vergenoeging te geven. Wanneer iemands schulden betaald zijn, dat hij nu zonder vrees van gearresteerd te worden mag uitgaan, wat voor vergenoeging is dit? Och, zoekt uw recht en titel klaar te maken; zo God de onze is, wat dan in de schepselen ontbreekt, wordt oneindig in Hem vergoed. Mis ik brood? Ik heb Christus, dat Brood des Levens. Ben ik onder besmetting? Zijn bloed is gelijk de boom des heiligdoms, welker vrucht niet alleen tot spijsze maar welker blad ook tot genezing is. Zo er iets ter wereld onze betrachtning waardig is, zo is het om gewisse blijken, van dat God de onze is, te bekomen. Zo dit eenmaal goed helder is, wat kan kwalijk uitvallen? Daar is niets aan gelegen, welke stormen mij bejegenen, nu ik weet waar ter herberg in te keren. Die God tot zijn God heeft, is zowel met zijn toestand vergenoegd, dat hij er weinig om geeft of hij iets meer of

minder heeft. Dat een christen gerust is in zulke stand waarin hij niet zeggen kan dat God de zijne is, is vreselijk. Maar dit in waarheid te kunnen zeggen, en echter niet vergenoegd te zijn, dat is schandelijk. *David sterkte zich in de Heere zijn God.* Het was nu droevig met hem gesteld: Ziklag was verbrand, zijn vrouwen gevangen weggevoerd, alles verloren en het scheen, dat hij het hart van zijn soldaten ook verloren had want zij spraken van hem te stenigen. Hij had echter grond van vergenoegen in zich, te weten, zijn interest in God en dit was een zuil om zijn geest te ondersteunen. Die dan weet dat God de zijne is, en dat alles wat in God is, tot zijn goed strekt, zo hem dit niet vergenoegen kan, zo zal hem niets ter wereld vergenoegen kunnen.

III. VERDELING

ZOEKT EEN NEDERIGE GEEST TE KRIJGEN

De nederige is vergenoegd: als zijn staat laag is is zijn hart nog lager, daarom is hij vergenoegd. Als zijn aanzien in de wereld gering is, dat deert hem niet want die klein in zijn eigen ogen is, zal zich daarover niet zeer ontstellen of hij in de ogen van anderen klein is. Hij heeft geringer gevoelen van zichzelf dan anderen van hem kunnen hebben. De nederige bevljigt zich in de kennis van zijn eigen onwaardigheid. Hij acht zichzelf *geringer dan alle weldadigheden Gods* en is daarom met een weinig vergenoegd. Hij roep uit met Paulus dat hij *de voornaamste der zondaren* is en daarom murmureert hij niet maar verwondert zich. Hij zegt niet dat zijn middelen en zegeningen klein maar dat zijn zonden groot zijn. Hij acht het genade genoeg dat hij buiten de hel blijft en daarom is hij tevreden. Hij poogt zichzelf geen gelukkiger staat voor te stellen, want hij weet dat het slimste stuk dat God hem voorsnijdt beter is als hij verdient. Een hovaardige is nooit vergenoegd, hij heeft een hoog gevoelen van zichzelf en is daarom over kleine zegeningen kwalijk tevreden en onder kleine kruisen ongeduldig. De nederige geest is een vergenoegde geest. Is zijn kruis licht, hij stelt het op de inventaris van zijn zegeningen; is het zwaar, echter neemt hij het gewillig op, wetende dat zijn staat erger is om hem beter te maken. Waar u dan de nederigheid tot een grondslag legt, daar zal noodzakelijk de vergenoeging het gebouw wezen.

IV. VERDELING

BEHOUDT EEN REIN GEWETEN

Vergenoeging is het manna dat in de ark van een goede geweten opgelegd is. O, wacht u van in enige zonde toe te geven. Het is zo natuurlijk voor schuld, onrust te telen, als voor verrotte stof, wormen voort te brengen. De zonde ligt als een Jona in het schip en verwekt een onweer. Zo enig stof in ons oog geraakt, het zal wateren en ons zeer doen; maar zo het zuiver is, het zal zonder smart zijn. Zo u enige zonde in het geweten, die als het oog van de ziel is, inlaat, zal zij haar niets anders als smart en onrust veroorzaken; maar behoudt het oog van uw geweten klaar en alles zal goed zijn. Hetgeen Salomo van een goede maag zegt: *een hongerige ziel is alle bitter zoet*, dat mag ik op een goed geweten toepassen; voor een goed geweten is alle bitter zoet; zij kan vergenoeging in het kruis vinden. Een goed geweten verandert de wateren van Mara in wijn. Wilt u een gerust hart hebben, zo tracht naar een lachend en gerust geweten. Ik verwonder mij niet Paulus te horen zeggen, dat hij vergenoegd was in hetgeen hij was; omdat hij deze triomf kon maken: *ik heb met alle goede consciëntie gewandeld tot op deze dag.* Wanneer iemands rekeningen eenmaal klaar zijn is het onmogelijk dat dit geen overvloed van vergenoeging in zijn hart verwekken zou. Een goed geweten kan de honing van de vergenoeging uit de bitterste kruiden zuigen; onder lasteringen:

onze roem is deze, namelijk het getuigenis onzer consciëntie. In gevangenis: Paulus had zijn gevangenis-liederen en kon het zoete muziekstuk van vergenoeging spelen terwijl zijn voeten in de stok waren. Iemand noemt het de Lusthof van een goed geweten en als het zo is, zo mogen wij in de gevangenis ook in een Paradijs zijn. Wanneer de tijden woest en onstuimig zijn, zo maakt een goed geweten kalmte. Zo het geweten klaar is, wat is er dan aan gelegen of de dagen wolkachtig zijn. Is het niet een zaak die vergenoegen behoort te geven dat men in alles een vriend heeft om een goed woord voor ons te spreken? En zulk een vriend is het geweten. Een goed geweten verdrijft zoals Davids harp de boze geest van misnoegen. Wanneer onze gedachten beginnen op te staan en het hart ontrust wordt, zo spreekt het geweten ons aan zoals de Koning tot Nehemia zei: *waarom is uw aangezicht treurig?* Heb u hier reden toe? Is het zaad Gods niet in u? Bent u geen *erfgenaam der belofte?* Hebt u niet een schat die nimmermeer van u zal genomen worden? *Waarom is uw aangezicht treurig?* Och, bewaart uw geweten zuiver en uw ziel zal altijd vergenoegd zijn. Het bekwaamste middel tot behoud van gezondheid is, dat men de pijpen van het lichaam, aders, en polsaders voor kou en verstopping hoedt. En zo is het ook de beste weg om een gezonde vergenoeging te behouden dat men zijn geweten voor de verstopping van zonde en schuld behoedt en zuiver bewaart. Eerst is het geweten zuiver en dan bevredigd.

V. VERDELING

LEERT UZELF VERLOOCHENEN

Hebt goed opzicht over uw hartstochten om dit te tonen. Doet twee dingen:

1. Doodt uw begeerten.
2. Matigt uw vermakelijkheden.

1. *Doodt uw begeerten.* Wij moeten niet van een draken natuur zijn, die (zo zij zeggen) zo dorstig is, dat geen water zijn dorst lessen kan. *Doodt dan uw kwade begeerlijkheid;* noemende onmatige begeerlijkheid, kwade begeerlijkheid om te tonen, dat onze begeerten, als ze onmatig zijn, boos zijn. Kruisigt uw begeerten: weest als een dode: doden hebben geen hartstochten noch begeerten.

Vraag: Hoe moet een christen zijn begeerten doden en ten onder brengen?

Antwoord: (1) Zie een rechtmatig oordeel van de dingen hier beneden te bekomen. Het zijn maar slechte, verachte dingen: *zult gij uw ogen laten vliegen op hetgeen niets is?* Laat uw begeerten dan door oordeel en reden geleid worden. De hartstochten zijn de voeten van de ziel. Daarom moeten ze het oordeel volgen en niet leiden.

(2) Dikwijls moet u met ernst aan uw sterfelijkheid gedenken. Eerlang zal de dood deze bloemen, waar wij nu zulk een vermaak in scheppen, afsnijden en het gebouw van deze lichamen die wij nu zo optooien en versieren onder de voeten smijten. Gedenkt, wanneer u uw geldkassen beschouwt, wie u in korte tijd in uw doodskest opsluiten zal.

2. *Matigt uw vermaak.* Zet uw harten niet te zeer op enig schepsel, Hetgeen wij al te zeer beminnen, zullen wij ook al te zeer beklagen. Rachel zette haar hart te zeer op haar kinderen en daarom, wanneer ze die verloor, zo verloor ze tegelijk zichzelf. Daar was zulk een ader van droefheid geopend dat zij niet gestopt kon worden, *zij weigerde zich te laten vertroosten.* Hier was misnoegen. Zo wij enig schepsel te na aan het hart leggen, wanneer God dan die troost wegneemt, zo zal ook mede een gedeelte van ons hart weggerukt worden. Die dan in het ontberen van enige zegen vergenoegd wil zijn, moet zich in het genieten matigen. Jonathan doopte het einde van zijn staf in de honing, maar stak ze er niet geheel in. Laten wij er op

toezien dat wij ons niet in wellusten verdrinken. Het is beter een spaarzaam dieet te houden dan in overdaad levend zich te verbrassen.

VI. VERDELING

ZOEKT VEEL VAN DE HEMEL IN UW HART TE KRIJGEN

Geestelijke dingen vergenoegen: hoe meer wij van de hemel hebben, hoe minder wij vergenoegen in de wereld vinden. Die eenmaal de liefde en goedertierenheid van God geproefd heeft, diens dorst naar de ondermaanse dingen zal zeer gelest zijn. De vreugden van Gods Geest zijn hart-vervullend en ziel-verkwikkend. Wie ze heeft, heeft het beginsel van het koninkrijk der hemelen in zich, Rom. 14: 17 en zullen wij niet vergenoegd wezen als wij in de hemel zijn? Och zoekt een hoogverheven hart te bekomen, *zoekt de dingen die boven zijn*. Laat uw hartstochten opwaarts vliegen; dorst naar de genade en vertroosting van de geest. De arend die omhoog de lucht in vliegt, heeft de slang en zijn beet niet te vrezen: de slang kruipt op zijn buik en steekt alleen zulke schepselen, die beneden op de aarde gaan. Misnoegen is een slang die alleen aardse harten steekt en vergiftigt. Een verhemelde ziel die zoals de arend opwaarts vliegt, vindt overvloedig in God hetgeen haar vergenoegt en wordt niet door wereldse zorgen en onrusten gestoken.

VII. VERDELING

BESCHOUWT NIET ZOZEER DE DONKERE ALS DE LICHTE ZIJDE VAN UW STAAT

God mengt Zijn voorzienigheden en kleurt ze wit en zwart, evenals de wolkkolom haar lichte en duistere zijde had: zie de lichte zijde van uw staat aan. Wie beschouwt een landkaart op zijn kop? Stel, u bent in een pleidooi vervallen, daar is de duistere zijde. Maar hebt u nog enig land behouden, daar hebt u de lichte kant. U hebt ziekte in uw lichaam, daar is de duistere zijde; maar de genade in uw ziel, daar is weer de lichte zijde. U hebt een kind verloren, daar is een donkere zijde. Uw echtgenoot leeft nog, daar is de lichte zijde. Gods voorzienigheden in dit leven zijn verscheiden, vertoond door die *gevlekte paarden tussen de mirten, welke rood en wit* waren. Zegeningen en verdrukkingen zijn door elkaar geweven en God maakt Zijn werken als gevlekt. Och, zegt iemand, ik mis zulk een troost. Maar leg daar eens tegenover de weegschaal van alle weldaden die u van uw God ontvangen hebt en dat zal u vergenoegen. Zo iemand een vinger mist zal hij over het ontberen van dat ene lid zo misnoegd zijn dat hij voor alle andere leden van zijn lichaam niet dankbaar zou zijn? Zie dan op de lichte zijde van uw staat en alle banden van misnoegen zullen los gaan. Wil niet zozeer op uw verlies letten alswel de ontvangen weldaden overwegen. Hoe? wilt u geen zwarigheid met allen hebben? Hoe, zal de mens zich inbeelden dat hij alle goeds hebben wil, waar hij nog zelf maar ten dele goed is? Wilt u geen kwaad over u hebben, waar u zoveel kwaad in u hebt? U bent niet volkomen geheiligd in dit leven, hoe wilt u dan ten volle met goederen verzadigd wezen? Zie nooit volkomenheid van vergenoeging tegemoet, totdat u in genade volkomen bent.

VIII. VERDELING

OVERWEEG IN WELKE TOESTAND WIJ HIER IN DE WERELD ZIJN

1. Wij zijn hier in een oorlogsstaat. Wij zijn krijgsknechten; nu, een soldaat is met iets gerings tevreden: al heeft hij geen statelijk gebouw, geen rijke uitrusting, geen zacht bed, geen vol gediste tafel, echter klaagt hij niet; hij kan zo gerust op stro als vederdons slapen; hij

bekommert zich niet veel over huisvesting maar zijn gedachten lopen op het delen van de buit en de erekrans die op zijn hoofd zal gezet worden. Op hoop van deze is hij tevreden gevaar te lopen en ik weet niet wat uit te staan. Was het niet ongerijmd dat hij die in het veld ligt over het ontberen van zijn voorraad klagen zou? Een christen is een oorlogsman, hij strijdt de strijd des Heeren en draagt het veldteken van Jezus Christus. Wat maakt het uit of hij veel hardigheid uit moet staan terwijl de kogels hem om de oren vliegen? Hij strijdt om een kroon en moet daarom vergenoegd zijn.

2. Wij zijn in een staat van vreemdelingschap. Vreemdelingen en reizigers zijn wij. Iemand in een vreemd land verkerende is met een gering onderhoud en onthaal tevreden; hij is wel vergenoegd met een kleintje ofschoon hij zulk een respect en dienst niet heeft, als hij thuis verwacht. Hoewel hij de voorrechten en vrijheden van dat land niet genieten mag, echter is hij vergenoegd. Hij weet, wanneer hij in zijn eigen vaderland gekomen zal zijn, dat hij daar zijn landen om te bezitten en eer en ontzag vinden zal. Evenzo is het met een kind van God gelegen, hij is in een staat van vreemdelingschap: *ik ben een vreemdeling bij U, een bijwoner, gelijk al mijn vaders*. Laat dan een christen vergenoegd zijn, hij is in de wereld maar niet van de wereld. Hij is uit God geboren en een burger van het nieuwe Jeruzalem. Of hij dan honger en dorst lijdt, en naakt is en geen vaste woonplaats heeft, echter moet hij vergenoegd en tevreden zijn, wanneer hij in zijn eigen vaderland komt, zal hij het beter hebben.

3. Wij zijn in een arme bedelstaat. Bedelaars zijn wij, die dagelijks aan de poort van de hemel liggen te bedelen: *geef ons heden ons dagelijks brood*; wij leven van Gods aalmoezen. Daarom moeten wij met een kleintje tevreden zijn. De bedelaar komt niet toe te kiezen en keur te nemen, hij moet zelfs met een afslag en weigering tevreden zijn. O, wat murmureert u dan, die maar een bedelaar bent en ten enenmale uit de armenkist en aalmoeskorf van Gods voorzienigheid gevoed wordt.

IX. VERDELING

LAAT UW HOOP NIET OP UITERLIJKE DINGEN GEVESTIGD ZIJN

Bouwt niet op zandige grond en steunt niet op pilaren van stof; dikwijls bouwen wij onze troost op zulk een vriend of staat en wanneer dat steunsel weggenomen is, zo verdwijnt al onze vreugde en onze harten beginnen of te bezwijken of te knagen. Een lamme steunt op zijn krukken, wanneer zij breken, zo ligt hij onder de voet. Laat uw vergenoegen niet op zo haast bezwijkende krukken steunen. De grond van uw vergenoeging moet binnen in u zelf zijn. Het grondwoord, hetwelk voor vergenoeging genomen wordt, betekent zelfs genoegzaamheid. Een christen heeft van binnen, hetgeen hem ondersteunen kan: *de kracht des geloofs en goede hoop door genade*, ondersteunen zijn hart en houden het staande, in het gebrek van alle uiterlijke vertroosting. De filosofen van vorige eeuwen konden wanneer de goederen van hun uiterlijke staat verdwenen waren in de goederen van gemoed, hun geleerdheid en deugd, vergenoegen scheppen. En zal niet veel meer een gelovige in de genade van de Geest dat heerlijk borduursel en versiersel van de ziel? Zegt bij u zelf: of mij vrienden begeven, of rijkdommen zich vleugels maken, echter heb ik binnen in mij hetgeen mij vertroost, namelijk een hemelse schat. Ik draag al het mijne met mij. Wanneer het bloeisel van mijn staat is afgewaaid, zo is echter het sap van de vergenoeging nog in de wortel van mijn hart. Ik heb nog interest en eigendom aan God en die zal niet afgebroken worden. Och wilt dan uw gelukzaligheid in deze zo geringe en armelijke dingen hier beneden niet plaatsen.

X. VERDELING

LAAT ONS ONZE TOESTAND DIKWIJLS VERGELIJKEN

Vraag: welke vergelijking zal ik maken?

Antwoord: maak deze vijfvoudige vergelijking.

1. Laat ons onze toestand met onze verdienste vergelijken. Hebben wij niet hetgeen wij begeren, wij hebben toch meer dan wij verdienen. Wij hebben ten opzichte van weldaden minder en ten opzichte van zwaarigheden meer verdiend.

(1) Ten opzicht van weldaden hebben wij minder verdiend. Wat konden wij verdienen? *Kan ook een mens voor de Almachtige profijtelijk zijn?* Wij leven van vrije genade. Alexander gaf aan één van zijn onderdanen een heerlijk geschenk; de man was daarover zeer verwonderd en zei: dit is meer dan ik waardig ben; waarop de koning ten antwoord gaf: ik geef u dit niet omdat u het waardig bent maar ik geef u een geschenk als Alexander. Al wat wij hebben is geen verdienste maar enkel goedertierenheid: het minste stukje brood is meer dan God ons schuldig is. Wij kunnen wel zwavelstokken tot onze eigen brand toebrengen; maar niet een enige bloem tot de krans van onze zaligheid. Hij, die de minste genade van zichzelf heeft, zal in Gods schuld sterven.

(2) Ten opzichte van onze verdrukking hebben wij meer verdiend. Dit erkent Ezra: Gij hebt ons minder gestraft als onze boze werken en grote schuld verdiende. Is onze toestand droevig? Wij hebben nog erger verdiend. Heeft God ons goed van ons genomen? Hij mocht ons Christus ook onttrokken hebben. Heeft Hij ons in de gevangenis geworpen? Hij mocht ons in de hel neergestort hebben. Met even groot recht mocht Hij ons verdoemen, als dat Hij ons geselt. Zal ons dit niet vergenoegd maken?

2. Laat ons onze staat met anderen vergelijken. Dat zal ons vergenoegen. Vaak zien wij op die boven ons zijn: laat ons eerder hen die beneden ons zijn beschouwen. Wij zien de ene in zijn zijden kleeft, de ander in zijn zakkleeft. De ene heeft de wateren van een volle beker, de ander moet zijn drank met tranen mengen. Hoe menig bleek aangezicht, niet door ziekte, maar door gebrek uitgeteerd, zien wij dagelijks. Denk aan deze en wees vergenoegd. Droevig is het met velen gesteld, die wellicht beter verdienen en hoger in Gods gunst staan dan wij. Ben ik in de gevangenis? Was niet Daniël in een ergere plaats, in de leeuwenkuil? Leef en woon ik niet in een gering hutje? Zie degene aan die van huis en goed verbannen zijn. Wij lezen van de heiligen van de eerste eeuw, dat ze *in schaaps- en geitevellen gewandeld hebben, verlaten, verdrukt, kwalijk gehandeld zijnde*. Bent u met een hoge koorts gekweld? Zie op degene die met steen, jicht of dergelijk zwaar lijden gekweld worden. Andere kinderen van God hebben grotere zwaarigheden gehad en zich beter gedragen dan wij. *Daniel at van het gezaaide en dronk water en was evenwel schoner van gedaante als die van de stukken van de spijs des konings aten en wijn dronken*. Vele christenen die in geringer staat zijn geweest en bij brood en water geleefd hebben, zijn echter schoner van gedaante geweest, dat is, hebben meerder geduldigheid en vergenoeging gehad als wij, die overvloed genieten. Zullen anderen zich in de verdrukkingen verheugen en wij over de minste zwaarigheid steunen? Kunnen anderen hun kruis op zich nemen en het blijmoedig dragen en zullen wij onder een lichter kruis ongeduldig zijn?

3. Laat ons onze staat met Christus staat op aarde vergelijken. In hoe arme, verachte staat heeft Hij om onzentwil willen zijn! Hij was met alles tevreden. *Gij weet de genade des Heeren Jezus Christus, dat Hij om uwentwille arm is geworden, daar Hij rijk was*. Hij kon een huis met Zich uit de hemel hebben meegebracht of de hoogste plaatsen, de heerlijkste

gebouwen van de wereld Zich aangematigd hebben, maar Hij was vergenoegd in de wijnpers te wezen opdat Hij ons in de wijnkelder voeren mocht. Arm te leven, opdat wij rijk mogen sterven. De kribbe was Zijn wieg, het spinnenweb Zijn overdeksel. Hij, Die ons nu woningen in de hemel bereidt, had er Zelf geen op aarde, Hij had niets, *waarop Hij Zijn hoofd mocht neerleggen*. Christus kwam in *de gestalte van een arme*. *In de gestaltenis Gods zijnde, heeft Hij de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen*. Wij lezen nergens van Zijn geldsommen die Hij gehad heeft maar indien nodig, heeft Hij daarom een wonderwerk gedaan. Jezus Christus was in een lage staat, nooit was Hij hoger als toen Hij aan het kruis verhoogd was en dat was Zijn vernedering. Hij was tevreden arm te leven en vervloekt te sterven. Och vergelijkt dan uw staat met Christus staat.

4. Laat ons onze staat vergelijken met hetgeen zij weleer geweest is en dat zal ons vergenoegen.

Ten eerste. Laat ons onze geestelijke staat met hetgeen zij weleer was vergelijken. Wat waren wij toen wij in den bloede lagen? Wij waren erfgenamen van de hel, geen recht hebbende om een enig blaadje van de boom der beloften te plukken. Het was een hopeloze staat, een staat zonder God en zonder Christus, Ef. 2: 12. Maar nu heeft God het erfdeel van de hel en verdoemenis afgesneden. Hij heeft u uit de wilde olijfboom van de natuur genomen en Christus ingeënt, u makend tot levende ranken van die levende Wijnstok. Hij heeft niet alleen het licht op u maar ook in u laten schijnen en heeft u part en deel in alle voorrechten van het zoonschap gegeven. Is hier niet genoeg om de ziel te vergenoegen?

Ten tweede. Laat ons onze tijdelijke en uiterlijke staat met hetgeen zij geweest is vergelijken. Niets hadden wij helaas! Toen wij uit de baarmoeder voortkwamen. *Want wij hebben niets in de wereld gebracht*. Hebben wij niet hetgeen wij wensen, wij hebben echter meer als wij met ons gebracht hebben want wij brachten niets dan zonde met ons. Andere schepselen brengen nog iets mee in de wereld. Het lam brengt wol, de zijderups zijde, anderen iets anders maar wij hebben niets met ons gebracht. Of als onze staat gering is, zij is toch beter dan zij eerst was. *Daarom voedsel en deksel hebbende*, laat ons daarmee vergenoegd zijn. Al wat wij hebben voert ons de Goddelijke voorzienigheid toe en ofschoon wij alles verliezen, zo hebben wij echter zoveel als wij met ons brachten. Deze overdenking deed Job vergenoegd zijn: *naakt ben ik uit mijner moeders lijf gekomen*; alsof hij zei: hoewel God alles van mij weggenomen heeft, niettemin waarom zou ik murmureren? Ik ben nu nog zo rijk als toen ik eerst in de wereld kwam. Ik heb nog zoveel behouden als ik mee bracht. Naakt ben ik hier gekomen. Daarom: *de naam des Heeren zij geloofd*.

5. Laat ons onze staat met hetgeen zij eens zal zijn vergelijken. Hoe haast zal de tijd komen dat ons ook alle rijkdommen van Indië niet zouden kunnen baten: wij moeten sterven en kunnen niets met ons dragen. *Het is openbaar*, zegt de apostel, *dat wij niets uit de wereld dragen kunnen*. Waarop volgt: *als wij voedsel en deksel hebben, zullen wij daarmee vergenoegd zijn*. Open het graf van de rijke en zie wat er in is: helaas! Zijn beenderen maar niet zijn rijkdommen zult u er vinden. Zo wij voor altijd hier zouden leven of zo wij onze rijkdommen in een andere wereld konden overvoeren, dan mochten wij als wij onze lege zakken aanschouwen misnoegd zijn. Maar zo is het niet. God mag van stonden aan de last van de dood om ons aan te vatten, verzegelen en wanneer wij sterven zullen wij het minste van ons goed en staat niet met ons nemen. Eer en rijkdommen dalen niet met ons in het graf, waarom zijn wij dan over onze uiterlijke staat zo beroerd? Waarom kwellen wij onszelf met ongeduld? Och legt doch een schat van genade op, weest rijk in geloof en goede werken en deze rijkdommen zullen *ons navolgen*. Geen andere munt dan genade zal in de hemel gangbaar zijn: zilver en goud zal daar niet gelden. Arbeid dan *rijk in God* te zijn en wees over andere dingen niet zozeer bekommerd. *Wij zullen niets met ons nemen*.

XI. VERDELING

ZOEKT NIET UW STAAT NAAR UW GEMOED MAAR LIEVER UW GEMOED NAAR UW STAAT TE VOEGEN

Het middel waardoor een christen vergenoegd kan worden is niet door zijn staat hoger op te trekken maar door zijn geest lager te doen nederdalen; niet door zijn schuren te vergroten maar door zijn hart te verkleinen. De een zal voor een gehele heerlijkheid en hoeve niet genoeg zijn. Daar de ander met weinig morgen land vergenoegd is. Wat is de reden? De één poogt zorgvuldigheid, de ander nooddriftigheid te voldoen. De één zoekt wat hij hebben moet, de ander wat hij sparen kan.

XII. VERDELING

OVERDENK DE IJDELHEID VAN HET SCHEPSEL

Weinig is er aan gelegen of wij wat meer of minder van deze wereldse goederen hebben overmits zij toch het opschrift van de ijdelheid op hun voorhoofden dragen. De wereld is als een afgaande schaduw, vermakelijk, maar bedriegelijk; zij belooft ons meer dan wij vinden en bezwijkt als wij haar het meest nodig hebben. De gehele wereld klinkt van verandering en is niet bestendig dan alleen in haar bedriegerijen. Wat maakt het dan uit of wij wat minder van hetgeen, hetwelk ten besten genomen vlug en voorbij vloeiende is, bezitten? De wereld is zo vol verandering als beweging, wat is toch aan alle ondermaanse dingen gelegen? Hoe meer iemand met de wereld te doen heeft, hoe meer hij met de ijdelheid bezig is. De wereld kan met ijs, hetwelk wel glad maar slibberig is, vergeleken worden. Of bij de tempels van de Egyptenaren: van buiten heerlijk en prachtig, maar van binnen niets anders dan de beeltenis van een verachte aap vertonende. Ieder schepsel betuigt van de voldoening en vergenoeging: zij is niet bij mij. De wereld geeft geen vergenoegende maar verdwijnende vertroosting. Zij is gelijk het kaatsspel. De voorzienigheid slaat haar gouden ballen nu de ene dan de andere toe. Hoe kunnen wij dan over het verlies van deze dingen misnoegd zijn, dan omdat wij van deze verwachten, hetgeen niets is en daarop bouwen, hetgeen niet behoort. *Jona verblijdde zich over de wonderboom met grote blijdschap*. Wat ijdelheid was dit? Is het veel een geslagen en gekneusde struik te zien verdorren? Of de maan zich in nieuwe gestalte en gedaante te zien veranderen?

XIII. VERDELING

ZOEKT UW INBEELDING TE MATIGEN

Het is de inbeelding die de prijs van de dingen boven hun dadelijke waarde verheft. Wat is de reden dat de ene tulp tot vijf pond geschat wordt waar de ander geen schelling waard gerekend wordt. De inbeelding zet deze markt; het verschil is meer in de inbeelding dan in de zaak zelf. Evenzo, de oorzaak waarom het beter is, duizenden dan honderden te hebben, is, omdat de mensen het zich zo verbeelden. Indien wij ons konden inbeelden dat een lagere toestand beter is omdat die minder zorg en rekenschap in zich heeft, wij zouden ze verreweg het beste beoordelen en uitkiezen. Het water dat uit de rots vliet smaakt zo zoet als hetgeen uit een gouden kop komt. De dingen zijn zodanig als wij ze ons inbeelden. Sedert de val is onze inbeelding onmatig en ontsteld geweest: *De Heere zag dat al het gedichtsel der gedachten zijns harten te allen dage alleenlijk boos was*, Gen. 6: 5. De inbeelding ziet door valse brillen.

Bidt dan Godt dat Hij uw inbeelding heiligt. Een lagere staat zou ons vergenoegen indien maar ons gemoed en inbeelding goed geregeld was. Diogenes keurde zijn hondse leven boven Alexanders koninklijk leven. Hij oordeelde zijn kleine cel het beste. Fabricius hoewel arm, versmaadde toch het geld van koning Pyrrhus.

Konden wij een ongematigde inbeelding genezen, wij zouden een onvergenoegd hart met haast overwinnen.

XIV. VERDELING

BEDENKT MET HOE WEINIG DE NATUUR TEVREDEN IS

Het lichaam is maar van klein begrip en is snel verzadigd. Christus heeft ons om ons dagelijks brood leren bidden. Een weinig koren is genoeg, de natuur is met weinig vergenoegd. Niet te dorsten, niet te hongeren is genoeg zei Gregorius Nazianzenus. Spijs en drank is de rijkdom van de christenen zegt de Heilige Hieronymus. En de apostel beveelt ons *als wij voedsel en deksel hebben, dat wij daarmee vergenoegd* zullen zijn.

De maag is eerder te verzadigen als het oog. Hoe haast zou de mens vergenoegd zijn, zo hij zijn honger meer dan lekkerzucht poogde te voldoen?

XV. VERDELING

GELOOF DAT DE TEGENWOORDIGE TOESTAND DE BESTE VOOR ONS IS

Vlees en bloed is geen behoorlijk Rechter. Verwende magen zoeken lekkere gerechten. Maar wie zijn gezondheid in acht neemt zoekt voedzame en vaste spijs. IJdele mensen wanen zulk een toestand het beste en wensen in uitstekendheid te leven, maar een voorzichtig christen, zijn wil in Gods wil gesmolten hebbende, acht het 't beste naar Zijn goedvinden zich te voegen. God is wijs, Hij weet of wij voedsel of medicijn van node hebben. En zo wij met Zijn voorzienigheid tevreden konden zijn, zo zou de twist snel geëindigd zijn. Och wat een vreemd schepsel zou de mens zijn als hij naar zijn eigen wens was? Wees vergenoegd en voegt u naar Gods goedvinden. God weet welke de bekwaamste weide voor zijn schapen is. Soms zal een schrale grond nuttig zijn, omdat een weelderige weide ongezond is. Wedervaart mij zulke zwaarigheid? God toont mij wat de wereld is. Hij heeft geen beter middel om mij te spenen, dan door mij bij een stiefmoeder te bestellen. Indien God mij mijns levens onderhoud afkort, zo leert Hij mij een goed dieet houden. Heb ik dit of dat verlies? Het is opdat God mij van verloren te gaan behoeden mag. Iedere tegenwind zal mij eindelijk in de rechte haven brengen. Konden wij maar geloven dat de toestand die God ons uitzondert, het beste was, blijmoedig zouden wij ons onderwerpen en zeggen: *de snoeren zijn mij in lieflijke plaatsen gevallen.*

XVI. VERDELING

LAAT HET VLEES NIET TE VEEL TOE

Wij hebben in de doop een eed gedaan van het vlees te verloochenen, *onze oude natuur doden*. Het vlees is erger vijand dan de duivel, het is een boezemverrader, een vijand van binnen is de kwaadste. Was er geen duivel om ons te verzoeken, het vlees zou een tweede Eva zijn om tot de verboden vrucht aan te raden. Och ziet wel toe dat u geen weg opent voor uw vlees; vanwaar is alle misnoegen dan van het vlees? Dat drijft ons tot het onmatig najagen van de wereld: dat raadt ons tot gemak en overvloed. En wordt het niet voldaan, zo ontstaat er

misnoegen. O laat het dan uw nieren niet bezitten, doodt en brengt het onder. In geestelijke dingen is het vlees een luiaard, in tijdelijke *een bloedzuiger, roepende: geeft, geeft*. Het vlees is een vijand van het kruis; eerder zal het iemand tot een hoveling als tot een bloedgetuige maken. Och, onderdrukt het, buigt zijn hals onder Christus juk, rekt het uit en nagelt het aan zijn kruis en laat een christen geen vergenoeging in zijn geest verwachten voordat er een bepaling en intoming in zijn vlees is.

XVII. VERDELING

DENKT DIKWILS OVER DE TOEKOMENDE HEERLIJKHEID

Grote dingen zijn in de hemel weggelegd. Laat het voor het tegenwoordige droevig zijn, wij moeten evenwel vergenoegd wezen, het zal eerlang beter zijn; een klein ogenblik is het maar en wij zullen met Christus zijn, badende onze zielen in de fontein van Zijn liefde. Daar zullen wij nimmermeer over gebrek of geweld klagen; ons kruis mag hier zwaar zijn, daar zal een enig gezicht van Christus ons alle vorige weedom doen vergeten. Twee dingen zijn er voornamelijk die ons vergenoegen moeten toebrengen.

1. Dat God ons bekwaam zal maken en bekrachtigen dat wij onze zwaarigheden kunnen dragen. God doet, zoals een oudvader spreekt, als de luitenslager die de snaren van zijn luit niet te slap laat leggen, opdat hij zijn muziek niet bederft. Ook wil hij ze niet te stijf uitspannen en opschroeven opdat ze niet in stukken barsten. Zo handelt God met ons; Hij wil ons niet te veel voorspoed laten genieten opdat de muziek van onze gebeden en van de boetvaardigheid niet bedorven wordt; ook niet al te veel zwaarigheid en tegenspoed, opdat niet *de geest voor Zijn aangezicht overstelpt werd, noch de zielen die Hij gemaakt heeft*.

2. *Nadat wij een weinig tijds geleden hebben*, zullen wij in heerlijkheid volmaakt worden; het kruis zal onze ladder zijn om daarbij ten hemel op te klimmen. Wees dan vergenoegd, het toneel zal veranderen. God zal eerlang ons water in wijn verkeren. Deze hoop is genoeg om alle ontsteltenis van het hart weg te drijven. Geloof zij God, het zal haast beter zijn. *Wij hebben hier geen blijvende stad*. Daarom zullen onze zwaarigheden niet eeuwig duren. Een wijs man ziet gedurig op het einde. *Het einde van de rechtvaardige zal vrede zijn*. Zal de zoetigheid van het einde de hardigheid van de weg niet verzachten? O eeuwigheid, eeuwigheid! denkt dikwijls aan het bereide koninkrijk. David werd van het veld tot de troon gevorderd. Eerst hield hij de herdersstaf en kort daarna zwaaide hij de koninklijke regeerstaf. Gods volk mag hier tot harde dienst besteld worden, God heeft ze echter verkoren om koningen te zijn en met de Heere Jezus Christus op de troon te zitten. Dit terecht in de weegschaal van het geloof gewogen zal een uitnemend middel zijn om het hart tot vergenoeging te brengen.

XVIII. VERDELING

WEEST GEDURIG IN HET GEBED

De laatste regel voor vergenoeging is: *wees gedurig in het gebed*. Bidt God dat hij uw harten tot deze gezegende gestalte schikken wil: *is iemand onder u in lijden? dat hij bidde*. Zo ook: is iemand misnoegd, dat hij bidde. Het gebed geeft open lucht. De opening van een ader laat het kwade bloed uit. Wanneer het hart met droefheid en onrust vervuld is, het gebed laat het kwade bloed uit. De sleutel van het gebed met tranen gesmeerd, ontsluit het hart van allerlei misnoegen. Het gebed is een heilige bezwering die alle onrust verbant. Het gebed is een

ontboezeming van de ziel, een ontlasting van alle zwaarigheid in de schoot van onze God en dit laat een zoete vergenoeging in. Wanneer ons enige zwaarigheid op het hart ligt, zo vinden wij ons hart door het openen daarvan aan een vriend zoetelijk verlicht en gerust gesteld. Het is niet onze vaste opzet maar krachtig gebed dat het hart verlichting geeft in zwaarigheid. Door het gebed wordt de kracht van Christus in onze ziel uitgestort en waar die is daar is de mens bekwaam ook door de hardste toestand te gaan. Paulus kon in welke staat hij ook was vergenoegd zijn maar opdat u niet zou denken dat hij dit vanzelf kon doen, zo zegt hij, dat ofschoon hij gebrek kon lijden en overvloed hebben, ja alles doen, dat het nochtans was *door Christus, Die hem kracht gaf*. Het is niet het kind dat schrijft maar de schrijver die zijn hand bestuurt. De Heilige Paulus was op de hardste plicht van de godsdienst, te weten vergenoeging, geland maar de geest was zijn piloot en Christus zijn kracht en deze kracht was door een heilig gebed ingehaald. Het gebed is een krachtig redenaar. Het gebed is een verbidder bij God en een bezweerder tegen de zonde. Het beste middel om misnoegen terneer te storten is de *Heere vuriglijk te bidden*. Hetgeen Luther van de begeerlijkheid zegt, dat mag ik van misnoegen zeggen. Het gebed is een gezegende egel om het vergif en de etter van deze hartstocht uit te zuigen. Het gebed schikt het hart en brengt het in toom. Heeft God u verscheidene vertroosting benomen? Dankt Hem, dat Hij u de Geest van het gebed gelaten heeft.

VI. De laatste nuttigheid is tot vertroosting of moedgeving van een vergenoegd Christen. Is er een hemel op aarde, u bezit hem. O christen, u mag over uw zwaarigheden roemen en met *de Leviathan de drilling der lans belachen*. Wat zal ik zeggen? U bent een kroon voor uw belijdenis; u houdt tegen al de wereld staande dat in de godsdienst kracht genoeg is om de ziel vergenoegen te geven; u toont de hoogte van de genade. Wanneer de genade kroont, dan vergenoegd te zijn, dat is niet veel; maar wanneer de genade met strijd en met zwaarigheden, met verzoeking en uiterste bangigheden te doen heeft, dan vergenoegd te zijn, dat is in waarheid heerlijk.

Twee dingen zal ik dan, tot een afscheid en besluit tot een vergenoegd christen zeggen.

I. God houdt veel van zulk een gestalte van hart. God zegt van een vergenoegd christen, zoals David van Goliaths zwaard: *daar is zijns gelijke niet, geeft het mij*. Indien u God behagen en mannen naar Zijn hart wezen wilt, wees dan vergenoegd. Van Rebekka wordt gezegd dat ze Izaäk smakelijke spijs, zoals haar man gaarne had, toebereidde; wilt u God zodanige schotel als Hij bemint opdissen, brengt hem dit gerecht van vergenoeging. De speelmeester heeft verscheiden stukken te spelen, maar één heeft hij boven andere. Vele stukken zijn in het heilige muziek waar God welbehagen in schept; als het stuk van boete, nederigheid en dergelijke. Maar dit stuk van vergenoeging is het zoetste stuk, dat de gelovige ziel spelen kan. God haat een gemelijke geest.

II. Een vergenoegd christen zal geen verliezer zijn. Wat verloor Job door zijn lijdzaamheid? *De Heere vermeerderde al hetgeen Job tevoren gehad had, tot dubbel zo veel*. Wat verloor Abram door zijn vergenoeging? Hij was tevreden op Gods roeping zijn vaderland te verlaten en God maakt een verbond met hem, dat hij zijn God wilde zijn. Hij verandert zijn naam, dat hij niet meer Abram maar Abraham, een vader van vele volkeren genoemd zou worden. God maakt zijn zaad als de sterren aan de hemel en verheerlijkt hem nog met deze erenaam van *vader der gelovigen*. De Heere maakt hem Zijn verborgenheden bekend. *Zal ik voor Abraham verbergen, wat ik doe?* God bestelt hem een rijk erfdeel, dat land, hetwelk een voorbeeld van de hemel was. En eindelijk voert hij hem over in het zegenrijke paradijs. God zal voorzeker een vergenoegd christen vergelden. Zoals onze Zaligmaker in een andere gelegenheid tot

Nathanaël zei: *Omdat Ik u gezegd heb, Ik zag u onder de vijgenboom, zo gelooft gij; gij zult groter dingen zien dan deze. Zo zeg ik, wees u, o christen, met weinig vergenoegd. U zult groter dingen zien dan deze. God zal de zoete uitvloeijingen van Zijn liefde in uw ziel doen indruipen. Hij zal u vrienden verwekken. Hij zal uw olie in de kruik zegenen en dat gedaan zijnde, zal Hij u kronen met eeuwige genieting van Hem Zelf. Hij zal u de hemel geven, waar u zoveel vergenoegen scheppen zult als uw ziel eniger wijze begeren kan.*